

**INSTITUTUL ROMÂN
PENTRU DREPTURILE OMULUI**

RAPORT DE ACTIVITATE

-2020-

Cuvânt înainte

Reprezentând prima instituție națională de drepturile omului creată în acord cu exigențele comunității internaționale și urmărind respectarea Principiilor de la Paris, Institutul Român pentru Drepturile Omului reprezintă un model instituțional și organizațional și o sursă de inspirație pentru celelalte instituții naționale create ulterior.

În evoluția sa, Institutul a avut în vedere exigențele societății românești și s-a alăturat demersurilor întreprinse pentru sprijinirea societății românești în sensul surmontării provocărilor complexe aferente domeniului drepturilor omului. Pentru îndeplinirea acestui scop, Institutul exercită un mandat specific, concentrat pe problematica drepturilor omului, prin activitățile desfășurate în domeniul *cercetării, educației și formării, informării*. Împreună, acestea converg către modificarea climatului social în sensul *creării și promovării unei culturi a drepturilor omului* al cărei nucleu este reprezentat de valorile umaniste ale egalității și nediscriminării, toleranței, acceptării și diversității.

Institutul a urmărit constant asigurarea unui liant între activitatea autorităților și instituțiilor publice și nevoile societății civile. De asemenea, în exercitarea activităților circumscrise mandatului său, Institutul prioritizează nevoile beneficiarilor, punând la dispoziția acestora, în mod gratuit, rezultatele activităților desfășurate.

Cercetarea în domeniul drepturilor omului este plurivalentă și conectată în mod necesar cu alte activități precum informarea sau educația și formarea. Activitatea de cercetare, în mod similar cu alte activități ale Institutului, implică valorizarea intereselor beneficiarilor, rezultatele cercetării fiind orientate, în primul rând, către îndeplinirea nevoilor acestora. Evaluarea și analiza situațiilor care produc repercusiuni asupra drepturilor omului la nivel național și internațional reprezintă nucleul activităților de cercetare și trebuie să fie avute în vedere inclusiv pentru proiectarea și realizarea educației, formării sau informării.

Activitățile de educație și formare desfășurate de Institut sunt destinate acelor categorii de persoane care au răspunderi speciale pentru protecția drepturilor omului precum și unor largi categorii ale populației care doresc să cunoască și să aprofundeze problematica drepturilor omului. Deși cursurile de formare și programele educaționale ale Institutului se adresează unui public larg, copiii și tinerii reprezintă o categorie specială de beneficiari.

Informarea și documentarea reprezintă acțiuni-suport pentru realizarea cercetării, educației și formării în domeniul drepturilor omului, iar acestea se concretizează prin : organizarea de webinarii, campanii de sensibilizare și conștientizare, punerea la dispoziția persoanelor interesate a instrumentelor juridice reprezentative de la nivel național și internațional, traduceri ale documentelor relevante din domeniu ș.a.

Activitățile de cercetare, educație și formare, informare sunt desfășurate în legătură cu problematici specifice drepturilor omului circumscrise următoarelor arii tematice: drepturile copiilor și tinerilor; drepturile femeilor; drepturile persoanelor vârstnice sau ale persoanelor cu dizabilități; combaterea oricărei forme de discriminare bazată pe sex, rasă, origine etnică sau socială, limbă, religie sau convingeri și opinii politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, statut socio-economic, sau orientare sexuală; combaterea rasismului, xenofobiei și intoleranței; drepturile solicitanților de azil; respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal; accesul la justiție, drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale.

Obiectivele urmărite în realizarea activităților menționate anterior vizează, în principal: *promovarea și explicitarea instrumentelor juridice și a mecanismelor internaționale, regionale și naționale existente în materia drepturilor omului, astfel încât să se asigure climatul necesar înțelegerii esenței drepturilor omului și sensibilizării opiniei publice în această direcție; aprofundarea conținutului și eficientizarea programelor de educație și formare prin încheierea de parteneriate cu instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale; crearea unei culturi a drepturilor omului prin promovarea respectului pentru valorile toleranței, acceptării, nediscriminării, responsabilității, incluziunii sociale.*

În mod special, activitățile specifice mandatului IRDO vizează sensibilizarea cetățenilor față de problemele existente în materia drepturilor omului și modificarea percepției, a atitudinilor și comportamentelor acestora în sensul respectării valorilor umaniste.

Adrian Bulgaru,
Director executiv al Institutului Român pentru Drepturile Omului

Cuprins

INTRODUCERE.....	2
I. CERCETARE, STUDII ȘI ARII TEMATICE.....	10
II. FORMARE ȘI PREGĂTIRE A SPECIALIȘTILOR.....	39
III. DOCUMENTARE ȘI INFORMARE	54
IV. COOPERAREA CU ALTE INSTITUȚII ÎN PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL	65
V. RESURSE UMANE.....	73
VI. SISTEMUL DE CONTROL INTERN MANAGERIAL.....	75
VII. EXECUȚIA BUGETULUI DE VENITURI ȘI CHELTUIELI LA DATA DE 31.12.2020.....	77
ANEXA I.....	82
ORGANIGRAMA INSTITUTULUI ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI	82
ANEXA II.	83
PRINCIPII REFERITOARE LA STATUTUL INSTITUȚIILOR NAȚIONALE (PRINCIPIILE DE LA PARIS)	83
ANEXA III. A.....	87
ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE.....	87
ANEXA III. B	92
PARTICIPĂRI LA ALTE ACȚIUNI	92
ANEXA IV.....	100
PARTENERIATE ÎNCHEIATE ÎN ANUL 2020.....	100

INTRODUCERE

Promovarea și protecția drepturilor omului reprezintă un aspect central al societăților democratice de la nivel național, regional și internațional, iar realizarea acestor deziderate pe coordonatele statului de drept implică existența instituțiilor naționale cu atribuții în domeniul drepturilor omului.

Impactul pandemiei de COVID-19 a determinat reconfigurarea condițiilor de manifestare a sistemelor de promovare și protecție a drepturilor omului, subliniind potențialele atingeri ale drepturilor fundamentale în circumstanțele specifice stării de urgență sau stării de alertă și potențialele căi de acțiune pentru surmontarea acestora. Provocările generate de pandemia COVID-19 au subliniat necesitatea dezvoltării de răspunsuri urgente și comune, realizate prin implicarea tuturor actorilor cu atribuții în domeniul drepturilor omului.

În condițiile date, rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului este accentuat: acestea reprezintă o categorie specială de actori care determină adoptarea, din partea statelor, a unei acțiuni responsabile, menită să asigure, pe de o parte, echilibrul între standardele internaționale (INDO își desfășoară activitatea urmărind respectarea Principiilor de la Paris¹) și normele interne, iar pe de altă parte, liantul între autoritățile naționale și societatea civilă.

1. Instituțiile naționale pentru drepturile omului – statut, atribuții, competențe

Instituțiile naționale pentru drepturile omului (INDO) reprezintă structuri inovatoare remarcându-se prin independența față de guvern, având un mandat constituțional sau legal larg de a proteja și promova drepturile omului la nivel național. Acestea acționează în temeiul unui mandat diferit de autoritățile statale însă sub auspiciile independenței.

Rolul INDO ca actori esențiali ai sistemului de promovare și protecție a drepturilor omului a fost recunoscut progresiv; ele se bucură în prezent de o legitimitate națională și internațională bine stabilită, o etapă decisivă în evoluția acestora fiind reprezentată de adoptarea de către ONU, în anul 1993, a Principiilor de la Paris.

1.1. Principiile de la Paris

Principiile de la Paris referitoare la Statutul Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului reprezintă standarde minime internaționale cu privire la atribuțiile și rolurile asumate de INDO.

¹ Principii referitoare la Statutul Instituțiilor Naționale (Principiile de la Paris), formulate la prima conferință consacrată instituțiilor naționale de drepturile omului, de la Paris 7-9 Octombrie 1991, devenite document oficial al Adunării Generale ONU prin Rezoluția 48/134, în anul 1993.

În anul 1991, Comisia ONU pentru Drepturile Omului a organizat un workshop internațional adresat instituțiilor pentru drepturile omului, statelor membre ONU, agențiilor specializate și organizațiilor neguvernamentale (ONG-uri). Scopul a fost revizuirea cooperării dintre instituțiile naționale și internaționale și explorarea modalităților de sporire a eficacității acestora. Rezultanta acestor discuții a fost reprezentată de standardele circumscrise sub formularea Principiile de la Paris – acestea fiind ulterior aprobate de Adunarea Generală a ONU în decembrie 1993.²

Urmare a recunoașterii de către comunitatea internațională, Principiile de la Paris au devenit parte a lexiconului drepturilor omului. În acest sens, orice mențiune referitoare la Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului este apreciată din perspectiva expresiei „stabilită în conformitate cu Principiile de la Paris”- marcând prin aceasta faptul că Principiile de la Paris reprezintă criteriile în funcție de care INDO demonstrează conformitatea cu standardele internaționale în materia drepturilor omului.

În acord cu Principiile de la Paris, INDO sunt abilitate să: (1) protejeze drepturile omului, inclusiv prin primirea, investigarea și soluționarea plângerilor, medierea conflictelor și prin exercitarea activităților de monitorizare; și să (2) promoveze drepturile omului, prin educație, informare, mass-media, publicații, activități de formare și de consolidare a atribuțiilor, precum consiliere și asistență acordată guvernelor.³

Având ca temei constitutiv Principiile de la Paris, INDO sunt organisme independente, stabilite prin legislația națională și având mandatul explicit de a proteja și promova drepturile omului din statul respectiv. Însușindu-și rolul de elemente-cheie ale sistemelor de protecție a drepturilor omului, INDO exercită un mandat explicit de a promova și proteja drepturile omului, bucurându-se de un nivel sporit de independență și de un mandat cât mai extins în materia drepturilor omului.

În lumina Principiilor de la Paris, INDO reunes, în conținutul mandatului lor, două funcții: promovarea și protecția drepturilor omului. INDO pot atinge acest deziderat atât în mod autonom, cât și prin cooperarea cu alți actori implicați la nivel național, regional și internațional. Particularitățile INDO rezultă, totodată, din dualitatea palierele pe care acestea acționează: (1) INDO se bucură de legitimitate și de acces la factorii decidenți dat fiind faptul că sunt instituții create și finanțate de stat; (2) INDO cooperează cu societatea civilă și cu factorii decizionali de la nivel politic, asumându-și rolul de structură de legătură sub rezerva menținerii independenței permanente.

Conform Principiilor de la Paris, principalele criterii pe care o instituție națională pentru drepturile omului trebuie să le îndeplinească sunt: exercitarea unui mandat „cât mai extins posibil” bazat pe standardele universale ale drepturilor omului care să includă dubla responsabilitate, atât de a promova, cât și de a proteja toate drepturile omului (civile și politice economice, sociale și culturale); independență față de autoritățile guvernamentale; independență garantată fie prin Constituție, fie prin legislație; putere specifică de investigare; pluralism al reprezentării; resurse umane și financiare adecvate.

În baza principiilor directoare de la Paris, instituțiile naționale pentru drepturile omului au următoarele atribuții: a) să furnizeze guvernului, parlamentului și oricărui alt organ competent, avize, recomandări, propuneri, rapoarte privind orice aspect referitor la protecția și promovarea drepturilor omului; b) să promoveze și să supravegheze armonizarea legislației, a regulamentelor și practicilor naționale cu instrumentele internaționale referitoare la drepturile omului la care

² UNDP-OHCHR Toolkit for collaboration with National Human Rights Institutions, December 2010, p. 14.

³ UNDP-OHCHR *op.cit.*, p. 10.

statul este parte, și punerea lor efectivă în practică; c) să contribuie la realizarea rapoartelor pe care statul le prezintă organelor și comitetelor ONU, instituțiilor regionale și, dacă este cazul, să emită opinii asupra acestor subiecte, în limita competențelor lor și cu respectarea independenței; d) să coopereze cu Națiunile Unite și alte instituții din sistemul ONU, cu instituțiile regionale și cu instituțiile naționale din alte țări care au competențe în domeniul protecției și promovării drepturilor omului.

Alte atribuții importante se referă la: participarea la elaborarea de programe din domeniul educației și cercetării în materie de drepturile omului și implicarea lor în punerea în practică a acestora în mediul școlar, universitar și profesional; contribuția și implicarea în activitățile vizând cunoașterea drepturilor omului și a acțiunilor de combatere a discriminării de orice fel, prin sensibilizarea opiniei publice, în special prin acțiuni de informare și conștientizare, prin programe de educație pentru drepturile omului.

Îndeplinind aceste atribuții, instituțiile naționale pentru drepturile omului își exercită capacitatea de a aborda în mod cuprinzător și consecvent problemele legate de drepturile omului, precum și de a integra conceptul drepturilor omului în politicile guvernamentale, în legislație și de a contribui la sensibilizarea și conștientizarea opiniei publice privind importanța cunoașterii, promovării și respectării drepturilor omului.

Atribuțiile aferente INDO converg în sensul aplicării unei *abordări bazate pe drepturile omului*. În temeiul acesteia, INDO urmăresc realizarea funcțiilor de promovare și protecție a drepturilor omului în acord cu standardele internaționale în materie. Corespondența dintre drepturile cetățenilor și obligațiile statelor este elementul central al acțiunilor instituțiilor naționale de drepturile omului - aceasta reprezentând chintesența abordării bazată pe drepturile omului și fiind susceptibilă de a fi instrumentată pentru a răspunde nevoilor grupurilor vulnerabile și pentru a le coopta la procesul decizional, responsabilizând astfel statele în calitate de titulari de îndatoriri. Abordarea bazată pe drepturile omului este fundamentată pe două obiective: (1) abilitarea titularilor de drepturi (persoane fizice, grupuri de persoane fizice, organizații non-guvernamentale) în direcția revendicării și exercitării drepturilor lor; (2) consolidarea capacității de acțiune atribuită titularilor de obligații (state sau actori nestatali) pentru a garanta drepturile titularilor acestora.⁴

Alinierea la aceste Principii este necesară recunoașterii legitimității INDO și a rolului lor în asigurarea aplicării standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului.

Organizațiile regionale și internaționale au încurajat și au sprijinit în mod activ înființarea acestor instituții. De exemplu, în anul 1997, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat Recomandarea R (97) 14 referitoare la crearea de instituții naționale independente de promovare și protecție a drepturilor omului și Rezoluția R (97) 11 privind cooperarea între aceste instituții și dintre acestea și Consiliul Europei. În anul 2018, Comitetul de Miniștri a adoptat Recomandarea CM / Rec (2018) 11 privind necesitatea consolidării protecției și promovării spațiului societății civile în Europa, care subliniază atât rolul „pozitiv, important și legitim” al INDO ca „apărători” ai drepturilor omului și contribuția acestora la crearea unui mediu favorabil respectării și promovării drepturilor omului, cât și amenințările cu care acestea se confruntă.

De asemenea, comunitatea internațională subliniază independența și autonomia INDO în exercitarea mandatului asumat.

⁴ Conform informațiilor prezentate pe site-ul : <http://ennhri.org/about-nhris/human-rights-based-approach/>, accesat la data de 25 ianuarie 2021, ora 19:31 p.m.

Prin Rezoluția Adunării Generale nr. 72/186⁵ Statele Membre sunt încurajate, *inter alia*, să sprijine INDO pentru a asigura exercitarea eficientă și independentă a mandatului lor și pentru a consolida legitimitatea și credibilitatea acțiunilor lor ca mecanisme de promovare și protecție a drepturilor omului. Conform punctului 6 din Rezoluție, Statele Membre sunt încurajate, de asemenea, să asigure funcționarea INDO în conformitate cu Principiile de la Paris și cu alte instrumente internaționale relevante, pentru a le consolida independența și autonomia și pentru a-și spori capacitatea de a ajuta statele membre în promovarea și protecția drepturilor omului.

Prin Rezoluția nr. 39/17 aprobată de Consiliul ONU privind Drepturile Omului⁶ este menționată în partea de considerente, *interesul tot mai mare pentru a stabili și consolida instituții naționale independente și pluraliste pentru drepturile omului, care sunt constituite în conformitate cu Principiile de la Paris. De asemenea, sunt subliniate, în punctul 3 din aceeași Rezoluție, particularitățile statutului INDO, reținându-se importanța independenței financiare și administrative și a stabilității instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului; totodată, se remarcă cu satisfacție inițiativele statelor membre care au înzestrat instituțiile lor naționale de drepturile omului cu o mai mare autonomie și independență, de exemplu prin atribuirea sau consolidarea unui rol investigativ și sunt încurajate alte guverne să ia în considerare luarea unor măsuri similare.*

Pentru realizarea cooperării și a schimbului reciproc de informații și practici între instituțiile naționale, precum și reprezentarea acestora în relația cu organizațiile internaționale și regionale cu atribuții în domeniul drepturilor omului, au fost create Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) – la nivelul ONU și patru rețele regionale, printre care și Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), înființată în anul 2013.

1.2. Tipologia instituțiilor naționale pentru drepturile omului

Studiind evoluția instituțiilor naționale de drepturile omului (INDO), Organizația Națiunilor Unite (ONU) constată că numărul acestora s-a triplat prin raportare la anul 1993. Fenomenul multiplicării acestor instituții este agreat de ONU, experții internaționali subliniind că nu există „un singur mod” sau „un stil unic” de constituire și funcționare a INDO. De asemenea, ONU recunoaște că existența INDO este apreciată prin raportare la un anumit grad de conformitate cu Principiile de la Paris, acesta variind în funcție de specificul și mandatul INDO.⁷

Principiile de la Paris nu fac referire la un model sau o structură particulară de instituție națională pentru drepturile omului, statele fiind libere să decidă tipul de INDO care să răspundă necesităților specifice și scopurilor lor interne.

Există mai multe tipuri de instituții naționale pentru drepturile omului cu mandate diferite, principalele modele de instituții din statele europene fiind cele de tipul: comisie, institut sau centru și instituție de tip ombudsman.

Instituțiile de tip *Comisie* sunt instituții hibride care combină mai multe mandate, inclusiv cele de organism de promovare a egalității, și sunt conduse de un comisar sau de un colegiu de

⁵ Resolution 72/186 adopted by the General Assembly on 19 December 2017, The role of the Ombudsman, mediator and other national human rights institutions in the promotion and protection of human rights.

⁶ Resolution 39/17 adopted by the Human Rights Council on 28 September 2018 , National human rights institutions

⁷ UNDP-OHCHR Toolkit for collaboration with National Human Rights Institutions, December 2010, p. x.

comisari (Comisia pentru Egalitate și Drepturile Omului din Irlanda, Comisia pentru Drepturile Omului din Irlanda de Nord, Comisia pentru Drepturile Omului din Scoția, Comisia Națională Consultativă pentru Drepturile Omului din Franța). Doctrina identifică, în sarcina instituțiilor naționale pentru drepturile omului, exercitarea unei competențe cvasi-jurisidictionale extinse concretizată în posibilitatea de a primi plângeri sau reclamații individuale având ca obiect probleme specifice de drepturile omului corelativ cu posibilitatea de a adopta în acest sens decizii sau a conduce investigații.

Instituțiile de tip *Ombudsman* sunt, în general, instituții conduse de o singură persoană (nu au un for de conducere colectiv), desemnarea se face de către parlament, iar mandatul vizează apărarea drepturilor cetățenilor în raporturile acestora cu autoritățile publice, în principal protecția juridică individuală, activitatea concentrându-se pe tratarea plângerilor indivizilor care se consideră lezați de acte injuste din partea administrației (ex: Avocatul Poporului din România, Ombudsmanul din Spania, Portugalia, Ungaria, Lituania).

Instituțiile de tip *Institut sau Centru* sunt, în general, abilitate să acorde consiliere guvernului și parlamentului cu privire la politicile și legislația în materie de drepturile omului, să desfășoare activități de monitorizare și să realizeze programe de educație pentru drepturile omului - informare, organizare de dezbateri, de sesiuni și reuniuni, realizarea și difuzarea de cercetări și publicații în domeniul drepturilor omului. Instituțiile naționale pentru drepturile omului de tip *Institut* au ca și caracteristică o reprezentare cât mai cuprinzătoare a diferitelor paliere ale societății (mediul politic, academic și societatea civilă). Specificul instituțiilor de tip *Institut sau Centru* constă în faptul că nu au competența de a soluționa plângerile individuale, orientându-și activitatea cu precădere asupra activităților de cercetare în domeniul drepturilor omului.⁸

În contextul actual, în care drepturile omului se confruntă cu numeroase amenințări și provocări considerabile, instituțiilor naționale pentru drepturile omului, ca actori ai sistemului de promovare și respectare a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale, le revine un rol esențial în consolidarea democrației și a statului de drept.

Pentru aceasta, este necesar ca în îndeplinirea mandatului lor, instituțiile naționale pentru drepturile omului să pună un accent sporit pe activitățile de sensibilizare și de educație în materie, prin folosirea unor metode mai eficiente de informare și comunicare. Un rol important în acest sens îl are dezvoltarea dialogului și colaborării cu alte organisme naționale pentru drepturile omului, cu organizații ale societății civile și cu alți actori care apără aceste drepturi, precum și cu instituțiile regionale și internaționale implicate în promovarea și protecția drepturilor omului.

În aceeași ordine de idei, fenomenul *coexistenței la nivel național a mai multor instituții de drepturile omului* este din ce în ce mai accentuat și implică îmbunătățirea dialogului și a cooperării între INDO astfel încât acestea să se sprijine și să potențeze realizarea funcțiilor și atribuțiilor înscrise în mandatul fiecăreia. *Pluralitatea INDO* reprezintă o realitate pozitivă a societăților democratice care trebuie să fie orientată către asigurarea unui climat de cooperare și colaborare între instituții, urmărindu-se constant scopul realizării, la cel mai înalt nivel, a protecției și promovării drepturilor omului.

⁸ UNITED NATIONS, National Human Rights Institutions History, Principles, Roles and Responsibilities, New York and Geneva, 2010, p. 19.

2. Institutul Român pentru Drepturile Omului

2.1. IRDO - statut

Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) organism independent, cu personalitate juridică, înființat prin lege - Legea nr. 9/1991 - reprezintă prima instituție națională pentru drepturile omului creată în România. Fiind prima instituție națională de drepturile omului din România, Institutul reprezintă un model și o sursă de inspirație pentru celelalte instituții naționale de drepturile omului constituite ulterior.

Prin crearea acestui organism, autoritățile române au răspuns, în acel moment, preocupărilor ONU, OSCE și Consiliului Europei, care prin numeroase rezoluții și recomandări încurajau înființarea și dezvoltarea unor instituții naționale independente cu atribuții specifice în domeniul promovării și protecției drepturilor omului și prin alte mijloace decât cele din sfera judiciară.

Încă de la înființarea sa, IRDO și-a asumat rolul de *partener și colaborator* al organismelor internaționale relevante din domeniul drepturilor omului.

Cu titlu de exemplu, în septembrie 1991, Centrul ONU pentru Drepturile Omului din Geneva (devenit ulterior Înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului) și Guvernul României au încheiat un acord cu privire la punerea în aplicare a unui Program de asistență tehnică de specialitate pe o durată de trei ani. IRDO și-a asumat, în acest context, un rol activ, de coorganizator. Programul s-a încheiat în toamna anului 1994 și a fost apreciat la final ca fiind *primul program cu adevărat amplu de servicii consultative și asistență tehnică desfășurat de Centrul pentru Drepturile Omului*.

De asemenea, relevanța activității IRDO a fost recunoscută de mecanismele internaționale din domeniul drepturilor omului, Comisia ONU pentru Drepturile Omului caracterizând IRDO, prin raportul său de evaluare, *precum un factor activ central, atât în ceea ce privește asistența acordată în organizarea seminariilor, cât și în privința elaborării și distribuirii materialelor informative*.

În aceeași ordine de idei, recunoașterea, în plan internațional, a importanței activității Institutului, rezultă din integrarea Institutului în structurile internaționale și regionale de protecție și promovare a drepturilor omului precum Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI), Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), Asociația Francfonă a Comisiilor Naționale de Drepturile Omului (AFCNDH), Institutul de Drept European și Institutul Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceze (IDEF).

În evoluția sa, IRDO a urmărit respectarea Principiilor de la Paris, desfășurându-și activitatea și în conformitate cu cerințele formulate de organizațiile internaționale și regionale.⁹ Luând în considerare rolul Institutului și impactul pe care acesta trebuie să îl aibă în cadrul societății

⁹ Rezoluția A/RES/48/134 a Adunării Generale a ONU și Recomandările R (79) 16, (97) 14, R (2018) 11, ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

românești, *organismele internaționale*¹⁰ au formulat statului român recomandări având ca obiect consolidarea autonomiei și independenței Institutului.

2.2. Misiune

Prin articolul 2 din Legea nr. 9/1991 scopul Institutului este de a asigura o mai bună cunoaștere de către organismele publice, asociațiile neguvernamentale și cetățenii români a problematicii drepturilor omului, a modului în care drepturile omului sunt garantate în alte țări și (...) de a informa opinia publică de peste hotare, organismele internaționale, în legătură cu modalitățile practice prin care drepturile omului sunt asigurate și respectate în România.

În vederea atingerii scopului declarat prin Legea de înființare, Institutul exercită un mandat specific, concentrat pe problematica drepturilor omului, prin activitățile desfășurate în domeniul *cercetării, educației și formării, informării*. Împreună, acestea converg către modificarea climatului social în sensul creării și promovării unei *culturi a drepturilor omului*.

IRDO exercită un mandat general în domeniul drepturilor omului, având ca scop desfășurarea de activități specifice *de promovare a drepturilor omului* (cercetare, educație pentru drepturile omului, formare, informare, documentare) urmărind respectarea Principiilor de la Paris.

Activitățile de cercetare, educație și formare, informare sunt desfășurate în legătură cu problematici specifice drepturilor omului circumscrise următoarelor arii tematice: *drepturile copiilor și tinerilor; drepturile femeilor; drepturile persoanelor vârstnice sau a persoanelor cu dizabilități; combaterea oricărei forme de discriminare bazată pe sex, rasă, origine etnică sau socială, limbă, religie sau convingeri și opinii politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, statut socio-economic, sau orientare sexuală; combaterea rasismului, xenofobiei și intoleranței; drepturile solicitanților de azil; respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal; accesul la justiție, drepturile civile, politice, economice, sociale și culturale*.

Pentru anul 2020, IRDO a stabilit ca obiective urmărite în realizarea activităților menționate anterior următoarele: promovarea și explicitarea instrumentelor juridice și a mecanismelor internaționale, regionale și naționale existente în materia drepturilor omului, astfel încât să se asigure climatul necesar înțelegerii esenței drepturilor omului și sensibilizării opiniei publice în această direcție; aprofundarea conținutului și eficientizarea programelor de educație și formare prin susținerea de cursuri, de stagii de practică și prin încheierea de parteneriate cu instituțiile publice; crearea unei culturi a drepturilor omului prin promovarea respectului pentru valorile toleranței, acceptării, nediscriminării, responsabilității, incluziunii sociale. Pandemia de COVID-19 reprezintă fenomenul care a marcat, pe parcursul anului 2020, activitățile de promovare și protejare a drepturilor omului prin provocările pe care le-a angrenat în domeniu.

Documentele luate în considerare de Institut în procesul de stabilire a direcțiilor de acțiune pentru anul 2020 sunt : Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030, Cadrul multianual pentru perioada 2018 – 2020 al Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii

¹⁰ Comitetul ONU (CEDAW) și Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (a se vedea pct. 12 și 13 din Concluziile CEDAW din 24 iulie 2017, CEDAW/C/ROU/CO/7-8, p. 4); Comitetul ONU pentru Drepturile Omului - Pactului internațional privind drepturile civile și politice (a se vedea pct. 9 și 10 din Concluziile CCRP din 11 decembrie 2017, CCPR/C/ROU/CO/5 p. 2); Comitetul ONU privind drepturile economice sociale și culturale (a se vedea pct. 6 din Concluziile CESCR din 9 decembrie 2014, E/C.12/ROU/CO/3-5, p. 2). Aceste organisme internaționale au făcut recomandări statului român pentru adoptarea măsurilor necesare astfel încât IRDO să funcționeze independent, transparent și eficient și să se conformeze Principiilor de la Paris.

Europene (FRA), Programul anual de lucru al FRA, Strategia Europeană pentru persoanele cu handicap (2010–2020), Planul de acțiune al Uniunii Europene pentru drepturile omului și democrație (adoptat pentru perspectiva temporală 2020-2024¹¹).

Conștientizând nevoia de colaborare și asigurarea de căi de acțiune comune, Institutul și-a exercitat mandatul stabilit potrivit Legii nr. 9/1991 în temeiul reafirmării angajamentelor asumate în relația cu autorități și instituții publice având atribuții în domeniu drepturilor omului, cu mediul academic, organizații neguvernamentale de profil, reprezentanți ai societății civile etc.

2.3. Structură

Potrivit art. 5 din Legea nr. 9/1991 de înființare a Institutului Român pentru Drepturile Omului, acesta „este condus de un Consiliu General, cuprinzând reprezentanți ai grupurilor parlamentare, membri ai Comisiei pentru drepturile omului și cetățeanului a Senatului și ai Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a Adunării Deputaților, precum și oameni de știință și reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale din domeniul drepturilor omului, desemnați de birourile permanente ale celor două camere ale Parlamentului și validați de acestea. Consiliul general desemnează dintre membri săi un Comitet Director, format din 7 persoane: parlamentari, oameni de știință, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și directorul executiv. Directorul executiv reprezintă Institutul ca persoană juridică, conform reglementărilor în vigoare, iar Comitetul Director asigură conducerea activității curente a Institutului”.

Structura de personal a Institutului este cea prevăzută în anexa la Legea nr. 9/1991. Așa cum rezultă din organigrama atașată (a se vedea Anexa I).

¹¹ Prin acest document programatic, Uniunea Europeană își propune să promoveze priorități de lungă durată precum sprijinirea apărătorilor drepturilor omului și lupta împotriva pedepsei cu moartea. Principalele priorități de acțiune înveredate de Plan sunt următoarele : (1) protejarea și capacitatea persoanelor, (2) construirea unor societăți reziliente, favorabile incluziunii și democratice, (3) promovarea unui sistem mondial pentru drepturile omului și democrație, (4) noile tehnologii: valorificarea oportunităților și abordarea provocărilor și (5) obținerea de rezultate lucrând împreună, planul de acțiune reflectă, de asemenea, contextul în schimbare, acordând atenție noilor tehnologii și legăturii dintre provocările globale în materie de mediu și drepturile omului (documentare electronică în sistem informatic realizată prin accesarea site-ului <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2020/11/19/council-approves-conclusions-on-the-eu-action-plan-on-human-rights-and-democracy-2020-2024/>, la data de 27 ianuarie 2021, ora 20:50 p.m.).

I. CERCETARE, STUDII ȘI ARII TEMATICE

Activitatea de cercetare este în centrul preocupărilor Institutului Român pentru Drepturile Omului (IRDO) conform art. 3, lit. f) din Legea nr. 9/1991 privind înființarea Institutului Român pentru Drepturile Omului potrivit căruia *pentru realizarea scopului său, Institutul efectuează cercetări privind diverse aspecte ale promovării drepturilor omului în România și pe plan internațional.*

Cercetarea în domeniul drepturilor omului nu are caracter singular, ci trebuie să fie înțeleasă și analizată în strânsă legătură cu celelalte activități circumscrise scopului Institutului, precum informarea sau educația și formarea. Evaluarea și analiza situațiilor și circumstanțelor care au repercusiuni asupra drepturilor omului la nivel național sau internațional reprezintă nucleul activităților de cercetare și trebuie să fie avute în vedere inclusiv pentru proiectarea și realizarea educației, formării sau informării. Atât în domeniul cercetării, precum și în acțiunile sale specifice, Institutul a promovat abordarea bazată pe drepturile omului, al cărei specific constă în dezvoltarea de politici și de planuri de acțiune care acordă o poziție centrală drepturilor omului și obligațiilor corelative ale statelor. În analizele și programele realizate, Institutul a avut ca reper cele cinci principii cheie, participare, responsabilitate, nediscriminare și egalitate, abilitare și legalitate¹², și cele două obiective majore ale acestei paradigme: sprijinirea titularilor de drepturi în exercitarea prerogativelor pe care le dețin și consolidarea capacității actorilor statali și non-statali în asigurarea respectării, protejării, promovării și realizării drepturilor omului.¹³

Conform Recomandării nr. R (79) 16 a Comitetului Miniștrilor privind promovarea cercetării drepturilor omului în statele membre ale Consiliului Europei¹⁴, acestea din urmă sunt încurajate, *inter alia*, să promoveze cercetarea interdisciplinară referitoare la drepturile omului. Conform aceleiași Recomandări, cercetarea interdisciplinară se referă la extinderea perspectivei de studiu dincolo de aspectele pur juridice și tratarea corelativă a aspectelor istorice, sociologice, psihologice, economice, deontologice.

Activitatea de cercetare comportă atât *o dimensiune teoretică* (evidențiată prin studierea/analizarea circumstanțelor/situațiilor relevante produse/existente la un moment dat în societatea românească și a implicațiilor produse de acestea asupra domeniului drepturilor omului), cât și *o dimensiune practică* (deoarece cercetarea decurge din a formula răspunsuri la nevoile practice ale beneficiarilor). Pentru a se manifesta în dimensiunea concretă, activitatea de cercetare implică participarea reprezentanților Institutului la evenimente (seminarii, conferințe, mese rotunde) în cadrul cărora se dezbate tematici din domeniul drepturilor omului. De asemenea, prin evenimentele la care participă, Institutul valorifică informațiile obținute cu scopul identificării provocărilor/problemelor relevante pentru domeniul drepturilor omului.

Rezultatele cercetărilor sunt valorificate inclusiv prin *publicațiile* Institutului (Revista „Drepturile Omului”, studii, broșuri, volume de autor, rapoarte pe aspecte tematice) și prin

¹² Principii ce constituie modelul PANEL (Participation, Accountability, Non-discrimination and Equality, Empowerment and Legality), în acest sens a se vedea <http://ennhri.org/about-nhris/human-rights-based-approach/>.

¹³ A se vedea <http://ennhri.org/about-nhris/human-rights-based-approach/>.

¹⁴ Adoptată de Comitetul Miniștrilor la data de 13 septembrie 1979.

punctele de vedere oferite la solicitarea autorităților, instituțiilor publice, cetățenilor; posibilitatea de a furniza puncte de vedere urmare a unei cercetări efectuate asupra situației politico-juridico-sociale existente decurge din prevederile Legii nr.9/1991 (în acest sens, este relevant articolul 3, litera e) din Legea nr. 9/1991 conform căruia *Institutul poate furniza documentații, la cererea comisiilor Parlamentului, asupra aspectelor care privesc drepturile omului din proiectele de legi și alte probleme examinate în Parlament*). Activitatea de cercetare este realizată cu luarea în considerare a dinamicii sociale. Cu titlu de exemplu, în condițiile manifestării pandemiei COVID-19, drepturile și libertățile umane au fost supuse unor limitări/restricționări care au constituit obiectul lucrării redactate sub auspiciile Institutului având titlul *Studiu preliminar privind criza generată de pandemia COVID-19 și impactul acesteia asupra drepturilor omului*. Studiul reflectă un demers de analiză și sinteză a impactului crizei sanitare asupra protecției și respectării drepturilor omului la nivel național, cât și la nivelul unor state membre ale Consiliului Europei și ale Uniunii Europene.

Studiile realizate în anul 2020 au avut ca obiect: aspectele particulare ale promovării drepturilor omului în contextul pandemiei de COVID-19, provocările referitoare la dreptul la mediu determinate de schimbările climatice, elemente teoretice și jurisprudențiale referitoare la organizarea și funcționarea Curții Europene a Drepturilor Omului prin luarea în considerare a particularităților aferente drepturilor și libertăților categoriilor sociale vulnerabile precum copii și tineri, femei, migranți și refugiați, vârstnici, persoane cu dizabilități, cât și a specificităților decurgând din abordarea unor teme majore din domeniul drepturilor omului precum egalitatea și nediscriminarea sau accesul la justiție. De asemenea, în cadrul documentelor de analiză și sinteză elaborate de Institut cu ocazia participării la/organizării de evenimente în domeniul drepturilor omului, Institutul a studiat: rolul inteligenței artificiale în contextul extinderii utilizării mediului online determinată de criza sanitară, provocările generate de fenomenul migraționist, aspectele specifice promovării și protecției drepturilor copiilor și tinerilor pe fondul manifestării bullyingului, etc.

Rapoartele și studiile realizate în cadrul Institutului au fost valorificate atât în publicațiile proprii, cât și în cadrul, sau prin intermediul, evenimentelor organizate de Institut. Ne referim atât la evenimente organizate de Institut (a se vedea Anexa III. A), dar și la acțiuni desfășurate în parteneriat cu diferiți actori implicați în domeniul promovării drepturilor omului. Schimbul de experiență, opiniile și concluziile desprinse în cadrul acestor proiecte de colaborare au permis conturarea unor noi teme de cercetare, precum și a unor modalități noi de abordare a aspectelor de formare și educare în spiritul protecției și respectării drepturilor omului.

Solicitările adresate Institutului de către organizații și organisme cu preocupări în domeniul drepturilor omului, din țară sau din străinătate, de a participa cu studii, comunicări, rapoarte etc. la acțiuni organizate de acestea (a se vedea Anexa III. B) ilustrează faptul că Institutul s-a făcut remarcat atât pe plan național, cât și internațional, prin rigoarea și consecvența implicării în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Drepturile copilului și tânărului

Institutul Român pentru Drepturile Omului, în asumarea și concretizarea misiunilor sale, concepe de o manieră integrată fațetele multiple ale activităților sale, cercetarea reprezentând un domeniu care este strâns conectat cu planificarea acțiunilor din cadrul altor sectoare de activitate, precum informarea și formarea. Institutul acționează într-un mod coerent la nivelul demersurilor amintite.

La solicitarea Parlamentului, IRDO a emis un punct de vedere cu privire la: (1) impactul organizării și susținerii, în contextul pandemiei COVID-19, a examenelor de final de an (evaluări naționale și bacalaureat), asupra dreptului la educație și la sănătate al copiilor și tinerilor; (2) impactul măsurii triajului epidemiologic (cuprinzând inclusiv termometrizare, și evaluarea antecedentelor personale de simptomatologie respiratorie) al candidaților asupra dreptului la educație și la sănătate al copiilor și tinerilor. IRDO a arătat că, prin raportare la prevederile dreptului convențional și la jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului, dreptul la sănătate și dreptul la educație se află în relații de interdependență cu dreptul la viață privată și de familie. Restrângerile și limitările drepturilor și libertăților fundamentale ale individului sunt permise și necesare într-o societate democratică sub rezerva existenței unor situații excepționale și cu aplicarea principiilor generale ale *legalității, proporționalității, necesității și nediscriminării*. Indiferent de sistemul de protecție a drepturilor omului (sistemul ONU, regional-european sau național), restrângerile și limitările drepturilor omului sunt posibile în vederea ocrotirii unor prerogative care interesează comunitatea umană în ansamblul său precum *sănătatea, morala, ordinea sau siguranța publică*. IRDO a subliniat că dreptul la educație, ca prerogativă fundamentală și esențială pentru societățile democratice, poate fi restricționat și limitat în contextul manifestării pandemiei de COVID-19 în vederea asigurării valorii comune a sănătății publice, iar modalitățile de restricționare și limitare a dreptului la educație se vor referi la *reconfigurarea modului de prestare a serviciului public de învățământ la toate nivelurile*. În plus, IRDO a amintit că în condițiile excepționale ale pandemiei de COVID-19, adoptarea de măsuri specifice în domeniul educațional este un demers pertinent sub rezerva ca acestea să fie aplicate în mod egal, tuturor subiectelor implicate în procesul educațional. Totodată, exigențele nediscriminării implică atât un tratament identic/similar pentru persoanele aflate în situații identice/similare, cât și un tratament diferit pentru persoanele care se află în situații diferite în măsura în care acesta este necesar pentru ale permite să profite de anumite oportunități în același mod ca și celelalte persoane.¹⁵

Educația și realizarea dreptului la educație reprezintă una din temele principale care face obiectul activităților de cercetare, formare, informare și promovare a drepturilor tinerilor și copiilor, având caracter transversal, întrucât influențează toate aspectele care țin de drepturile tinerilor și copiilor. Pornind de la prevederile cu privire la dreptul la educație enunțate în art. 28, 29, 30 și 31 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, au fost analizate aspecte privind obiectivele specifice ale educației, educația pentru drepturile omului, implementarea și monitorizarea realizării obiectivelor educației copilului în perioada adolescenței, rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului în promovarea și protecția drepturilor copilului. Studiile efectuate în cadrul Institutului au fost concretizate prin publicarea volumului „Drepturile copilului. Dreptul la educație”¹⁶.

Pe de o parte, IRDO colectează, analizează și prelucrează permanent informațiile obținute din interacțiunile cu organismele publice, asociațiile neguvernamentale și cetățenii din România, pentru a identifica necesitățile informaționale pe care le au reprezentanții acestor segmente de viață socio-profesională. Pe de altă parte, Institutul instrumentalizează aceste nevoi, prin elaborarea de studii, cercetări, suporturi de curs, aplicații, care ulterior se constituie în baza susținerii de cursuri de formare, evenimente tematice, conceperea și organizarea de dezbateri, seminarii etc. Nu în ultimul rând, aceste activități de colectare și sintetizare de informații sunt

¹⁵ Agenția de drepturi fundamentale a Uniunii Europene, Manual de drept european privind nediscriminarea, Ediția 2010, p. 28 și următoarele.

¹⁶ A se vedea <http://irido.ro/irido/pdf/Drepturile%20Copilului-Dreptul%20la%20educatie.pdf>

utilizate pentru interconectarea la nivel comunitar a unor grupuri socio-profesionale, IRDO jucând rolul unei interfețe care facilitează schimbul de informații și bune practici.

În ceea ce privește grupul țintă al copiilor și tinerilor IRDO acordă o atenție deosebită actualizării permanente a tematicilor abordate, atât din perspectiva cercetării, cât și a sesiunilor ulterioare de formare. Astfel, la nivelul anului 2020, printre subiectele dezvoltate ca suporturi de curs s-au numărat: drepturi și sfera de aplicabilitate a drepturilor, dreptul la un mediu sănătos, promovarea limbilor minoritare, istoria discriminării în timpuri și culturi diferite, rațiuni care stau la baza discriminării, dreptul la joc, dreptul la educație, dreptul la sănătate, dreptul la activități culturale, dobândirea de cunoștințe cu privire la alcătuirea, funcționarea, procedurile Curții Europene a Drepturilor Omului, instrumente și mecanisme juridice de nivel internațional și regional aferente domeniului drepturilor omului, coordonatele generale aferente protecției drepturilor omului de la nivel internațional.

Acestea au făcut obiectul unor cursuri sau evenimente susținute pe parcursul anului, adresate elevilor de nivel preuniversitar, printre care amintim: proiectul dedicat Zilei Internaționale a Limbii Materne, desfășurat pe data de 24 februarie, în parteneriat cu Mark Twain International School și Biblioteca Metropolitană București, intitulat „Mother Tongue – What is your Moto?”; evenimentul, desfășurat în 4 martie, pentru celebrarea Anului Internațional al Sănătății Plantelor/Semințelor, prin organizarea unei expoziții de creații plastice ale copiilor, realizat în parteneriat cu Asociația Ecomondia, „Olga Gudynn International School” Floreasca, Grădinița „Garmy Kids” și Grădinița „Prichindel” și Centrul pentru Seniori al sectorului 2, „Clubul Înțelepților”; sesiunea de formare pentru elevi de gimnaziu privind drepturile și responsabilitățile, în colaborare cu Liceul Teoretic „Simion Stoilnicu” din Comarnic, care a avut loc pe 9 februarie; în data de 5 martie, cursul cu tema „O istorie a discriminării pe înțelesul copiilor”, adresat elevilor din Școala Gimnazială „Prof. Ion Vișoiu” din Chitila; evenimentul online „Solidari împotriva rasismului și discriminării, cu prilejul Săptămânii europene de combatere a rasismului și discriminării și al Zilei Internaționale de eliminare a discriminării rasiale”, 23-29 martie; cursul organizat în perioada 19 martie- 2 aprilie și intitulat „Învăț online despre dreptul la educație”, cu participarea elevilor de clasele V-VII din cadrul Școlii Gimnaziale „George Poboran”, Slatina; Școlii Gimnaziale „Take Ionescu, Râmnicu Vâlcea; Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazu”, Pucioasa.

De asemenea, tinerii juriști au fost implicați prin intermediul sesiunilor de practică în sesiuni de formare și dezbateri, având la bază subiecte de cercetare aflate în atenția Institutului: rolul și importanța activității IRDO în domeniul promovării drepturilor omului; analiza unei problematice din aria tematică a drepturilor omului; prezentarea unor spețe din jurisprudența CEDO (24 februarie-31 mai); importanța Cartei Drepturilor Fundamentale a Drepturilor omului pentru tineri (2 aprilie-30 mai); cunoașterea mandatului instituțiilor naționale de drepturile omului (INDO) și identificarea corespondențelor dintre acesta și activitățile desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului (1-15 iulie); instrumente și mecanisme juridice de nivel internațional și regional aferente domeniului drepturilor omului; coordonatele generale aferente protecției drepturilor omului de la nivel internațional (27 iulie-21 august; 16 noiembrie-4 decembrie); implicarea activă în cauze stringente de la nivelul societății românești (obiectiv reflectat în discuțiile online desfășurate cu studenții pe teme de actualitate pentru societatea românească, precum impactul pandemiei COVID-19 asupra drepturilor omului, discriminarea etnică, violența domestică și violența împotriva femeilor, prevenirea și combaterea situațiilor de bullying din unitățile de învățământ (24 august-18 septembrie); alcătuirea, funcționarea, procedurile Curții Europene a Drepturilor Omului (16-27 noiembrie).

O modalitate de cunoaștere a nevoilor de informare și formare a tinerilor și a perspectivei acestora asupra subiectelor de interes pentru tânăra generație a fost și realizarea unui sondaj despre nivelul de cunoaștere a unui instrument regional de drepturile omului, și anume Carta Drepturilor Fundamentale a UE. Sondajul a fost conceput încât să poată oferi tinerilor posibilitatea de a-și exprima opinia și cu privire la modalitățile de formare preferate pe acest subiect. Ulterior analizei răspunsurilor și sintetizării concluziilor, către grupul de respondenți au fost direcționate informații esențiale despre Cartă, în formatul ales (documentație scrisă și/sau link-uri către aplicații interactive), pentru a facilita cunoașterea aprofundată a instrumentului menționat.

Pentru că educația pentru drepturile omului care are ca public țintă tânăra generație trebuie să fie realizată prin eforturi coordonate în conexiune cu aceea adresată corpului profesoral și în acest an Institutul a conceput materiale informaționale specifice pentru profesori și consilieri școlari: dreptul copilului la protecție împotriva violenței și drepturile exercitate în spațiul virtual. Astfel, pe baza sintetizării ideilor analizate în cadrul grupului de lucru antibullying organizat la nivelul Secretariatului General al Guvernului și prin prisma expertizei în domeniul drepturilor copilului al Institutului, un studiu IRDO a stat la baza organizării unei dezbateri pentru cadre didactice privind diseminarea și analizarea conținutului Normelor metodologice de aplicare a prevederilor de articolelor de modificare a Legii educației naționale nr. 1/2011 privind violența psihologică, 16 octombrie. Tot astfel, s-au organizat mai multe sesiuni de formare pe tema „Jocurilor nocive și practici violente în mediul școlar”, adresat cadrelor didactice, cu participarea reprezentanților a mai multor instituții școlare de la nivelul Capitalei și a mai multor unități școlare de la nivelul județelor Mureș, Tulcea, Bacău, Covasna, Ilfov (4-18 mai; 5-19 octombrie). De asemenea, o sesiune de formare intitulată „Drepturile copilului în lumea virtuală” s-a creat pe baza unei cercetări anterioare, care a fost actualizată pentru a răspunde întrebărilor și provocărilor determinate de criza sanitară și de transferul procesului educațional online, cu participarea profesorilor de nivel gimnazial și liceal din Bistrița, Călărași, Mureș, Onești, Ploiești, dar și a reprezentanților unor organizații neguvernamentale care acordă asistență copiilor din categorii vulnerabile (victime ale violenței sau traficului), 7-21 decembrie.

Un alt proiect de cercetare și de concepere de materiale informative și educaționale a fost realizat de IRDO în baza parteneriatului cu Asociația de Educație Prenatală, în cadrul proiectului Erasmus+ Programme – Strategic Partnership Project Nr.2019-1-RO01-KA204-063719, care are ca obiectiv dezvoltarea unei platforme de e-learning. Platforma livrată în cadrul proiectului (coordonat în România de Asociația de Educație Prenatală, alături de organizații din Belgia, Grecia, Cipru, Italia, Letonia) va cuprinde informații utile pentru viitorii părinți și familiile tinere, prezentate într-o manieră interactivă și ușor de accesat, structurate (pe baza Recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății) în șapte domenii prioritare: nutriție, sănătate mintală și emoțională, fumat și utilizare de substanțe nocive, boli genetice și factori de mediu, relații de cuplu, boli cu transmitere sexuală și prevenirea violenței împotriva femeilor.

Drepturile femeilor

În anul 2020 activitatea de promovare a drepturilor femeilor a fost reconfigurată prin luarea în considerare a contextului pandemiei COVID-19 și având în vedere obiectivele propuse în strategia și planul de acțiune al IRDO pentru acest an. Astfel, au fost reconsiderate și reorientate activitățile privind respectarea și promovarea drepturilor femeilor ținându-se cont de noile reguli de limitare a unor întruniri publice și a lucrului direct cu publicul. Activitățile în domeniul

protecției și promovării drepturilor femeilor, campaniile de conștientizare și informare a opiniei publice, dezbaterile și reuniunile pe această temă s-au desfășurat în format online¹⁷.

Potrivit mandatului asumat, în consonanță cu Obiectivul 5 al Agendei 2030 privind realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor, cu recomandările Comitetului ONU privind implementarea Convenției pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), cu respectarea prevederilor Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, precum și cu celelalte prevederi internaționale în materie, IRDO și-a extins și readaptat strategia de promovare privind drepturile femeilor orientându-și activitatea de cercetare-documentare educație, formare, informare în conformitate cu noile condiții impuse de pandemie, recurgând împreună cu partenerii săi, la mediul online pentru organizarea webinarilor, conferințelor și campaniilor de conștientizare de profil.

Utilizând cadrul conceptual al abordării bazate pe drepturile omului, IRDO reflectă problematica violenței împotriva femeilor în conținutul fiecăreia dintre activitățile de cercetare-documentare, promovare informare și conștientizare în domeniul drepturilor omului care răspund nevoilor victimelor violenței și asigură accesibilitatea victimelor și a publicului larg la informații privind evoluțiile legislative internaționale regionale și naționale în domeniu. Pe parcursul anului 2020, IRDO a încheiat noi parteneriate și a colaborat cu actorii publici relevanți - polițiști, judecători, asistenți sociali, psihologi, cadre didactice - pentru promovarea drepturilor femeilor și pentru garantarea accesului la informații legate de protecția acestor drepturi, în special pentru categoriile sociale vulnerabile (femeile vârstnice, femeile cu dizabilități, femeile migrante și femeile aparținând minorităților etnice, femeile din mediul rural, mamele minore, femeile defavorizate din punct de vedere social și economic).

Exprimându-și îngrijorarea pentru agravarea fenomenului violenței pe parcursul anului 2020 și pentru multiplicarea cazurilor de abuzuri, loviri și chiar a unor cazuri de omor conform statisticilor existente până în prezent, Institutul a continuat, ca și în anii precedenți, campaniile de sensibilizare privind toleranța zero pentru violență, lupta împotriva stigmatizării și eforturile pentru schimbarea atitudinilor de încălcare a drepturilor omului în general și a drepturilor femeilor și fetelor în mod special. Studiul privind impactul pandemiei COVID-19 asupra drepturilor omului realizat de IRDO în cursul anului 2020 cuprinde și o secțiune axată pe o analiză comparativă a agravării fenomenului violenței împotriva femeilor la nivel global și național în contextul măsurilor de restricție impuse pentru gestionarea pandemiei.

La solicitarea Biroului Înaltului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului, IRDO a efectuat rapoarte cu privire la agravarea fenomenului violenței, a abuzurilor și atacurilor asupra femeilor comise de agresori pe timpul pandemiei, precum și raportări referitoare la prevederile legale din dreptul penal național privind violul și alte categorii de infracțiuni în sfera de cuprindere a cărora sunt încadrate diverse forme de agresiune și violență sexuală cu exemplificări de articole relevante din Codul Penal, cu aportul ONG-urilor și altor instituții naționale cu atribuții în domeniul drepturilor omului.

În data de 26 februarie 2020, IRDO a participat la reuniunea cu delegația Grupului de lucru ONU¹⁸ privind discriminarea împotriva femeilor și fetelor, desfășurată la Palatul Parlamentului.

¹⁷ Cu excepția întâlnirii din 26 februarie cu Grupul de lucru ONU pentru drepturile femeilor care a avut loc la Parlament și a dezbaterii privind emanciparea femeilor din data de 8 martie 2020.

Acest grup de lucru este mandatat să dezvolte un dialog cu statele membre ONU, cu instituțiile naționale pentru drepturile omului, cu experți în drept și organizații ale societății civile în scopul unui schimb de opinii cu privire la cele mai bune practici de combatere a violenței și de promovare a unei legislații armonizate care să prevină și să contracareze fenomenul discriminării femeilor. Institutul Român pentru Drepturile Omului a prezentat experților Grupului de lucru ONU evenimentele și acțiunile realizate în domeniul drepturilor femeilor. Totodată, reprezentanții IRDO au evidențiat promovarea și integrarea în activitatea Institutului a recomandărilor formulate de către Comitetului CEDAW, ca urmare a examinării Rapoartelor de țară combinate nr. 7 și nr. 8. A fost prezentată pe scurt și activitatea grupului de lucru IRDO pentru drepturile femeilor care analizează aspectele juridice, sociale și psihologice ale fenomenului violenței, sintetizând recomandările și bunele practici în domeniu. Acest grup de lucru a fost înființat în anul 2017 și include ONG-uri, reprezentanți ai unor instituții naționale care promovează egalitatea de șanse, precum și cadre din poliție, consilieri, specialiști în drept, psihologi. Cu ocazia acestei întâlniri, reprezentanții IRDO au prezentat experților ONU concluziile studiului *Drepturile femeilor. O viață fără violență este dreptul fiecărei femei*, care reflectă activitatea desfășurată de grupul de lucru creat de Institut.

În contextul provocărilor actuale privind drepturile femeilor la nivelul societății românești, cu prilejul Zilei Internaționale a Femeii, Institutul Român pentru Drepturile Omului, în colaborare cu societatea civilă, a organizat în data de 8 martie 2020, o dezbatere cu tema „*Emanciparea femeilor – participare și reprezentativitate*”. Reprezentanții IRDO, alături de doamna Liliana Pagu, președinta *Asociației Femeilor din România - Împreună* și de reprezentanți ai *Asociației Femeilor Creștine și ai Asociației Femeilor Universitare*, avocați și psihologi au analizat obstacolele existente în domeniul promovării și protecției drepturilor femeilor, explorând viitoare nișe de cooperare instituțională în această direcție. Dezbaterile s-au axat pe aspecte privind dificultățile cu care se confruntă femeile și în special categoriile vulnerabile, respectarea drepturilor acestora, accesul femeilor la justiție și la servicii de sănătate precum și exemple ale unor modalități eficiente de combatere a violenței împotriva femeilor și fetelor. Concluziile întâlnirii au fost prezentate ulterior și în cadrul grupului de lucru al IRDO pentru drepturile femeilor întrunit la webinarul *Siguranța femeilor în spațiul public și în spațiul privat*, desfășurat cu prilejul Zilei internaționale pentru combaterea violenței împotriva femeilor. Evenimentul a fost realizat la inițiativa IRDO, cu sprijinul și în temeiul colaborării interinstituționale IRDO-ANES (Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați).

În cursul anului 2020, IRDO a încheiat un parteneriat de cooperare cu Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați¹⁹. Prima acțiune comună din cadrul acestui parteneriat a fost campania împotriva hărțuirii morale la locul de muncă lansată sub sloganul *Hărțuirea morală este ilegală – Pune stop relațiilor de muncă disfuncționale!* Campania desfășurată în perioada 15 septembrie- 15 octombrie a avut ca obiectiv popularizarea noilor evoluții legislative privind hărțuirea la locul de muncă²⁰. Au fost centralizate și analizate

¹⁸ Grupul de lucru ONU cooperează cu organisme subsidiare ale Consiliului ONU și cu alte entități din sistemul Națiunilor Unite printre care Comisia ONU pentru condiția femeilor și Comitetul pentru eliminarea discriminării față de femei. De asemenea, acordă sprijin inițiativelor statelor membre atunci când acestea abordează combaterea diverselor forme de discriminare împotriva femeilor în procesul de punere în aplicare a obligațiilor asumate ca State Părți la tratatele internaționale relevante pentru drepturile omului civile, culturale, economice, politice și sociale.

¹⁹ Parteneriatul dintre cele două instituții a fost semnat în data de 26 februarie 2020

²⁰ Prin modificarea în august 2020 a legislației în domeniu - Legea nr. 167/2020 care aduce modificări substanțiale Ordonanței de Guvern nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, acestea fiind reiterate în Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați. Prin această lege,

informațiile furnizate de victime și de instituții publice prin completarea formularelor pentru victime și organizații. Ca inițiatori ai campaniei, IRDO și ANES și-au propus identificarea și promovarea unor modele de bune practici de prevenire a acestui tip de hărțuire cu care se confruntă angajații și care pune în pericol exercitarea deplină a drepturilor acestora. Rezultatele acestei campanii au fost dezbătute în cadrul grupului de lucru al IRDO pentru drepturile femeilor unde s-au analizat cauzele și efectele violenței morale la locul de muncă, dar și modalități de gestionare și combatere a acestui fenomen.

Anul 2020 a marcat împlinirea a 25 de ani de la Declarația de la Beijing și a Platformei de Acțiune lansate cu ocazia celei de a patra Conferințe Mondiale a Femeilor. Publicația IRDO *Drepturile femeilor – o viață fără violență este dreptul fiecărei femei*, realizată la finalul anului 2019, sintetizează rezultatele activității desfășurate pe parcursul a 3 ani de către grupul de lucru pentru combaterea violenței și a fost consacrată marcării evenimentului Beijing+25 în contextul în care, din toamna anului 2019, în întreaga lume, comunitatea globală a început să deruleze evenimente dedicate acestei aniversări²¹. IRDO a lansat publicația mai sus menționată prezentând conținutul, obiectivele, recomandările și concluziile acesteia partenerilor săi în cadrul webinarului din data de 26 noiembrie 2020 -*Siguranța femeilor în spațiul public și privat*.

Deși au trecut 25 de ani de la adoptarea documentelor programatice de la Beijing, nici în momentul de față dezideratele proclamate de acestea nu au fost îndeplinite în totalitate de către statele lumii. Dacă în cursul a 25 de ani s-au înregistrat unele progrese în contextul preexistenței pandemiei COVID-19 și au fost atinse parțial o serie de obiective privind drepturile femeilor, se impune să analizăm situația actuală și să formulăm prognoze asupra modului în care vor putea fi îndeplinite aceste deziderate în condițiile restricțiilor și obstacolelor impuse de eforturile de gestionare a pandemiei COVID-19 atât la nivel global, cât și național. Căutarea unor soluții la această problemă și identificarea unor noi modalități de cooperare privind prevenirea și combaterea fenomenului violenței au făcut obiectul evenimentului mai sus menționat.

În data de 25 noiembrie 2020, cu prilejul Zilei Internaționale pentru Combaterea Violenței împotriva Femeilor, IRDO s-a alăturat, ca în fiecare an, campaniei internaționale a celor 16 zile de activism împotriva violenței, cunoscută drept *campania zilelor portocalii*, care demarează în această zi și se încheie în data de 10 decembrie, cu prilejul Zilei Internaționale a Drepturilor Omului când se celebrează adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului. IRDO, în parteneriat cu Colegiul național Spiru Haret și cu Asociația Femeilor din România, a lansat campania promovând-o și în cadrul webinarului *Siguranța femeilor în spațiul public și privat*²². Cu acest prilej, a fost subliniată implicarea Institutului în promovarea drepturilor femeilor și în activități de conștientizare și informare privind prevenirea și combaterea fenomenului violenței la nivelul familiei și al societății. Participanții au analizat atât problemele cu care se confruntă cei care lucrează în acest domeniu, cât și direcțiile de acțiune pentru viitor, în vederea asigurării dreptului fiecărei femei la o viață fără violență prin prisma legislației existente și a recomandărilor societății civile pentru îmbunătățirea acesteia.

hărțuirea psihologică la locul de muncă se poate sancționa disciplinar, contravențional sau chiar penal asigurându-se respectarea drepturilor angajaților.

²¹ Agenția Națiunilor Unite Femeile ONU a organizat în perioada 25-26 septembrie 2019 întâlnirea grupului de Experți pentru pregătirea celei de a 64-a sesiuni a Comisiei pentru Condiția Femeilor, întâlnire în cadrul căreia au fost revizuite și evaluate progresele în implementarea Declarației de la Beijing și a Platformei de Acțiune.

²² Eveniment organizat în format online în data de 26 noiembrie, 2020 în parteneriat cu Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați și cu Asociația Femeilor din România – Împreună (AFRI).

Tema campaniei internaționale din acest an a fost *solidaritatea globală în contextul pandemiei* sub deviza *Finanțare, Prevenție, Capacitate de reacție, Colectare de date*. Sub coordonarea doamnei profesoare Cristina Ștefan, tinerii de la Colegiul național Spiru Haret au devenit formatori de opinie dând dovadă de originalitate în realizarea de afișe, videoclipuri, fotografii și eseuri prin care au lansat un apel emoționant la solidaritate cu victimele, exprimându-și dezaprobarea profundă față de fenomenul violenței. Creațiile și mesajele lor au fost postate pe paginile Agenției UN WOMEN, în cadrul campaniei intitulată *să spunem NU, să ne unim pentru combaterea violenței* (#SayNO #UNiTE #orangetheworld #16Days).²³ Deși Campania s-a desfășurat online, organizații și instituții din întreaga lume precum și foarte mulți tineri și-au făcut auzite vocile în sprijinul luptei împotriva oricăror forme de violență.

În cadrul Conferinței Anuale a Drepturilor Omului din acest an cu tema *Respectarea demnității umane și a egalității de șanse și de tratament în condiții de criză* au fost discutate aspectele inițierii și lansării în parteneriat IRDO - ANES a unei campanii privind implicarea femeilor în procesul decizional.

IRDO, prin activitățile întreprinse, și-a asumat rolul ce îi revine în domeniul protecției și promovării drepturilor femeilor și al combaterii fenomenului violenței în conformitate cu mandatul său și cu conținutul Declarației și Programului de Acțiune de la Amman care subliniază importanța implicării în acest domeniu a instituțiilor naționale pentru drepturile omului. Luând în considerare impactul măsurilor de restricție specifice pandemiei COVID-19 asupra situației sociale și economice a femeilor, agravarea violenței generată de creșterea șomajului și de sărăcie, IRDO a acționat ca un liant între societatea civilă și factorii de decizie sintetizând, prin intermediul grupului de lucru, recomandările și soluțiile identificate de ONG-urile și de specialiștii în domeniu, promovând cele mai recente evoluții legislative în domeniul combaterii violenței, popularizând conținutul documentelor și tratatelor europene și internaționale în domeniu, evidențiind aspecte ale diverselor forme de discriminare și exprimându-și suținerea pentru combaterea unor forme stereotipe de abordare a condiției femeii în societatea românească.

Persoane cu dizabilități

Cercetările și studiile desfășurate în cadrul Institutului cu privire la promovarea și protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități au avut în vedere, pe parcursul anului 2020, o serie de teme importante precum: dreptul la sănătate, dreptul la viață, dreptul la demnitate, dreptul la educație, la protecție socială, la egalitate și la nediscriminare.

Art. 11 al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) prevede ca Statele Părți să adopte toate măsurile posibile pentru a asigura protecția și siguranța persoanelor cu dizabilități ca parte a răspunsului național la situațiile de risc și în urgențele umanitare²⁴. Până

²³ Campania a fost popularizată pe rețelele de socializare și de către președinta Asociației Femeilor din România, Liliana Pagu, care a lansat apelul *Împreună putem fi mai puternici. Ajută-mă să te ajut!*

²⁴ Acesta cuprinde măsuri ce privesc toate aspectele vieții persoanelor cu dizabilități, inclusiv protecția accesului acestora la cele mai înalte standarde de sănătate posibile fără discriminare, bunăstare generală, prevenția bolilor infecțioase, și măsurile de asigurare a protecției față de atitudinile negative, izolare și stigmatizare care pot apărea în contextul crizei.

în prezent, la 10 ani de la ratificarea de către România a Convenției, statul român nu a transmis primul raport cu privire la implementarea CDPD către Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. Documentul ar fi permis o primă analiză din partea Comitetului asupra modului în care sunt puse în aplicare prevederile Convenției.

Criza generată de pandemia de COVID-19 a accentuat și discriminarea persoanelor cu dizabilități, prin restrângerea accesului la servicii medicale sau sistarea contactelor cu familia. Acestea sunt doar câteva exemple de atingeri ale drepturilor fundamentale, justificate din punct de vedere medical, dar denunțate de organizațiile de apărare a drepturilor omului, din cauza nerespectării principiilor proporționalității, aplicării graduale și nediscriminării. Institutul a subliniat faptul că persoanele cu dizabilități trebuie să beneficieze de sprijinul și asistența necesare pentru a nu rămâne izolate și pentru a nu resimți mai grav efectele crizei cauzate de virusul COVID-19.

IRDO a informat organismele internaționale cu privire la problematicile specifice aferente respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități. Întâlnirea Grupului de lucru privind CDPD, din cadrul ENNHRI, pe tema „*Drepturile persoanelor cu dizabilități și impactul generat de pandemia de COVID-19*”, a constituit un prilej important prin care instituțiile naționale din Europa au putut dezbate aspecte privind protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități în contextul dat, provocările existente în activitatea instituțiilor naționale, fiind realizate informări din activitatea membrilor grupului. Informarea formulată de IRDO a fost structurată pe următoarele teme: dreptul la sănătate, dreptul la participare și transparența decizională, dreptul la îngrijire și situația din centre, dreptul la educație, dreptul la hrană. Institutul a evidențiat rolul important pe care îl au organizațiile persoanelor cu dizabilități.

Totodată, IRDO a participat la întâlnirea anuală dintre Structura UE privind monitorizarea implementării CDPD la nivelul Uniunii și Grupul de lucru privind CDPD, din cadrul ENNHRI. Reuniunea a avut în vedere dialogul dintre structura UE și instituțiile naționale de drepturile omului cu privire la activitățile de promovare, protecție și monitorizare a implementării CDPD în plan național și la nivelul Uniunii Europene, inclusiv implementarea recomandărilor Comitetului ONU pentru persoanele cu dizabilități cu privire la implementarea CDPD de către UE. S-a urmărit identificarea de noi modalități de cooperare în viitor pentru implementarea Convenției în Europa, precum: realizarea unui studiu privind utilizarea indicatorilor și metodologia de monitorizare a implementării CDPD, cooperarea cu instituțiile și structurile naționale în timpul procesului de revizuire organizat de ONU.

Pe parcursul acestui an IRDO a participat la o serie de webinarii având ca obiect analiza impactului pandemiei de COVID-19 asupra drepturilor persoanelor cu dizabilități. În cadrul dezbaterii organizate de Comitetul ONU pentru persoanele cu dizabilități și GANHRI, intitulată „*Persoanele cu dizabilități și pandemia de COVID-19*” s-a urmărit identificarea și analiza provocărilor și a lacunelor existente în demersurile întreprinse, în plan național și regional, de protejare și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități. O componentă importantă fiind schimbul de experiență și bune practici între instituțiile naționale.

În data de 17 noiembrie 2020, a avut loc *Summitul european privind incluziunea 2020*, eveniment organizat de Comisarul Guvernului federal pe probleme legate de persoanele cu dizabilități, în cadrul Președinției germane a Consiliului UE. Temele abordate au avut în vedere aspecte privind: Actul european privind accesibilitatea; protecția femeilor și a copiilor cu dizabilități împotriva violenței; digitalizarea; cooperare incluzivă pentru dezvoltare.

Un alt eveniment important la care Institutul a participat a fost, *Conferința statelor părți la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități*, 30 noiembrie – 3 decembrie 2020. Temele principale dezbătute au avut re aspecte privind: dreptul la muncă – medii accesibile, incluzive pentru persoanele cu dizabilitati; persoanele în vârstă cu dizabilități; promovarea mediilor incluzive pentru implementarea deplină a Convenției). De asemenea IRDO a participat și la o serie de dezbateri connexe acestui eveniment, pe teme privind: mecanismele independente de monitorizare (CDPD) – organizarea activității acestora acestora într-un mod incluziv; dezbateri privind nevoia unui răspuns incluziv la pandemia de Covid-19 și necesitatea unor acțiuni din perspectiva incluziunii, drepturile femeilor și fetelor cu dizabilități - violența de gen în timpul pandemiei de COVID-19.

Un element important în agenda Institutului a reprezentat marcarea Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități, prilej cu care IRDO a urmărit să evidențieze, ca de fiecare dată, necesitatea promovării și protejării drepturilor persoanelor cu dizabilități în România și și importanța implicării organizațiilor persoanelor cu dizabilități în procesul de implementare a Convenției. În acest context IRDO a participat la dezbateri „Dizabilitatea în contextul pandemiei de COVID-19”, organizată de Consiliul Național al Dizabilității din România (CNDR). Evenimentul a urmărit promovarea programelor care au ca misiune îmbunătățirea condițiilor de viață pentru categoriile sociale defavorizate, printre care se numără și persoanele cu dizabilități. Discuțiile au vizat impactul pe care îl are pandemia de COVID-19 asupra vieții persoanelor cu dizabilități, precum și asupra funcționării organizațiilor care reprezintă persoanele cu dizabilități, dar și soluțiile identificate de acestea pentru depășirea situațiilor critice.

Nu în ultimul rând, evidențiem faptul că, pe parcursul anului 2020, Institutul a participat la dezbaterile organizate Societatea Română de Sprijin a Vârstnicilor și a Suferinșilor cu Afecțiuni de tip Alzheimer și Asociația Habilitas – Centru de Resurse și Formare Profesională în cadrul proiectului „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică!”. Dintre evenimentele organizate amintim: *Întâlnirea pentru dialog social*, din 15 iulie, care a avut ca teme principale de dezbateri: educația formală și informală în domeniul tulburărilor neuro-degenerative - cu accent pe demență și îmbunătățirea cadrului legislativ, inclusiv cu acte normative care reglementează drepturile pacienților afectați de demență și ale îngrijitorilor acestora. Trecând în revistă legislația existentă, cu identificarea punctuală a obstacolelor cu care se confruntă pacienții afectați de demență, discuțiile au vizat necesitatea protejării drepturilor pacienților cu tulburări neuro-degenerative prin acte normative și s-au purtat dezbateri privind sugestii de ameliorare a cooperării interinstituționale la nivelul autorităților care gestionează problematica persoanelor cu tulburări neuro-degenerative; seminarul de Advocacy „Comunități și instituții prietenoase cu demența”, eveniment ce a avut ca obiective: dezbateri recomandărilor de politici publice privind dezvoltarea de comunități prietenoase cu demența, mai ales privind includerea instrumentelor creative în îngrijirea persoanelor cu demență elaborate în cadrul proiectului, și adoptarea unor măsuri pentru crearea de astfel de comunități la nivel local, regional și național.

Migrație și azil

Luând în considerare importanța drepturilor migranților și refugiaților pentru cultivarea unui climat de toleranță și solidaritate la nivel național și având în vedere că manifestarea pandemiei de COVID-19 a avut un impact deosebit asupra acestui grup vulnerabil - confruntat cu multiple provocări de ordin economic, social, civil și politic - pe parcursul anului 2020, IRDO a întreprins

demersuri pentru asigurarea sensibilizării opiniei publice privind diferite aspecte cu care se confruntă, în condițiile actuale, în domeniul migrației și azilului.

Acțiunile IRDO în direcția promovării drepturilor migranților și refugiaților au acordat o atenție specială *copiilor migranți* și a mijloacelor legale și non-juridice utilizate, la nivel național, în scopul ocrotirii lor.

În această direcție de acțiune, IRDO a informat organismele internaționale cu privire la problematicile specifice aferente respectării drepturilor minorilor migranți neînsoțiți.

Informarea formulată de IRDO a fost structurată pe următoarele puncte: (1) prezentarea informațiilor relevante având ca obiect acte legislative și documente de politici publice care interzic sau restricționează detenția copiilor migranți și a membrilor familiei acestora; (2) furnizarea de date relevante privitoare la alternativele neprivative de libertate la detenția copiilor migranți și analiza modului în care aceste alternative consolidează, în mod eficient, nivelul de protecție al copiilor migranți și al familiilor acestora; (3) expunerea de bune practici/măsuri pertinente adoptate la nivel național în scopul asigurării unei protecții intermediare copiilor migranți și familiilor acestora până la soluționarea statutului lor juridic; (4) precizarea provocărilor întâmpinate în procesul de dezvoltare/implementare a alternativelor neprivative de libertate la detenția copiilor migranți și a membrilor de familie a acestora; (5) menționarea potențialelor căi de colaborare cu autorități/instituții/organisme pentru dezvoltarea/implementarea alternativelor neprivative de libertate la detenția copiilor migranți și a membrilor de familie a acestora.

În vederea consolidării acțiunilor de informare și conștientizare desfășurate de Institut în domeniul promovării drepturilor migranților și refugiaților, IRDO a participat la sesiunea online „Împreună împotriva discriminării”, din cadrul evenimentului „Dialog Civic: migrație, azil și întegritate” organizat de Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRN). Dezbaterile desfășurate în cadrul acestui eveniment au avut ca obiect aspecte referitoare la prevenirea și sancționarea discriminării și a infracțiunilor motivate de ură. Cu acest prilej, IRDO a informat asupra Campaniei inițiată în parteneriat cu ANES- „Hărțuirea morală este ilegală. Pune stop realțiilor de muncă disfuncționale!”, subliniind faptul că migranții și refugiații sunt susceptibili de a se confrunta cu forme specifice de discriminare precum hărțuirea morală.

IRDO a informat, la nivel național, asupra particularităților și provocărilor identificate în sfera de promovare a drepturilor migranților și refugiaților în condițiile manifestării pandemiei COVID-19.

În acest sens, IRDO a participat la webinarul având ca obiect analiza impactului pandemiei asupra drepturilor și libertăților migranților și refugiaților precum : *Impactul pandemiei de COVID-19 asupra migrației și Reuniune privind migrația, vizitele de monitorizare și COVID-19.*

În cadrul primului webinar au fost analizate efectele generate de pandemia COVID-19, pe termen scurt, mediu și lung, asupra comunităților de migranți. Urmărind creșterea gradului de informare și de conștientizare a dificultăților întâmpinate de comunitățile de migranți, webinarul a reprezentat o platformă de dialog a principalelor structuri cu atribuții în domeniul drepturilor migranților și refugiaților, având ca obiect studierea rapoartelor și statisticilor referitoare la situația migranților și formularea, în temeiul acestora, atât de prognoze referitoare de posibilele evoluții în materie cât și posibilele bune practici menite să atenueze efectele pandemiei asupra migranților, refugiaților, azilanților și apatrizilor. Concluzia formulată de Rețeaua de Migrație a ONU constă în aceea că abordarea bazată pe drepturile omului, având în centru încurajarea nediscriminării, creșterea gradului de responsabilitate și de implicare din partea actorilor

reprezentativi, reprezintă calea de acțiune pertinentă pentru gestionarea situației migranților și refugiaților în contextul pandemiei COVID-19.

În cazul *Reuniunii privind migrația, vizitele de monitorizare și COVID-19* organizată de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului (ENNHRI) obiectivele urmărite de participanți și supuse diseminării prin acțiunile de informare specifice IRDO au constat în: (1) prezentarea schimbului de bune practici în materie; (2) identificarea provocărilor cu privire la metodologia de monitorizare, utilizarea echipamentului personal de protecție în efectuarea vizitelor de monitorizare; (3) colaborarea cu alți apărători ai drepturilor omului cu privire la această problemă; (4) diseminarea de informații colegilor și organizarea de discuții interactive; (5) discuții privind îndrumările existente în domeniul monitorizării în timpul pandemiei COVID-19 și modul de adaptare a acestora în procesul de monitorizare de la granițe.

Ținând cont de relevanța informării asupra modului în care drepturile migranților sunt garantate în conținutul principalelor instrumente juridice adoptate în domeniul drepturilor omului, IRDO a participat la webinarul având ca obiectiv analiza și diseminarea de informații asupra protecției drepturilor migranților prin instrumente juridice specifice: *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și relevanța acesteia în domeniul legislației migrației și azilului și Analiza Noului Pact al Uniunii Europene în domeniul migrației și azilului*.

În cadrul webinarului referitor la Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene au fost analizate dispozițiile relevante din Cartă cu incidență asupra protecției și promovării drepturilor migranților și a categoriilor sociale vulnerabile (femei, copii) supuse migrației (art. 4 - interzicerea torturii și reținerii; art. 19 - protecția în caz de strămutare, expulzare sau extrădare; art. 24- drepturile copilului și luarea în considerare a interesului superior al copilului; art. 47 - dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil; art. 51- domeniul de aplicare ale Cartei potrivit mandatelor instituțiilor naționale pentru drepturile omului), IRDO participând la evenimentul online cu scopul de a disemina rezultatele analizei la nivel național.

Analiza normelor și principiilor conținute în Cartă și aplicabile în domeniul migrației și azilului a fost realizată pe 3 direcții principale, urmând ca rezultatele examinării să fie diseminate prin mijloacele online ale IRDO: (1) prezentarea generală a dispozițiilor Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene; (2) evidențierea gradului și a modului de promovare al aplicării principiilor Cartei de către instituțiile naționale de drepturile omului în problematica migrației; (3) expunerea bunelor practici dezvoltate de instituțiile naționale pentru drepturile omului în materia migrației și azilului.

Webinarul *Analiza Noului Pact al Uniunii Europene în domeniul migrației și azilului* a reprezentat evenimentul având ca obiect analiza drepturilor migranților și refugiaților din perspectiva normelor specifice formulate la nivelul Uniunii Europene.

Dacă în cadrul evenimentului analizat anterior, IRDO a diseminat informații referitoare la implicațiile pe care dispozițiile Cartei le produc asupra drepturilor migranților și refugiaților, în cadrul acestui webinar, IRDO a selectat și a diseminat informații referitoare la (1) funcționalitatea mecanismului independent de monitorizare- cu privire la acest punct reținem că, potrivit prevederilor Pactului (articolul 7 având ca obiect propunerea de screening) Statele Membre pot invita organizații și organisme naționale, internaționale și neguvernamentale relevante pentru a participa la activitatea de monitorizare; și la (2) procedurile corelative aplicate.

Urmare a participării la webinar, IRDO a sistematizat și a diseminat informațiile privitoare la Pactul Uniunii Europene în domeniul migrației și azilului pe următoarele coordonate: (1) prevederile Noului Pact propun flexibilizarea și eficientizarea procedurile de management ale

migrației și azilului; (2) procedurile în materia screening-ului, azilului, returnării sunt aplicate potrivit principiului perspectivei integrate; (3) sunt avansate propuneri referitoare la: operațiunile maritime și de salvare, definirea și prevenirea migrației ilegale, elaborarea unui instrument juridic de criză care abordează situații de forță majoră în domeniul migrației și azilului, elaborarea unui Regulament privind gestionarea azilului și migrației care introduce un nou mecanism de solidaritate precum și revizuirea Regulamentului „Eurodac”.

Activitățile întreprinse de Institut în domeniul migrației și azilului au constituit mijlocul de investigare a principalelor aspecte de actualitate în materie – care pot constitui fundamente ale activității de cercetare. Astfel, urmare a colectării de informații privitoare la nevoile de cercetare existente în materie, în cadrul Institutului a fost realizată cercetarea privitoare la categoria persoanelor strămutate, concretizată în studiul *Coordonate generale de cercetare în materia persoanelor strămutate* publicat în Revista Drepturile Omului nr. 1/2020. Categoria persoanelor migrante și refugiate comportă particularități la nivelul cadrului juridic regional și internațional, iar, în cadrul acestei categorii, categoria persoanelor strămutate și a problemelor adiacente acestora este subreprezentată, existând în acest sens multiple dificultăți în privința conceptualizării și utilizării noțiunii de *persoană strămutată*. În cercetarea elaborată în cadrul Institutului, au fost analizate dificultățile identificate în teoretizarea elementelor circumscrise statutului juridic persoanelor strămutate precum și în procesul de garantare juridică al drepturilor persoanelor strămutate – acestea fiind statuate fie în instrumente juridice constrângătoare, fie în documente programatice.

Accesul la justiție

Accesul la justiție constituie una dintre cerințele esențiale care asigură fundamentul funcționării oricărei societăți democratice având în vedere că în absența acestei garanții indivizii sunt privați de premisele procedurale aferente exercitării drepturilor lor.

Semnificația accesului la justiție se cuvine a fi sistematizată prin raportare la două accepțiuni: (1) în sens restrâns, accesul la justiție desemnează posibilitatea oferită justițiabililor de a se adresa instanțelor de judecată pentru ocrotirea drepturilor pe care aceștia le pretind a fi încălcate; (2) în sens larg, accesul la justiție trebuie să fie examinat în mod sistematic, prin luarea în considerare a eventualelor provocări care decurg din sistemul socio-economico-juridic existent la nivel național și/sau a dificultăților instituite asupra categoriilor sociale vulnerabile (femei, vârstnici, persoane cu dizabilități, migranți/refugiați etc.).

Sintetizând cele două accepțiuni, observăm că sfera de cuprindere a accesului la justiție este complexă, aceasta incluzând toate elementele care permit cetățenilor să se adreseze unei instanțe pentru soluționarea nemulțumirilor lor și pentru redresarea drepturilor lor.

În consecință, ca premise ale accesului la justiție, organismele internaționale recunosc următoarele: existența unui cadru legal care să ofere drepturi cuprinzătoare și egale tuturor cetățenilor în conformitate cu standardele internaționale ale drepturilor omului; sensibilizarea populației la problemele juridice; disponibilitatea de consiliere și reprezentare juridică la prețuri accesibile; accesibilitatea mecanismelor de soluționare a litigiilor care sunt eficiente și imparțiale, care aplică reguli și desfășoară proceduri în conformitate cu standardele internaționale ale drepturilor omului; disponibilitatea mecanismelor eficiente și imparțiale pentru executarea deciziilor judiciare.

În conformitate cu *abordarea bazată pe drepturile omului*, accesul la justiție poate fi interpretat precum capacitatea instituțiilor cărora li s-a încredințat autoritatea și datoria de a face dreptate de a oferi posibilitatea deținătorilor de drepturi (adică persoanelor fizice și juridice îndreptățite) de a-și exercita prerogativele.²⁵

Conform Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, *nu există o definiție singulară a accesului la justiție; în mod cuprinzător accesul la justiție implică posibilitatea justițiabililor de a căuta și a obține un remediu la situația litigioasă în care se găsesc prin mijloace formale sau informale și în conformitate cu standardele drepturilor omului.*²⁶

Deci, dacă analizăm accesul la justiție strict în dimensiunea sa juridică, atunci acesta implică posibilitatea justițiabilului de a se adresa direct unui mecanism jurisdicțional, dreptul de a se bucura pe parcursul procedurilor de toate garanțiile aferente judecării echitabile (respectarea prezumției de nevinovăție, dreptul la asistență/consiliere/reprezentare juridică, dreptul la informare și exprimare într-o limbă cunoscută de justițiabil, dreptul la aplicarea unui tratament egal și nediscriminatoriu, etc.), și dreptul de a dobândi o soluție obiectivă la problema juridică expusă analizei. Astfel, accesul la justiție este un drept care este strâns legat de toate fazele și etapele procedurale, deși premisa sa existențială se raportează la sesizarea mecanismului jurisdicțional.

În cazul în care analizăm accesul la justiție în dimensiunea sa socio-juridică, observăm că acesta implică dreptul de sesizare al mecanismelor extrajudiciare precum instituțiile naționale de drepturile omului specializate în exercitarea funcției de protecție a drepturilor omului, organismele de promovare a egalității, autoritățile de protecția datelor, etc. Aceste organisme cvasi-judiciare asigură posibilitatea accesului la justiție prin avansarea unei proceduri eficiente și simplificate, al cărei obiectiv este reprezentat de repararea prejudiciului suferit de justițiabil sau de promovarea unei acțiuni colective. Aceasta nu echivalează cu faptul că acțiunea socio-juridică se poate subroga dimensiunii juridice *stricto sensu* a accesului la justiție și nici nu trebuie să fie interpretată ca nefiind susceptibilă de a face obiectul unui control judiciar.²⁷

Accesul la justiție este o realitate juridică existentă la nivel național și de la nivel internațional. Deși este strâns legată de jurisdicțiile naționale, această garanție procedurală specifică societăților democratice poate și trebuie să se raporteze inclusiv la jurisdicțiile din plan internațional în cazul în care justițiabilul pretinde nerespectarea drepturilor prevăzute în instrumente juridice internaționale.

La nivel național, accesul la justiție este reglementat prin norme constituționale, articolul 21 din Legea Fundamentală subliniind conexiunea dintre accesul liber la justiție și dreptul la un proces echitabil: *(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime. (2) Nici o lege nu poate îngredi exercitarea acestui drept. (3) Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil. (4) Jurisdicțiile speciale administrative sunt facultative și gratuite.*

²⁵ Teresa Marchiori, *A Framework for Measuring Access to Justice Including Specific Challenges Facing Women*, Report commissioned by UN Women realized in partnership with the Council of Europe October 2015, pp. 5-6.

²⁶ UNDP, *Programming for Justice: Access for All – A Practitioner’s Guide to a Human-Right-Based approach to Access to Justice*, Bangkok, 2005, p.5.

²⁷ *Manual de drept european privind accesul la justiție*, elaborat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) și Consiliul Europei, în colaborare cu Grefa Curții Europene a Drepturilor Omului, 2016, p. 52.

Codul de procedură civilă²⁸ stabilește, în articolul 5, temeiul legal pentru accesul liber la justiție, prin raportare la obligațiile judecătorilor: *Judecătorii au îndatorirea să primească și să soluționeze orice cerere de competența instanțelor judecătorești, potrivit legii. (2) Niciun judecător nu poate refuza să judece pe motiv că legea nu prevede, este neclară sau incompletă. (3) În cazul în care o pricină nu poate fi soluționată nici în baza legii, nici a uzanțelor, iar în lipsa acestora din urmă, nici în baza dispozițiilor legale privitoare la situații asemănătoare, ea va trebui judecată în baza principiilor generale ale dreptului, având în vedere toate circumstanțele acesteia și ținând seama de cerințele echității. (4) Este interzis judecătorului să stabilească dispoziții general obligatorii prin hotărârile pe care le pronunță în cauzele ce îi sunt supuse judecării.*

La nivel internațional, liberul acces la justiție este în strânsă legătură cu garanțiile oferite de dreptul la un proces echitabil, după cum rezultă din dispozițiile art. 14 al Pactului Internațional cu privire la drepturile civile și politice²⁹, respectiv art. 6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale³⁰.

Activitățile Institutului referitoare la aria tematică a accesului la justiție reflectă preocupările pentru realizarea conținutului acestui drept atât în dimensiunea sa internă cât și în cea internațională.

În anul 2020, IRDO a răspuns solicitării ENNHRI de a contribui la raportul privind implicarea instituțiilor naționale pentru drepturile omului în Mecanismul european privind statul de drept³¹. Raportul sus-menționat reprezintă contribuția ENNHRI la Raportul Comisiei Europene privind statul de drept și a avut în vedere arii tematice diferite precum: independența și eficiența instituțiilor naționale pentru drepturile omului, apărătorii drepturilor omului și societatea civilă, mecanisme de control și echilibru instituțional, funcționarea sistemului de justiție, libertatea și pluralismul mass-mediei, corupție, măsuri adoptate în contextul pandemiei de COVID-19. O componentă particulară a acțiunilor desfășurate în domeniul liberului acces la justiție este reflectată în activități de informare și conștientizare a publicului larg cu privire la introducerea de acțiuni în justiție la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

În acest sens, IRDO a participat la webinarul „*How can NHRIs take part in the ECHR judgments' implementation process?*” organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), Rețeaua Europeană de Implementare (EIN) și Departamentul pentru Executarea Hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului din cadrul Consiliului Europei.

Evenimentul a analizat, în principal, două aspecte esențiale: (1) informarea și explicarea noțiunilor de bază ale procesului de execuție realizat de Comitetul Miniștrilor și (2) consolidarea importanței implementării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului la nivel național.

Pentru o mai bună înțelegere al modului de acțiune specific Comitetului de Miniștri în vederea executării hotărârilor Curții, dezbaterile au fost concentrate asupra analizei Regulii nr. 9.2. care permite Comitetului de Miniștri să ia în considerare orice comunicare din partea

²⁸ Codul de procedură civilă din 1 iulie 2010, Legea nr. 134/2010 republicată în Monitorul Oficial nr. 247 din 10 aprilie 2015.

²⁹ Adoptat și deschis spre semnare de Adunarea generală a Națiunilor Unite la 16decembrie 1966. Intrat în vigoare la 23 martie 1976, cf. art. 49, pentru toate dispozițiile cu excepția celor de la art. 41; la 28 martie pentru dispozițiile de la art. 41. România a ratificat Pactul la 31 octombrie 1974 prin Decretul nr. 212, publicat în „Buletinul Oficial al României”, partea I, nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

³⁰ Adoptată la Roma în anul 1950 și intrată în vigoare în anul 1953.

³¹ Secțiunea privind România poate fi consultată la adresa: <http://ennhri.org/rule-of-law-report/romania/>

organizațiilor neguvernamentale, precum și a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, cu privire la executarea hotărârilor prevăzute la articolul 46 alineatul (2) din Convenție (avem în vedere, hotărârea definitivă a Curții care este transmisă Comitetului de Miniștri în vederea supravegherii executării sale).

Participarea la webinarii având ca obiect organizarea și funcționarea mecanismului Curții Europene a Drepturilor Omului a constituit atât fundamentul pentru acțiuni de conștientizare și informare a opiniei publice asupra particularităților acestui mecanism regional și asupra specificului Convenției Europene a Drepturilor Omului, cât și fundamentul pentru etapa de cercetare-documentare în vederea realizării volumului „*Curtea Europeană a Drepturilor Omului: repere teoretice și analiză jurisprudențială*”. După cum rezultă din titlu, volumul are ca obiectiv prezentarea aspectelor teoretice, dar și practice referitoare la protecția drepturilor și libertăților indivizilor grupate pe principalele arii tematice avute în vedere de Institut în activitatea sa. Din modul de structurare a informației, această publicație are o dublă utilitate: pe de o parte informează lectorul interesat să cunoască noutățile aferente dreptului convențional și modului de operare implementat de Curtea Europeană, pe de altă parte, prezintă raționamente, principii și soluții consolidate de Curte de-a lungul timpului, prin jurisprudența sa, în scopul asigurării unei mai bune înțelegeri a modului de relaționare dintre instanțele naționale și Curtea Europeană.

La nivel național, analiza accesului la justiție în toate elementele agregate dimensiunii sale complexe a constituit obiectul unei manifestări științifice organizate de Facultatea de Drept din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” al cărei partener tradițional este Institutul Român pentru Drepturile Omului: Conferința Internațională „*Eficiența normelor juridice*”.

Având în vedere temele abordate în cadrul Conferinței (exemplificăm în acest sens: problematica drepturilor omului în era digitală, protecția datelor cu caracter personal, rolul inteligenței artificiale în sistemul de justiție, inteligența artificială în administrație, semnătura digitală, automatizarea raportării fiscale și a controlului fiscal, digitalizarea administrației fiscale, implementarea Standard Audit File for Tax (SAF-T) ANAF - automatizare SPV, blocarea geografică în sectorul comerțului electronic, drepturile digitale ale consumatorilor, practici comerciale neloiale în sectorul comerțului electronic, vulnerabilitatea în sfera mediului digital, criminalitate cibernetică, prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în spațiul cibernetic, comerțul electronic pentru consumatori, comerțul electronic pentru persoane juridice, profesioniști în era digitală, dreptul de proprietate intelectuală în mediul online, monede virtuale) putem afirma că evenimentul a fost subsumat subiectului mai amplu al inteligenței artificiale și al provocărilor determinate de implementarea acesteia în domeniul drepturilor omului.

Principala teză care a constituit suportul științific al dezbaterilor academice desfășurate în cadrul Conferinței constă în faptul că prezența inteligenței artificiale în demersurile de garantare a accesului la justiție chestionează eficiența cadrului normativ, indentificând limitări în procesul asigurării drepturilor și libertăților individuale și colective, subliniind necesitatea adoptării, de către legiuitorul național, a unor dispoziții compatibile cu transformările tehnice și tehnologice evidențiate în prezent.

Studiu privind criza generată de pandemia de COVID-19 și impactul asupra drepturilor omului

Anul 2020 a fost marcat de circumstanțe sociale complexe. Ca urmare a recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății, pe 20 ianuarie a fost declarată starea de urgență de sănătate publică, cel mai înalt grad de alarmă recunoscut la nivelul comunității internaționale, iar pe 11 martie a fost declarată pandemia globală. Manifestarea pandemiei de COVID-19, coroborată cu criza economică, conflictele politice interne și reconfigurarea cadrului normativ au condus către evidențierea nevoii de cercetare a repercusiunilor produse de pandemie asupra drepturilor indivizilor. Contextul care a determinat nevoia de elaborare a unei lucrări de cercetare care să abordeze problematica pandemiei de COVID-19 a impus o analiză complexă care a vizat: pe de o parte, *aspectele practice*, acestea fiind în mod direct conectate cu modul în care restricționarea/limitarea drepturilor indivizilor a influențat activitatea autorităților/instituțiilor publice precum și raporturile dintre indivizi și societate; pe de altă parte, *aspectele teoretice* cu o componentă aparte, concentrându-se asupra analizei juridice comparative (realizată prin luarea în considerare a sistemului de drept românesc și a sistemelor de drept aferente statelor membre ale ONU, ale Consiliului Europei sau ale Uniunii Europene). Având în vedere că nu au existat suficiente date cu privire la modul de transmitere al virusului, s-au luat măsuri diferite de protecție a populației în fiecare stat în parte.

Nevoia cercetării realizată de Institut sub forma unui *Studiu preliminar privind criza generată de pandemia COVID-19 și impactul acesteia asupra drepturilor omului* rezidă atât în implementarea metodei dreptului comparat ca principală tehnică de cercetare, cât și în abordarea hermeneutică (interpretativă) a materiei prezentate.³² Totodată, relevanța studiului transpare din teza principală de cercetare: *analiza efectelor pandemiei de COVID-19 asupra celor 3 generații de drepturi recunoscute în doctrina clasică a drepturilor omului (drepturi de primă generație – civile și politice; drepturi de a doua generație-economice, sociale și culturale; drepturi de a treia generație- de solidaritate).*

Dat fiind că studiul prezintă atât valențe teoretice, cât și practice, impactul acestuia asupra societății românești rezidă în prezentarea unor *modele de interpretare și aplicare a standardelor adoptate de autorități în perioada stării de urgență/a stării de alertă astfel încât să fie asigurate premisele unei garantări cât mai eficiente a drepturilor și libertăților cetățenilor.*

Principalele aspecte de conținut ale studiului se raportează la analiza provocărilor și măsurilor adoptate în domeniul celor 3 generații de drepturi menționate anterior dar și impactul acestora asupra categoriilor vulnerabile (copii și tineri, femei, vârstnici, persoane cu dizabilități). Un element important al studiului a fost reprezentat de evaluarea măsurilor specifice stării de urgență/stării de alertă care au avut ca efect limitarea/restricționarea unor drepturi (dreptul la liberă circulație, dreptul la viață intimă, familială și privată, dreptul la educație, și libertatea întrunirilor, cu scopul de a proteja dreptul la sănătate al populației). Aceste măsuri au fost analizate din perspectiva standardelor necesității, proporționalității, obiectivității, egalității și nediscriminării, rezultatele fiind coroborate cu evaluarea modului în care autoritățile statale

³² Disponibil la adresa:

http://irdo.ro/pdf/IRDO_Studiu%20preliminar%20privind%20criza%20generata%20de%20pandemia%20COVID%2019.pdf.

competente exercită, în condițiile date, prerogativele executive, legislative, judiciare. De asemenea toate măsurile adoptate trebuie să fie legale, clare, previzibile, în acord cu principiile securității juridice și separației puterilor în stat.

La nivel național, în data de 16 martie, prin decretul nr. 195/2020 s-a instituit starea de urgență timp de 30 de zile, iar prin decretul nr. 240/2020 aceasta a fost prelungită cu o lună. Cele două decrete prezidențiale adoptate în contextul pandemiei cauzate de virusul SARS-COV-2 au presupus inovații juridice (acte de restricționare/limitare a unor categorii de drepturi) menite a acomoda cadrul legal existent la provocările pandemiei de COVID-19 în scopul protejării drepturilor și libertăților indivizilor.

Dreptul la viață constituie fundamentul existenței și exercitării celorlalte drepturi ale omului, analiza acestuia în contextul restricționărilor/limitărilor impuse de pandemia de COVID-19 implicând multiple problematici (de natură etică, juridică, socială). În mod necesar, dreptul la viață este evidențiat în legătură cu provocările existente în sistemul sanitar. Una dintre dimensiunile fundamentale ale exercitării dreptului la viață în contextul pandemiei de COVID-19 a constat în asumarea, de către stat, a obligațiilor pozitive privitoare la respectarea dreptului la viață la momentul efectuării actului medical. Aceste obligații presupun pe de o parte, adoptarea, în domeniul medical, de măsuri specifice care să garanteze instrumentele necesare pentru contracararea pandemiei de COVID-19, și pe de altă parte, adoptarea măsurii corespunzătoare în scopul soluționării problemelor medicale independente de pandemia de COVID-19 (boli cronice, urgențe medicale, etc.).

În strânsă legătură cu aspectele menționate anterior se află îndatorirea autorităților naționale de a asigura calitatea serviciilor și dispozitivelor medicale destinate combaterii pandemiei (ne referim, în special, la teste de detectare a infectării cu virusul SARS-CoV-2, la tratamente profilactice sau la tratamente pentru combaterea efectivă a virusului).

Demnitatea umană și garantarea juridică a acesteia implică provocări specifice, raportându-ne la circumstanțele aferente situației în care se găsesc persoanelor deținute. Analiza juridică a acestui aspect a avut ca obiect standardele relevante adoptate la nivel european și național: (1) Declarația de principii adoptată în perioada pandemiei de COVID-19³³ de către Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratatului sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) – documentul stabilește mijloace menite să protejeze demnitatea umană a persoanelor aflate în detenție în condițiile manifestării virusului SARS-CoV-2: alternative la arestul preventiv, comutarea pedepselor, eliberarea anticipată și condiționată; furnizarea de servicii medicale luând în considerare nevoile persoanelor reținute și a grupurilor vulnerabile sau cu risc crescut de contaminare; dreptul la igienă personală adecvată; limitarea vizitelor din exterior, dar asigurarea unor alte modalități de comunicare; (2) măsurile adoptate de Administrația Națională a Penitenciarelor, dar și Ghidul Practic de Măsuri elaborat de Ministerul Justiției având ca obiect măsurile adoptate în perioada stării de urgență aplicabile domeniilor: Justiție, Serviciul de Probațiune, Administrația Națională a Penitenciarelor, Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Cu privire la libertatea de gândire, conștiință și religie, pandemia de COVID-19 a particularizat modul de realizare a actelor de cult, în sensul restricționării numărului persoanelor participante la acte de cult specifice unor ritualuri precum căsătoria sau înmormântarea. În

³³ Document disponibil la adresa <https://rm.coe.int/16809cfa4b>.

contextul pandemiei, au fost adoptate măsuri specifice celebrării Sărbătorilor Pascale, precum și standarde care au permis activități religioase cu participarea publicului în exteriorul lăcașelor de cult.

Exercitarea libertății de exprimare și informare comportă coordonate specifice în perioada pandemiei, internetul devenind principalul canal de transmitere și dobândire a informațiilor. Având în vedere ponderea informațiilor referitoare la pandemia de COVID-19, a fost dificilă identificarea corectă a informațiilor reale – aspect susținut de lipsa de reacție sau de reacțiile inconsistente ale autorităților la stimulii informaționali. În acest sens, studiul cuprinde măsurile adoptate de Consiliul Național al Audiovizualului, precum și Campania de informare inițiată și desfășurată de Ministerul Afacerilor Interne prin Grupul de Comunicare Strategică, constituit în cadrul Comitetului Național pentru Situații Speciale de Urgență.

Restricționările instituite asupra dreptului la întrunire pașnică și asociere trebuie să fie stabilite de natură să asigure în continuare că societatea civilă rămâne activă și este consultată în procesul de elaborare sau de revizuire a măsurilor adecvate de răspuns elaborate de autoritățile naționale.

În cadrul studiului, s-a arătat că ingerința autorităților publice în exercitarea dreptului la viață privată și de familie este admisă doar în măsura în care aceasta este menționată în lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății. Complexitatea efectelor limitării dreptului la viață intimă, privată și de familie se impune a fi cercetată prin relaționare cu alte drepturi care, conform interpretării avansate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, se află în conținutul dreptului la viață privată și de familie precum: dreptul la un mediu sănătos, dreptul la sănătate, dreptul la protecția datelor cu caracter personal, dreptul la căsătorie. Totodată, protecția datelor personale a devenit un element esențial având în vedere că parte substanțială a activităților au fost transferate în mediul online. Având în vedere multiplele nuanțări care sunt legate de exercitarea protecției datelor cu caracter personal, s-a analizat modul în care utilizarea de aplicații speciale care permit detectarea locațiilor în care sunt organizate adunări ce încalcă rigorile instituite în situații de urgență, precum și utilizarea de aplicații care permit deplasările masive de populație în și din zone grav afectate de pandemia de COVID-19 este susceptibil de a încălca principiile care ghidează protecția datelor cu caracter personal.

În altă ordine de idei, în contextul instituirii stării de urgență din România, activitatea de judecată a continuat doar în cauzele de urgență deosebită. S-a arătat că este important ca definirea cauzelor de urgență să fie unitară la nivel național, întrucât lipsa de previzibilitate a modului de administrare a cauzelor pe durata stării de urgență poate conduce la încălcări ale dreptului la un proces echitabil, în condițiile în care justițiabilii aflați în situații identice sau similare au primit un tratament juridic diferit, independent de calitatea soluțiilor pronunțate. De asemenea, regimul de sancționare corespunzător anumitor infracțiuni, precum zădărnicierea combaterii bolilor, a fost modificat, fiind mai restrictiv, deoarece la pedeapsa legală se poate aplica un spor de 2 ani de închisoare. De asemenea, a fost analizat modul în care participarea la ședințe de judecată prin video-conferințe poate limita modul corect de reprezentare și apărare a inculpatului în instanță, și, în anumite cazuri, a liberului acces la justiție.

Studierea modului în care pandemia de COVID-19 a afectat dreptul la sănătate implică raportarea la standardele stabilite la nivel internațional în materie: respectiv disponibilitate, accesibilitate, acceptabilitate și calitate. Astfel, instituțiile, bunurile și serviciile de sănătate

trebuie să fie suficiente la nivelul unui stat, și să fie disponibile tuturor fără discriminare, ținând cont de aspecte precum disponibilitate din punct de vedere geografic, condiție economică, accesibilitate pentru grupurile marginalizate care nu trebuie să fie împovărate din punct de vedere financiar. În acest context, cadrul conceptual al abordării bazate pe drepturile omului presupune asigurarea dreptului la sănătate îndeosebi pentru acele categorii marginalizate și care au acces limitat sau restrâns la servicii de sănătate.

În cadrul studiului a fost acordată o atenție particulară obligației statelor de a asigura în mod continuu dreptul la securitate socială și, în măsura în care este posibil, suplimentarea prestațiilor de securitate socială pentru persoanele aflate în situații vulnerabile. În ceea ce privește situația la nivel național s-au remarcat acte legislative elaborate cu scopul de a sprijini segmente ale populației care au fost afectate de măsurile restrictive.

De asemenea, s-a arătat că este necesar ca statele să se asigure că situația grupurilor vulnerabile nu se va înrăutăți ca urmare a măsurilor de distanțare socială și a evoluției pandemiei. În acest sens, fiecare stat trebuie să pună la dispoziția cetățenilor care fac parte din categorii vulnerabile resurse suficiente pentru a se asigura că aceștia nu vor fi afectați într-un mod excesiv.

Cu privire la exercitarea dreptului la educație – care a comportat atingeri deosebite în contextul pandemiei de COVID-19- în cadrul studiului a fost subliniată teza conform căreia procesul educativ a trebuie să fie reluat la distanță, respectiv în mediul online. Această trecere la mediul digital presupune disponibilitatea resurselor necesare asigurării educației, precum mijloace financiare și mijloace tehnice (calculatoare, tablete, conexiune la internet etc.), tehnici de predare, și competențe digitale, esențiale în noua paradigmă, atât în rândul elevilor, cât și al profesorilor și părinților.

Prin raportare la dreptul la muncă, situația specială pe piața internă a muncii s-a cristalizat în condițiile măsurilor luate pentru diminuarea efectelor pandemiei de COVID-19, care a însemnat intrarea în șomaj tehnic a unui număr important de salariați. De asemenea, un număr important de salariați și-au pierdut locul de muncă, angajatorii lor nemaifiind în măsură să își continue activitatea la dimensiunea anterioară perioadei premergătoare pandemiei. Pentru agenții economici care au continuat, chiar și în mod restrâns activitatea, au fost deosebit de importante măsurile de prevenție sanitară și de distanțare fizică, care s-au adăugat celor specifice din punctul de vedere al securității și sănătății în muncă. În general, măsurile normative și instituționale adoptate de autorități au corespuns obiectivelor de protecție urmărite. Totuși, s-a arătat că este necesar să se ia măsuri de protecție a locurilor de muncă și după încetarea stării de urgență, pentru a se evita starea de precaritate a angajaților generată de problemele post-pandemie ale agenților economici. În plus, s-a observat că poate fi necesară instituirea unei noi culturi la locul de muncă din punctul de vedere al interrelaționării și al protecției sanitare.

În materia drepturilor de generația a treia, denumite în doctrină drepturi de solidaritate, IRDO a analizat dreptul la apă, dreptul la dezvoltare, dreptul la un mediu sănătos, protecția consumatorilor, dreptul la bună administrare, dreptul la pace și securitate. Dreptul la apă comportă o însemnătate specială pe fondul manifestării pandemiei de COVID-19 având în vedere că apa constituie atât principala resursă prin intermediul căreia se asigură prevenția și combaterea pandemiei, cât și resursa fundamentală care asigură, în mod concret, realizarea dreptului la viață și la sănătate. În contextul analizei condițiilor de exercitare a dreptului la apă autoritățile naționale sunt obligate să adopte măsuri legislative, precum și orice alte măsuri necesare pentru a combate factorii nocivi precum poluarea, extragerea inechitabilă a resurselor din apă,

managementul defectuos al sistemelor de distribuție a apei, dar și pentru a asigura accesul populației la apă.

Dreptul la dezvoltare este, în egală măsură, supus unei reconfigurări în condițiile pandemiei de COVID-19. Având în vedere complexitatea acestui drept, principalul instrument de realizare este participarea, reprezentând atât implicarea activă a societății civile, cât și cooperarea inter-instituțională. Impactul imediat al pandemiei de COVID-19 este reflectat atât asupra combaterii sărăciei și excluziunii sociale, cât și asupra participării civile.

Studiind implicațiile aduse de pandemia COVID-19 asupra mediului, s-a observat o creștere a bolilor cu potențial transmisibil de la animale la oameni – fenomen cauzat de alterarea calității aerului în procesul de combatere a infecției cu virusul SARS-CoV-2, ceea ce a condus la adoptarea de măsuri de sterilizare a mediului. O altă problemă stringentă remarcată în contextul extinderii pandemiei de COVID-19 constă în corecta gestionare a deșeurilor, respectiv în corecta utilizarea de medicamente și dispozitive medicale în scopul prevenirii și combaterii infectării cu virusul SARS-CoV-2.

În ceea ce privește protecția consumatorilor, în contextul pandemiei de COVID-19, la nivel social a fost instaurat un climat de neîncredere și teamă în rândul populației cu privire la funcționalitatea și eficacitatea dispozitivelor medicale de prevenție a răspândirii infectării cu virusul SARS-CoV-2. La nivel regional, Comisia Europeană și Rețeaua de Cooperare pentru Protecția Consumatorilor au solicitat ferm operatorilor de platforme online, inclusiv piețelor online, care activează în UE, respectarea cadrului european de protecție a drepturilor consumatorilor și adoptarea de măsuri concrete și eficiente pentru a elimina campaniile ilegale de marketing de pe site-urile lor web.

Pandemia de COVID-19 a determinat autoritățile administrative să dezvolte strategii în vederea respectării tuturor elementelor componente ale dreptului la bună administrare. Asigurarea deschiderii și transparenței procesului de fundamentare și adoptare a deciziei administrative, consolidarea responsabilității autorităților, asigurarea continuității, profesionalizării și specializării serviciilor publice reprezintă unele coordonate asupra cărora Ombudsmanul European a atras atenția în scopul garantării dreptului la bună administrare în procesul de prevenire și combatere a pandemiei de COVID-19.

Pandemia cauzată de virusul SARS-CoV-2 are o serie de efecte negative asupra copiilor și tinerilor, astfel că, în această perioadă caracterizată de măsuri de izolare, trebuie să se țină cont de o serie de factori care pot influența bunăstarea copiilor și tinerilor.

Copiii și tinerii trec prin perioade de dezvoltare, de aceea este important să li se asigure toate resursele necesare în vederea unei evoluții adecvate. Pe lângă dezvoltarea fizică, trebuie să se țină cont și de dezvoltarea psihologică, educațională și comunicațională. Astfel, în funcție de vârstă, copiii și tinerii trebuie să beneficieze de programe și măsuri adecvate perioadei de criză.

În plus, s-a atras atenția asupra proliferării unui climat apt să intensifice fenomenul violenței domestice în contextul interdicției de a părăsi locuința, ceea ce impune menținerea accesului copiilor în centre destinate victimelor violenței domestice.

Fenomenul violenței împotriva femeilor reprezintă o problemă complexă a cărei reglementare la nivelul instrumentelor juridice internaționale implică referințe la valori juridice importante precum dreptul la viață, la integritate și/sau la demnitatea umană. Tulburările

economice și fizice cauzate de pandemia de COVID-19, pot avea un impact semnificativ asupra stării de sănătate a femeilor. Izolarea și/sau restricțiile de circulație pot duce la o creștere globală a cazurilor de violență bazată de gen.

La nivel național s-a remarcat creșterea cazurilor de violență domestică în contextul declarării stării de urgență. În acest sens s-a reamintit că legislația în domeniul violenței domestice a fost reformată în sensul garantării posibilității de a obține ordinul de protecție și ordinul de protecție provizoriu. De asemenea, pe perioada stării de urgență centrele pentru victimele violenței domestice au rămas deschise.

Totodată, s-au remarcat bunele practici în domeniu, precum: lansarea unor aplicații care furnizează asistență și informații utile persoanelor aflate în relații abuzive sau celor care sunt interesate să ajute în astfel de cazuri, precum și faptul că evenimentele destinate femeilor sau victimelor violenței domestice s-au desfășurat în mediul online.

În contextul pandemiei, s-a observat un grad ridicat de discriminare la adresa persoanelor vârstnice, întrucât acestea fac parte din grupul de persoane vulnerabile. Una dintre problemele majore din acest punct de vedere a fost reprezentată și de triajul efectuat în unitățile spitalicești. S-a atras atenția asupra faptului că asigurarea dreptului la sănătate³⁴ nu trebuie să fie condiționată de vârstă. Deși persoanele vârstnice pot avea comorbidități care au efecte asupra șanselor de supraviețuire în cazul procedurilor aplicate la terapie intensivă, vârsta nu trebuie să reprezinte un criteriu în triajul medical.

Respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități constituie un subiect sensibil în condițiile măsurilor restrictive adoptate în contextul pandemiei COVID-19. Art. 11 al Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) prevede ca Statele Părți să adopte toate măsurile posibile pentru a asigura protecția și siguranța persoanelor cu dizabilități ca parte a răspunsului național la situațiile de risc și de urgență umanitară.

În contextul pandemiei, s-a remarcat activitatea Autorității Naționale pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopție – autoritate care a elaborat o serie de măsuri specifice pentru asistența socială a copiilor, precum: prelungirea certificatelor de handicap ale copiilor; realizarea evaluărilor pentru încadrarea în grad de handicap pe baza dosarului, a comunicărilor telefonice sau a mesajelor transmise în mediul online; acordarea de zile libere conform legii părintelui copilului cu handicap neșcolarizat. În plus, Autoritatea a emis și recomandări și măsuri pentru prevenirea și managementul situației generate de pandemia de COVID-19.

O secțiune aparte a studiului a fost destinată Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, în cadrul acesteia fiind analizate rapoartele globale referitoare la progresele înregistrate în concretizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD).

S-a arătat că în ciuda eforturilor susținute realizate de autoritățile naționale, ritmul nu a fost destul de rapid pentru atingerea până în anul 2030 a celor mai multe dintre obiectivele stabilite, experții fiind deosebit de îngrijorați de aspecte precum : dezvoltarea economică inegală, creșterea inegalităților, schimbările climatice, deteriorarea biodiversității, problema deșeurilor rezultate din activitățile umane.

³⁴ Council of Europe, Commissioner for Human Rights, Older persons need more support than ever in the age of the Covid-19 pandemic, 20 March 2020

Urgența acțiunilor în materie de schimbări climatice a devenit evidentă în condițiile pandemiei de COVID-19, criza climatică și criza sanitară demonstrând necesitatea mobilizării în direcția unor schimbări societale globale, rapide, profunde și pe termen lung, benefice atât umanității, cât și planetei, atât generațiilor actuale, cât și a celor viitoare.

Pandemia actuală a pus în evidență, de asemenea, marile vulnerabilități și disfuncții structurale ale lumii actuale, în ceea ce privește fenomenul de sărăcie și criză economică, schimbările climatice, crizele migratorii sau respectarea drepturilor omului. În plus, pandemia de COVID-19 a arătat că globalizarea și progresul pot fi reversibile, și că provocările actuale afectează toate domeniile vizate de Obiectivele Dezvoltării Durabile, realizarea acestora fiind grav amenințată.

Abordarea gestionării și combaterii schimbărilor climatice din perspectiva drepturilor omului

În anul 2020 Institutul Român pentru Drepturile Omului a promovat, în acțiunile de cercetare, formare, informare, documentare, un ansamblu de măsuri pentru îndeplinirea obiectivelor Agendei 2030.

Ținând cont de faptul că 7 dintre cele 17 obiective de dezvoltare durabilă sunt legate de protejarea ecosistemelor, de energia regenerabilă, de acțiuni privind combaterea schimbărilor climatice, conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor și resurselor marine, energia curată, consum și producție responsabile, orașe durabile, Institutul a consacrat o serie de studii, cercetări și articole tematicii gestionării și combaterii schimbărilor climatice la nivel global și național.

Dintre acestea, menționăm cu titlu de exemplu, volumul *Schimbările climatice și impactul acestora asupra drepturilor omului* publicat, sub egida Institutului, în anul 2020. În elaborarea acestui studiu s-au avut în vedere recomandările Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GAHNRI) privind implicarea acestor instituții în promovarea și susținerea implementării Agendei 2030.

Prin aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului în ceea ce privește protecția mediului și schimbările climatice, IRDO a evidențiat în acest studiu politici și programe globale, precum și cele mai noi acțiuni la nivel național de gestionare a acestui fenomen, în conformitate cu recomandările internaționale și tratatele la care România este parte.

Printr-o prezentare de sinteză a celor mai relevante entități implicate în procesul de formulare a acțiunilor climatice s-a urmărit promovarea și cunoașterea prerogativelor și acțiunilor acestora. Obligațiile și angajamentele formale privind gestionarea și combaterea schimbărilor climatice sunt menite să consolideze elaborarea de politici internaționale în domeniu și tocmai de aceea este importantă promovarea și cunoașterea aprofundată a acestora. Din această perspectivă, au fost evidențiate și analizate politicile și programele de combatere a schimbărilor climatice orientate conform principiilor și standardelor derivate din tratatele internaționale privind drepturile omului.

Un aspect particular al studiului abordează problematica schimbării climatice din perspectiva angajamentelor Agendei 2030; dereglările climatice, impactul lor asupra mediului natural și asupra evoluției societăților constituie, alături de interesul pentru transformarea durabilă, provocări majore la nivel global.

Având ca suport textele internaționale relevante (Acordul de la Paris și Agenda 2030), analiza efectuată în volumul *Schimbările climatice și impactul acestora asupra drepturilor omului* pune în evidență modul în care concretizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) devine o direcție de acțiune indispensabilă pentru a impulsiona și susține eforturile în domeniul combaterii schimbării climatice.

Într-adevăr, Agenda 2030 plasează preocupările pentru schimbările climatice în centrul dezvoltării durabile. De aceea, în vederea aplicării de măsuri urgente pentru a lupta împotriva acestui fenomen și a efectelor lui, a fost formulat un obiectiv specific (ODD 13) având țintele sale specifice, care, împreună cu Acordul de la Paris, trasează calea pentru realizarea de modele de dezvoltare durabilă până în anul 2030.

Luând în considerare prezentarea conținutului ODD 13 (acțiune climatică), a necesității și urgenței acțiunii în materie de schimbări climatice, este pusă în evidență corelația dintre combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora și realizarea sistemului de ODD. În acest sens, Programul de dezvoltare durabilă implementat până în anul 2030, prin obiectivele sale, este răspunsul comunității internaționale la tematica schimbării climatice.

Schimbările climatice sunt o problemă globală complexă din cauza multiplelor interacțiuni cu numeroase alte provocări ale dezvoltării durabile. Între diferitele direcții de acțiune ale ODD 13 și celelalte obiective ale Agendei există conexiuni, dezvoltarea durabilă implicând o înlănțuire de cauze și efecte.

Realizarea întregului sistem al ODD și implementarea acțiunii climatice se potențează reciproc, beneficiile fiind mutuale în favoarea procesului de accelerare a realizării unor societăți incluzive și pașnice și a unui mediu durabil. Exploatarea sinergiei dintre cele două direcții de acțiune în toate domeniile, în toate țările, în special în țările în curs de dezvoltare, și la nivel global, este o condiție și o oportunitate pentru schimbările sistemice pozitive pentru prezent și viitor.

Având în vedere evoluția actuală dominată de pandemia de COVID-19, analiza abordează și problematica schimbării globale, și în general a transformării durabile, în acest context de criză și din perspectiva programului de relansare post-pandemie. Cu toate că și în perioada ante-criză sanitară, comunitatea internațională a decretat problematica schimbărilor climatice ca o preocupare centrală a acțiunilor sale, deoarece mobilizarea în acest domeniu influențează, în mod esențial, construirea unei lumi durabile pentru toți, aplicarea de măsuri urgente și eficiente pentru a lupta împotriva schimbărilor climatice și a efectelor lor este o prioritate a planurilor de relansare post-COVID-19, prin riscurile crescute combinate ale celor două crize (climatică și sanitară). Urgența acțiunii în materie de schimbări climatice a devenit evidentă în condițiile pandemiei de COVID-19, ambele crize demonstrând necesitatea mobilizării în direcția unor schimbări societale globale, rapide, profunde și pe termen lung, benefice atât umanității, cât și planetei, atât generațiilor actuale, cât și a celor viitoare.

Conștientizând amploarea și importanța fenomenului schimbărilor climatice, IRDO a aprofundat subiectul schimbărilor climatice și al impactului acestora asupra drepturilor omului prin participarea la/organizarea de evenimente și acțiuni în materie. De asemenea, prin studiile și cercetările realizate pe acest segment, IRDO a urmărit informarea, educația și sensibilizarea privind gestionarea crizei climatice, demonstrând conexiunea evidentă atât directă, cât și indirectă a acestei problematice cu cea a promovării și respectării drepturilor omului. Menționăm că IRDO este membru activ în cadrul subgrupului pentru schimbări climatice din cadrul ENNHRI.

În contextul implicării în această problemă, Institutul Român pentru Drepturile Omului a continuat în cursul anului 2020, să promoveze măsurile întreprinse la nivel național și internațional pentru îndeplinirea obiectivelor dezvoltării durabile, sprijinind totodată schimbul de experiență în domeniul abordării acestor obiective prin prisma drepturilor omului. Fenomenul schimbărilor climatice poate afecta drepturi fundamentale ale omului garantate prin legislația națională și internațională. Exercițarea dreptului la viață, la hrană, la apă, la sănătate, la locuință, la educație și dezvoltare poate fi grav amenințată în mod direct și indirect de fenomenele climatice care de multe ori nu pot fi prevenite și gestionate la timp.

În această ordine de idei, IRDO a participat la dezbaterile întâlnirii anuale a GAHNRI alături de 300 de participanți, experți și reprezentanți ai instituțiilor naționale pentru drepturile omului care s-a desfășurat în perioada 30 noiembrie – 4 decembrie (dată la care a avut loc și Conferința anuală *Schimbările climatice și rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului.*) La finalul Conferinței, reprezentanții instituțiilor naționale pentru drepturile omului au adoptat *Declarația privind schimbările climatice și rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului* - un document de referință pentru acțiunile individuale și colective ale instituțiilor naționale pentru drepturile omului în materie de schimbări climatice³⁵.

În cursul anului 2020, IRDO a participat la nivel european la webinarul organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului și Centrul pentru Dreptul Internațional al Mediului de la Geneva având ca temă *Instituțiile naționale pentru drepturile omului și schimbările climatice. Bune practici și viitoare oportunități de cooperare cu societatea civilă.*

La nivel global, IRDO a participat la evenimentul internațional în format online *Climate Dialogues 2020* (Dialoguri globale pentru climă, 2020), organizat de UN Climate Change în pregătirea viitoarei Conferințe a Părților privind schimbările climatice care va avea loc în anul 2021.

Evenimentul a avut ca teme „*Viziuni și inițiative pentru 2050 privind țările cel mai puțin dezvoltate – sinergia dintre mecanismele de sprijin pentru aceste țări în temeiul Convenției ONU privind Schimbările Climatice și Fondul de Adaptare – finanțarea acțiunilor de adaptare, informare și formare în vederea implementării Acordului de la Paris.*

Pe parcursul anului 2020, IRDO și-a consolidat relațiile și cu ONG-uri internaționale în domeniul schimbărilor climatice. Dintre acestea, menționăm organizația neguvernamentală Human Right 2 Water care a organizat o serie de evenimente online privind dreptul la apă, dintre care menționăm:

- webinarul *10 ani de drepturi la apă și salubritate, care* a marcat împlinirea a 10 ani de la recunoașterea drepturilor la apă și la salubritate ca drepturi fundamentale distincte, de către Adunarea Generală a ONU. Cu acest prilej, au luat cuvântul Raportorul Special privind drepturile la apă și salubritate, reprezentanți ai CONAGUA (Comisia Națională pentru Apă din Mexic), reprezentantul Institutului Național pentru Drepturile Omului din Kenya, precum și reprezentanți ai Băncii de Dezvoltare Inter-americeane. Peste 50% din state au inclus drepturile la apă și salubritate în Constituțiile naționale. Cu toate acestea, cele mai multe dintre ele încă depun eforturi pentru a asigura accesul complet la surse de apă curate și durabile și la salubritate, în special pentru grupurile marginalizate.

³⁵ Declarația poate fi consultată la http://irdo.ro/pdf/010_Declaratie_GANHRI_2020.pdf

- webinarul *Includerea dreptului la apă și salubritate în procesele și standardele de afaceri* a avut ca obiect de dezbatere procesul aprovizionării cu apă la nivel global. Experții în domeniu au semnalat că întreprinderile care furnizează servicii de apă și salubritate au datoria de a respecta și proteja drepturile omului. Există o legătură evidentă între furnizarea de servicii gestionate în condiții de siguranță și protecția mediului. Întreprinderile care se conformează și încorporează standardele drepturilor omului în procesul oferirii de servicii au un avantaj față de celelalte, deoarece respectând aceste drepturi vor obține mai ușor capitalul social de investiții pentru extindere, precum și sprijinul guvernelor.

În contextul gestionării schimbărilor climatice și al prevenirii degradării mediului au fost analizate și identificate o serie de soluții pentru economii eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor în cadrul Conferinței naționale online *Energy Now* privind liberalizarea pieței de energie. În cadrul Conferinței au fost evidențiate rolul României ca factor de stabilitate energetică în regiune, importanța promovării și implementării Pactului Ecologic European (Green Deal) viitorul energiei regenerabile, tranziția de la combustibilul fosil la energia curată, argumente pro și contra privind energia nucleară precum și noul obiectiv al digitalizării rețelelor de distribuție.

Pe parcursul anului 2020, Institutul Român pentru Drepturile Omului și-a concentrat studiile și cercetările în acest domeniu promovând o abordare a Agendei 2030 din perspectiva drepturilor omului și urmărind armonizarea modalităților de implementare a acesteia la nivel național cu angajamentele asumate de România la nivel internațional.

De asemenea, prin studiile și cercetările în domeniul gestionării și combaterii schimbărilor climatice, IRDO și-a propus să evidențieze și să promoveze importanța acestei noi ramuri de drept internațional – dreptul internațional al mediului. Tratatelor și documentele internaționale privind protecția mediului au stat la baza formării acestei noi ramuri de drept ca domeniu de sine stătător în cadrul disciplinei mai ample a dreptului internațional public.

Conceptul de „drept de mediu” ca ramură de drept separată și distinctă a început să se dezvolte pe deplin în secolul 20. Începând cu secolul 20 până în deceniul 4 al acestui secol au fost adoptate o serie de reglementări cu privire la utilizarea echitabilă și protecția apelor de frontieră împotriva poluării. Din a doua jumătate a secolului 20 există tendința de a se face referire la drepturile omului în contextul acțiunilor și eforturilor comunității internaționale de prevenire și combatere a schimbărilor climatice. Alături de dreptul internațional umanitar ca ramură a dreptului internațional public, se recunoaște existența unor ramuri de drept inovatoare și independente ca dreptul internațional al mediului, dreptul internațional al refugiaților și de dreptul internațional al dezvoltării umane. Aceste ramuri relativ „tinere” de drept pe care IRDO și-a propus să le promoveze prin activitatea sa de cercetare, formare și informare alcătuiesc un concept nou, cel al „dreptului uman”.

Dreptul la un mediu sănătos este recunoscut ca drept fundamental al fiecărui om și face parte, în mod teoretic, din a treia generație a drepturilor omului. Calitatea vieții este legată de traiul într-un mediu sănătos. Astfel, ființa umană se află în centrul preocupărilor pentru protecția mediului reprezentând însăși rațiunea ocrotirii acestuia. Prima generație a drepturilor omului a avut în vedere condiția individuală a omului, a doua generație condiția social-economică, iar cea de a treia generație de drepturi vizează solidaritatea umană. Având ca valoare comună cooperarea între membrii comunității umane, drepturile de generația a treia includ: dreptul la pace, dreptul la

dezvoltare, dreptul la un patrimoniu comun al umanității și dreptul la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat din punct de vedere ecologic.

Conferința Anuală a Drepturilor Omului

Prin acest eveniment cu caracter anual, Institutul Român pentru Drepturile Omului are în vedere consolidarea relațiilor instituționale între organismele publice și cele neguvernamentale care au atribuții în promovarea și protecția drepturilor omului, menținerea unui cadru de dialog care să permită analiza situației acestor drepturi în plan național, regional, internațional pentru a găsi cele mai potrivite căi de acțiune în vederea promovării și apărării în continuare a drepturilor și libertăților fundamentale.

Luând în considerare provocările actuale existente în domeniul drepturilor omului (și, în special, criza sanitară provocată de pandemia de COVID-19), în anul 2020 IRDO a organizat, în format online, Conferința Anuală a Drepturilor Omului cu tema *Respectarea demnității umane și a egalității de șanse și de tratament în condiții de criză*.

Având ca partener instituțional Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Bărbați și Femei (ANES) și cooptând din mediul universitar parteneri ca Universitatea Titu Maiorescu (Facultatea de Drept) și Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir (Facultatea de Limbi și Literaturi Străine) IRDO a proiectat evenimentul în sensul dezvoltării unui forum de analiză și dialog cu privire la principalele repercusiuni produse de criza sanitară asupra protecției și promovării drepturilor omului.

Având în vedere vocația practică a Conferinței – de a identifica direcții comune de acțiune în vederea surmontării provocărilor identificate în domeniul drepturilor omului pe fondul manifestării pandemiei de COVID-19 - este necesar să evidențiem participarea reprezentanților din rândul autorităților/instituțiilor naționale având atribuții în domeniul promovării și protejării drepturilor și libertăților principalelor categorii vulnerabile precum și a reprezentanților societății civile (cu titlu exemplificativ, reținem, în rândul participanților, reprezentanți ai Platformei pentru Egalitate de Șanse din Republica Moldova, Asociației Femeilor din România AFRI, Consiliului Național al Dizabilității din România, UNICEF România, Consiliului Național Român pentru Refugiați, Consiliului Național al Persoanelor Vârștnice).

Demnitatea umană și egalitatea de șanse și de tratament sunt valori centrale ale sistemului de protecție a drepturilor omului, având aplicabilitate universală deoarece toate prerogativele umane se impun a fi garantate în mod nediscriminatoriu, de natură a fi realizată demnitatea inerentă tuturor membrilor familiei umane.

Dincolo de vocația practică -de a servi drept repere generale ale exercitării drepturilor și libertăților prevăzute de cele mai importante instrumente juridice internaționale și regionale - demnitatea și egalitatea sintetizează vocația filosofică a drepturilor omului, reprezentând promisiuni ferme adresate omenirii, fiind prescrise atât de Carta Organizației Națiunilor Unite, cât și de Declarația Universală a Drepturilor Omului.

Conferința cu titlul *Respectarea demnității umane și a egalității de șanse în condiții de criză* a avut ca scop reafirmarea importanței drepturilor omului și sublinierea relevanței acestora în contextul acutizării nevoii de solidaritate umană și de cooperare în vederea surmontării provocărilor actuale.

Declararea pandemiei de COVID-19, la 11 martie 2020, de Organizația Mondială a Sănătății, a condus la reconfigurarea comunității internaționale, devenind evidentă necesitatea implementării *abordării bazate pe drepturile omului* în toate domeniile de activitate. Înțelegând ca un cadru conceptual fundamentat pe standardele normative internaționale aplicabile în domeniul drepturilor omului, *abordarea bazată pe drepturile omului* exprimă un proces laborios al cărui obiectiv operațional este reprezentat de consolidarea protecției și promovării drepturilor omului. Înăuntrul acestui proces, punctul de interes îl constituie analiza inegalităților și a vulnerabilităților care subminează împlinirea drepturilor omului la nivelul societăților.

Manifestarea pandemiei de COVID-19 a condus la aplicarea de limitări/restricționări asupra celor 3 generații de drepturi (civile și politice, economice, sociale și culturale, de solidaritate). În condițiile date, apar noi provocări adresate protecției și promovării drepturilor omului precum : insecuritatea economică, acutizarea fenomenului violenței, suprauzitarea mediului virtual etc. Grupurile vulnerabile asupra cărora s-au manifestat în mod particular efectele pandemiei COVID-19 sunt : copiii și tinerii, femeile, persoanele cu dizabilități, vârstnicii, refugiații și migranții. Drepturile și libertățile acestora au fost analizate cu deosebire în cadrul dezbaterilor care au format obiectul Conferinței.

În cadrul Conferinței, IRDO, împreună cu partenerii săi, au identificat strategii de acțiune apte să reunească perspectivele titularilor de drepturi (indivizii și comunitățile umane) ale căror prerogative au fost limitate ca urmare a pandemiei și cele ale titularilor de obligații (entități cu responsabilități în formularea de politici și planuri de răspuns) cu scopul implementării efective a principiului egalității de șanse. De asemenea, în cadrul Conferinței, IRDO și ANES au adus în discuție inițierea lansării campaniei privind implicarea femeilor în poziții de decizie. Rezultatul preconizat al acestor demersuri constă în construirea unei societăți juste, reziliente, și receptivă la provocările actuale.

II. FORMARE ȘI PREGĂTIRE A SPECIALIȘTILOR

Conform art. 3 lit. c) din Legea de înființare a Institutului, printre activitățile de formare se numără organizarea de programe de formare destinate îndeosebi acelor categorii de persoane care au răspunderi speciale pentru protecția drepturilor omului sau pentru cunoașterea problematicii drepturilor omului în rândurile unor largi categorii ale populației.

Activitățile Sectorului formare au ca obiectiv lărgirea spectrului de cunoștințe în domeniu la nivelul mai multor categorii de populație. Educația în materia drepturilor omului reprezintă una dintre componentele de bază ale activităților desfășurate de instituțiile naționale pentru drepturile omului, așa cum se arată și în Principiile de la Paris și în Declarația ONU privind educația și formarea în domeniul drepturilor omului, printre altele.

Pentru anul 2020, Sectorul formare s-a axat pe variate direcții de acțiune, respectiv:

- *adaptarea la provocările reprezentate modalitățile de susținere și desfășurare a cursurilor, în condițiile impuse de criza sanitară și de declararea stării de urgență/a stării de alertă; găsirea de soluții pentru transpunerea cursurilor în mediul digital;*
- *extinderea numărului și a tipologiei beneficiarilor, precum și diversificarea compoziției grupului țintă de cursanți/participanți la campanii, sondaje, sesiuni de practică (în raport de categoria de vârstă ori socio-profesională, de zona de proveniență etc.);*
- *realizarea unui sondaj de opinie în rândul tinerilor studenți (de la nivelul țării, având profiluri de studii variate) privitor la cunoașterea dispozițiilor Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, la modalitatea de percepție a acestora în raport cu importanța acestui instrument și la disponibilitatea de a asimila informații cu privire la acest subiect;*
- *debutul demersurilor de transpunere în mediul online (și de aliniere la noile norme metodologice aprobate prin OMEC de-a lungul anului 2020) a cursului acreditat de către Ministerul Educației și Cercetării pe tema drepturilor copilului, adresat cadrelor didactice și consilierilor școlari, intitulat „Comunicare, Informare, Dezvoltare, Conștientizare. Educația pentru drepturile copilului”;*
- *abordarea cât mai multor tematici de drepturile omului;*
- *diversificarea modalităților de adresare către public, prin alternarea metodelor educative, respectiv prin educație formală (cursuri și sesiuni de instruire, cu aplicații practice) și educație nonformală (campanii de informare, conferințe, concursuri, proiecte de durată la nivelul școlilor: eseuri, desene, dezbateri);*
- *utilizarea oportunității oferite de transferul în mediul online al activităților de formare, pentru a capacita implicarea în cursuri și evenimente a participanților din București și din țară;*
- *suplinirea reducerii activităților extracurriculare, prin propunerea și desfășurarea, prin intermediul unităților școlare, Inspectoratelor și CCD-urilor, de concursuri adresate elevilor de nivel preșcolar, gimnazial, liceal.*

1. Tematici abordate

Tematicile abordate în cadrul cursurilor de formare au fost concepute ținând cont de mai multe exigențe, respectiv:

- prezentarea unor teme de interes cu relevanță pentru necesitățile de formare ale beneficiarilor care au solicitat sesiuni de formare;
- transpunerea temelor abordate în suport informațional variat și adaptat ca tipologie educațională, astfel încât să răspundă mai multor criterii, respectiv: categoriile profesionale reprezentate de cursanți; vârsta beneficiarilor, necesitatea de a accentua o anumită subtematică de interes, tipul de metodă educativă: formală sau nonformală;
- adaptarea problematicilor tratate la mijloacele de formare asistate de calculator;
- actualizarea unor teme și suporturi de curs, pentru a cuprinde subiecte de interes în contextul pandemic care a caracterizat anul 2020, pe de o parte, și pentru a include în suportul existent noutățile legislative, procedurale, informaționale la care Institutul a avut acces prin intermediul participărilor la grupuri de lucru, dezbateri, conferințe etc.

Institutul s-a axat pe formarea în următoarele domenii: *armonizarea procesului educațional cu luarea unor măsuri punctuale și specifice provocărilor sanitare; dreptul la sănătate; dreptul la educație; problematicile ridicate la ora actuală de transferul în mediul virtual a procesului de predare-învățare-evaluare; combaterea bullying-ului și cyberbullying-ului; popularizarea unor instrumente regionale de drepturile omului mai puțin cunoscute (Carta Drepturilor Fundamentale a UE); consolidarea cunoștințelor relative la instrumente și mecanisme regionale de drepturile omului; conectarea dintre drepturi și situații concrete de aplicare a acestora; toleranța, ca valoare fundamentală; nediscriminarea; exercitarea drepturilor și asumarea responsabilităților; drepturile în mediul virtual; dreptul la joc și activități recreative; prevenirea torturii și a tratamentelor degradante și inumane; protecția datelor cu caracter personal în condițiile utilizării preponderente a mijloacelor de comunicare/formare/informare online.*

2. Categoriile de public țintă

2.1. Copii și tineri

Educația pentru drepturile omului este esențială pentru toți cetățenii, cu un accent prioritar pus pe generația tânără, în vederea dezvoltării unei societăți viitoare în care dinamica respectării drepturilor și asumării îndatoririlor să fie cunoscută și să se desfășoare armonios.

Institutul a urmărit să aducă în atenția copiilor și tinerilor subiectul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al demnității și toleranței, al schimbului liber de opinii, elemente necesare pentru pregătirea noii generații pentru o societate a libertății individuale, dar și a conștiinței civice și cetățenești.

În anul 2020, în context pandemic, sesiunile de formare clasice au alternat cu cele la distanță, cu o componentă amplă de interactivitate. Prin intermediul platformelor de învățare, copiii și tinerii au fost invitați să participe la activități variate, diversificându-se modalitățile prin care s-au realizat dobândirea și consolidarea de cunoștințe în domeniul drepturilor: completarea de quiz-uri, continuare de povestiri, problematizarea, participarea la elaborarea de strategii și activități de formare, concursuri.

Printre tematicile abordate, se numără: *categoria de drepturi ale omului și sfera de aplicabilitate a acestora; dreptul la un mediu sănătos; istoria discriminării în timpuri și culturi diferite; rațiuni care stau la baza discriminării; dreptul la joc; dreptul la educație; dreptul la sănătate; dreptul la activități culturale*

2.2. Femei

În materia drepturilor femeilor, Institutul desfășoară activități de formare având ca scop sensibilizarea și conștientizarea în legătură cu cele mai presante problematice existente în societatea românească precum: fenomenul violenței, discriminarea în funcție de criteriile sex și gen, subreprezentarea segmentului feminin al populației în privința exercitării funcțiilor publice și/sau a funcțiilor de conducere.

În cadrul stagiilor de practică organizate de Institut, subiectul drepturilor femeilor a fost analizat din perspectiva aspectelor mai sus enunțate și luând în considerare particularitățile aferente manifestării pandemiei de COVID-19.

Având în vedere că utilitatea stagiilor de practică în cadrul cărora este abordată inechitatea de gen este dovedită prin asigurarea unei abordări ambivalente din punctul de vedere al genului, atât studenții de gen masculin cât și tinerele studente participante la stagiile de practică au manifestat interes pentru elaborarea de lucrări de cercetare având ca obiect abordarea multidisciplinară (juridică, sociologică, psihologică, economică) a problematicilor circumscrise drepturilor femeilor.

2.3. Cadre didactice, consilieri școlari, personal administrativ

În acest an, în atenția Institutului, cu referire la formarea cadrelor didactice și a personalului auxiliar, s-au aflat trei tematici majore, concordante cu:

- provocările recurente întâlnite în mediul de învățare fizică sau online (violența, bullying-ul și cyberbullying-ul)
- misiunea de a participa la formarea continuă a cadrelor didactice, prin prezentarea noilor reglementări legislative pe care corpul profesoral trebuie să le cunoască și le aplice
- problemele generate inerent de criza sanitară pe care o traversăm (ce au condus la nevoia de adaptare a procesului de predare-învățare-evaluare și la diversificarea mijloacelor de învățare)

Astfel, în privința primei problematice amintite, trebuie evidențiat că, deși procesul de învățare s-a desfășurat preponderent în spațiul virtual, problemele conectate cu violența de tip psihologic nu au scăzut, ci, dimpotrivă, s-ar putea spune că mijloacele de manifestare și perpetuare a violenței s-au diversificat, prim-planul avându-l, de această dată, cyberbullying-ul.

De aceea, tematica „Jocurilor nocive și a practicilor violente” întâlnite în contextul de învățare a suscitât un interes crescut. Astfel, s-au organizat două sesiuni de formare online pe această temă.

O sesiune de formare online s-a desfășurat în perioada 4-18 mai, la aceasta participând cadre didactice de la nivelul Capitalei (Școala Gimnazială Federico Garcia Lorca, Școala Gimnazială Grigore Tocilescu, Școala Gimnazială nr. 88, Școala Gimnazială nr. 86, Liceul Teoretic Ștefan Odobleja, Liceul Teoretic Decebal, Liceul Tehnologic Dimitrie Gusti). Cea de-a doua s-a desfășurat în intervalul 5-19 octombrie, cu participanți de la nivelul țării (Mureș, Tulcea, Bacău, Covasna, Ilfov).

Pentru abordarea problematicei legate de schimbarea rapidă a mediului de învățare prin trecerea școlii în sistem online sau hibrid, Institutul a adaptat și extins cursul preexistent privind „Drepturile copilului în lumea virtuală”, vizându-se prezentarea drepturilor care pot fi consolidate sau afectate prin utilizarea mediului online și în special a dreptului la educație și relaționărilor dintre exercitarea acestuia și realizarea altor drepturi, în cadrul schimbării de paradigmă intervenite prin noua formă de organizare a procesului educațional.

La sesiunea de formare, organizată în perioada 7-21 decembrie, au participat didactice de la nivelul țării (din Bistrița, Călărași, Mureș, Onești, Ploiești), de la nivel gimnazial și liceal dar și reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale care acordă asistență copiilor din categorii vulnerabile (victime ale violenței sau copii traficați).

Nu în ultimul rând, evidențiem că Institutul a propus și susținut, pe 16 octombrie, o dezbatere adresată cadrelor didactice pe tema soluției legislative recent intrate în vigoare (10.06.2020) privind prevenirea și combaterea violenței în școală, și anume Ordinul de Ministru nr. 4343 pentru privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor de articolelor de modificare a Legii Educației Naționale nr. 1/2011 privind violența psihologică. Prezentarea dispozițiilor cuprinse în Ordinul Ministerului Educației și Cercetării și de informare cu privire la documentația și măsurile care trebuie implementate la nivelul unităților școlare a fost urmată de o discuție amplă din care s-a desprins necesitatea existenței unui astfel de document legislativ, din mai multe rațiuni: o implementare omogenă de măsuri de prevenire și combatere a violenței psihologice; o conștientizare și o responsabilizare sporite a factorilor implicați (elevi, părinți, cadre didactice); gestionarea integrată a cazurilor de bullying; participarea elevilor (prin crearea funcției de „ambasadori anti-bullying”).

2.4. Responsabili cu aplicarea legii

Pe parcursul anului 2020, au avut loc mai multe sesiuni de formare adresate responsabililor cu aplicarea legii.

În baza unui acord instituțional dintre Institutul Român pentru Drepturile Omului și Institutul de Studii pentru Ordine Publică au fost susținute mai multe sesiuni de formare, organizate sub forma unui modul de instruire pe tema *Prevenirea torturii și a tratamentelor inumane*, având ca grup țintă personalul care își desfășoară activitatea în Centrele de Reținere și Arest Preventiv de la nivelul țării.

Cu o durată de 4 ore pe zi, timp de 2 zile, modulul a abordat următoarele tematici: prezentarea instrumentelor și mecanismelor de drepturile omului de la nivel internațional și regional; discuții asupra articolelor și protocoalelor adiționale ale Convenției europene a drepturilor omului; înțelegerea parcursului istoric și a procedurilor Curții Europene a Drepturilor Omului; definirea torturii în sistem internațional (Convenția ONU împotriva torturii, a tratamentelor crude, inumane sau degradante) și detalierea conținutului și condițiilor de aplicare a dreptului la protecție împotriva torturii în jurisprudența CEDO; diferențierile conceptuale dintre tortură și tratamentele inumane și degradante; exemplificarea unor spețe cu referire la tortură, tratamente inumane și degradante săvârșite în detenție.

Sesiunile s-au desfășurat după cum urmează:

- perioada 21-22 ianuarie, cu participarea de personal din cadrul a 18 Inspectorate de Poliție Județene și de la nivelul Direcției Generale a Poliției Municipiului București
- perioada 18-19 februarie cu participarea de cursanți, din București și alte județe ale țării (Timiș, Neamț, Hunedoara, Sibiu, Vâlcea, Harghita, Giurgiu, Mehedinți, Caraș Severin, Botoșani, Satu Mare, Olt, Dolj, Alba)
- perioada 4 și 9 martie, cu participarea de reprezentanți ai Inspectoratelor Județene de Poliție și/sau ai Centrelor de Reținere și Arest Preventiv din Satu Mare, Neamț, Harghita, Arad, Brașov, Teleorman, Giurgiu, Sibiu, Prahova, Caraș-Severin, București, Suceava, Timiș, Bistrița-Năsăud, Gorj, Vaslui, Mureș și Olt.

2.5. Specialiști în domeniul justiției

În anul 2020, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat cursuri adresate specialiștilor din cadrul Baroului București, pe o tematică de interes pentru reprezentanții justițiabililor, în special în relaționarea cu jurisdicția europeană de protejare a drepturilor omului.

Cursul propus, „Instrumente și mecanisme regionale de drepturile omului”, a vizat definirea conceptuală a terminologiei specifice drepturilor omului, conținutul detaliat al documentelor de nivel regional (Convenția europeană a drepturilor omului, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene), analiza categoriilor de drepturi și a evoluției acestora, precum și a unor detalii de procedură în fața instanțelor europene cu jurisdicții diferite, dar cu inevitabile raporturi și influențe reciproce: Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene.

De asemenea, dezbaterile au inclus analiza comparativă a Convenției europene a drepturilor omului și a Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, instrumente regionale între care s-au identificat similarități, dar și evoluții semnificative ale Cartei în raport cu Convenția: drepturi care modernizează Convenția, care îi extind sfera de aplicabilitate, noi drepturi garantate de Cartă.

3. Activități

3.1 Sesiuni de practică

3.1.1. Facultatea de Litere a Universității București – Studii Europene

În baza Acordului încheiat între Institutul Român pentru Drepturile Omului și Facultatea de Litere a Universității București – Studii Europene, Departamentul de Studii Culturale –, trei

grupe de studenți din cadrul programului amintit, de anul II, au urmat stagiul de pregătire practică (56 de ore) în cadrul Institutului, în perioada 2 aprilie – 30 mai. Tema principală de pregătirea a fost dobândirea/consolidarea de cunoștințe privind Carta drepturilor Fundamentale a UE.

3.1.2. Facultatea de Drept, Universitatea București

Stagiile de practică desfășurate pe parcursul anului 2020 în temeiul colaborării IRDO-Universitatea București, Facultatea de Drept au vizat realizarea, în relaționarea cu studenții, a următoarelor obiective: informarea asupra cadrului principal, metodelor de acțiune, atribuțiilor, structurii și organizării instituțiilor naționale de drepturile omului; aprofundarea principalelor teme de interes aferente ariilor de acțiune ale Institutului; familiarizarea cu instrumentele juridice internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului; inițierea în metodologia de lucru specifică analizei jurisprudenței CEDO, etc.

Conținutul stagiilor de practică a fost orientat, în principal, pe trei dimensiuni: (1) prezentarea mandatului instituțiilor naționale de drepturile omului (INDO) și identificarea corespondențelor dintre acesta și activitățile desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului; (2) expunerea instrumentelor și mecanismelor de protecție a drepturilor omului relevante de la nivel internațional și european aferente sistemelor ONU, Consiliului Europei și Uniunii Europene; (3) realizarea, de către studenți, a unor lucrări de cercetare circumscrise problematicii drepturilor omului.

Fiind deopotrivă un demers educativ și științific, stagiul de practică a urmărit prestarea, în favoarea studenților, a activităților cu vocație *informativă* și *formativă* în vederea obținerii unei *abordări integrate a problematicii drepturilor omului*. Astfel, stagiile de practică a reunit două aspecte complementare: pe de o parte, instruirea studenților în privința elementelor teoretice aferente promovării și protecției drepturilor omului iar pe de altă parte inițierea studenților în activitatea de cercetare științifică specifică domeniului drepturilor omului, cu atenție particulară asupra dezvoltării atributelor de colectare, analiză și sinteză a informațiilor.

În acest sens, distingem cele două direcții avute în vedere pentru desfășurarea stagiilor de practică: (1) teoretico-explicativă concretizată prin suportul informațional acordat de Institut cu scopul sensibilizării studenților față de principalele mecanisme și instrumente din domeniul drepturilor omului și (2) aplicativă constând în prezentarea aspectelor esențiale legate de organizarea și funcționarea Institutului Român pentru Drepturile Omului precum și în analiza unor spețe reprezentative din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Conectarea celor două direcții ale stagiului de practică s-a produs în cadrul întâlnirilor virtuale desfășurate între reprezentanții IRDO și studenți în cadrul cărora au fost problematizate tematici precum *exercitarea dreptului la sănătate și la educație în contextul pandemiei de COVID-19, protecția și promovarea drepturilor femeii, protecția și promovarea drepturilor copilului (cu privire specială asupra problematicii bullying-ului și cyberbullyingului), protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, combaterea traficului de persoane, combaterea traficului de droguri, etc.*

IRDO a oferit suportul necesar studenților în redactarea lucrărilor de cercetare aferente stagiului de practică prin adaptarea la particularitățile grupului țintă a instrumentelor și măsurilor adecvate precum: consiliere, îndrumare, orientare, informare, asistență.

Stilul personal al lucrărilor de cercetare (acestea fiind realizate sub forma unor eseuri argumentative) permite evidențierea aptitudinilor analitice și critice, bazate pe o abordare

comprehensivă și sinoptică a subiectului ales. Adicional dezvoltării aspectelor teoretice inerente cercetării științifice, studenții au operaționalizat, în conținutul lucrărilor de cercetare, *plasarea în contextul actual, generat de pandemia de COVID-19, a problemelor specifice drepturilor omului.*

Pentru o ilustrare cuprinzătoare a activităților aferente stagiilor de practică desfășurate în cadrul Institutului de studenți și masteranzi ai Universității București, Facultatea de Drept, prezentăm următoarele:

- Stagiul de practică pentru studenții Facultății de Drept – Universitatea București, anul I (perioada 1-15 iulie 2020).
- Stagiul de practică pentru studenții de la Facultatea de Drept, Universitatea București, programul de licență, anii I, II și III (perioada 16 noiembrie-27 noiembrie 2020)
- Stagiul de practică pentru studenții și masteranzii de la Facultatea de Drept, Universitatea București, programul de licență, anul IV și Master (16 noiembrie-4 decembrie 2020).

3.1.3. Facultatea de Drept, Universitatea Titu Maiorescu

În baza parteneriatului încheiat între Institutul Român pentru Drepturile Omului și Universitatea Titu Maiorescu, pe parcursul anului 2020, studenții Facultății de Drept au efectuat, în format online, în cadrul Institutului, stagii de practică cu privire la aspecte teoretice și practice circumscrise domeniului drepturilor omului, având ca obiectiv familiarizarea studenților prin raportare la elementele indicate.

Din punct de vedere formal, stagiile de practică s-a concretizat prin elaborarea, de către fiecare student-beneficiar al stagiului de practică, a unei lucrări de cercetare având ca obiect analiza celor mai recente și relevante subiecte din domeniul drepturilor omului.

Din punct de vedere organizatoric, stagiile de practică au fost orientate către cultivarea abilităților analitice ale studenților (obiectiv reflectat în lucrările de cercetare redactate de studenți pe teme la alegere din materia drepturilor omului) precum și către sensibilizarea acestora în sensul implicării active în cauze stringente de la nivelul societății românești (obiectiv reflectat în discuțiile online desfășurate cu studenții pe teme de actualitate pentru societatea românească precum impactul pandemiei COVID-19 asupra drepturilor omului, discriminarea etnică, violența domestică și violența împotriva femeilor, prevenirea și combaterea situațiilor de bullying din unitățile de învățământ, etc).

În această ordine de idei, stagiile de practică s-au desfășurat pe două direcții principale de acțiune: (1) cercetare-documentare în domeniul drepturilor omului (dimensiune realizată cu sprijinul IRDO prin activități precum : informare, diseminarea de materialele de specialitate din proprie inițiativă și la cererea studenților, explicații teoretice și practice referitoare la anumite problematice circumscrise domeniului drepturilor omului) și (2) identificarea de moduri concrete de acțiune pentru transpunerea informațiilor obținute urmare a activităților de cercetare-documentare (dimensiune realizată cu sprijinul IRDO prin activități de educație în spiritul drepturilor omului, prin sensibilizarea studenților față de valorile umaniste).

Obiectivele stagiului de practică au fost îndeplinite prin dezbateri organizate de reprezentanții IRDO în cadrul cărora studenții au problematizat, sub îndrumarea tutorelui de practică, subiecte de interes precum: inteligența artificială și evoluțiile viitoare ale drepturilor omului în contextul dezvoltării tehnologiei; importanța protecției drepturilor femeii și a drepturilor copilului pentru societățile democratice, modul corect de înțelegere a conținutului liberului acces la justiție și

posibilitățile concrete de extindere a aplicării acestuia la nivelul societății românești actuale, promovarea unei conștiințe sociale a acceptării și toleranței în vederea obținerii unui climat non-discriminatoriu față de indivizii aparținând minorităților religioase, etnice sau sexuale, etc.

Stagiile de practică efectuate în temeiul parteneriatului IRDO-UTM pe parcursul anului 2020 sunt evidențiate după cum urmează :

- Stagiul de practică pentru studenții Facultății de Drept – Universitatea Titu Maiorescu, anul IV (10-14 februarie 2020)
- Stagiul de practică pentru studenții Facultății de Drept – Universitatea Titu Maiorescu, anul III, prima serie (27 iulie-21 august 2020)
- Stagiul de practică pentru studenții Facultății de Drept – Universitatea Titu Maiorescu, anul III, seria a doua (24 august-18 septembrie 2020).

3.1.4. Facultatea de Administrație Publică/Programul Masteral Managementul Serviciilor Publice (secția engleză), Școala Națională de Studii Politice și Administrative (SNSPA)

În baza unui Acord de colaborare IRDO-SNSPA, pe parcursul anului 2020, studenții Facultății de Administrație Publică respectiv masteranzii Programului Masteral Managementul Serviciilor Publice au desfășurat, în perioada 24 februarie-31 mai un stagiul de practică la Institut, în cadrul acestuia fiind subliniată dimensiunea de cercetare a activității realizată în cadrul IRDO.

Având în vedere contextul epidemiologic existent la nivel național, activitatea de stagiul s-a desfășurat în cadrul departamentului de cercetare, atât la sediul IRDO (până la data de 13 martie), cât și în sistem online (în perioada 14 martie-31 mai). La activitățile stagiului de practică au participat studenți înscriși la studiile de licență (Facultatea de Administrație Publică, anul I) și studenți de la Programul de master – Managementul serviciilor publice (secția engleză), anul II.

Tinerii au avut oportunitatea de a cunoaște care sunt ariile de acțiune ale Institutului și care este rolul acestuia în cadrul unui sistem de instituții naționale de drepturile omului cu mandate diferite în domeniul drepturilor omului; de asemenea, în cadrul stagiului de practică studenții și masteranzii au fost sensibilizați cu privire la sistemul de protecție a drepturilor omului de la nivelul Uniunii Europene, în special față de dispozițiile Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

3.2. Participarea la grupuri de lucru

Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost invitat să participe, pe parcursul anului 2020, la grupuri de lucru având ca obiectiv formularea de propuneri de politici publice în două domenii de actualitate și cu o mare relevanță socială, atât prin grupurile țintă vulnerabile vizate (copiii și persoanele vârstnice), cât și prin conținutul propunerilor aduse în atenția publică și a autorităților.

3.2.1. „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică”

Sub titulatura „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică”, Societatea Română de Sprijin a Vârstnicilor și Suferinzilor cu afecțiuni de tip Alzheimer și Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională au elaborat, în consultare cu parteneri instituționali și din

cadru societății civile o propunere de politică publică în domeniul sănătății mintale care a avut ca destinatar populația vârstnică cu tulburări neuro-degenerative.

Întâlnirile regulate au pus în discuție probleme precum: crearea Registrului Național al persoanelor diagnosticate cu demență în România, respectiv **↑** informarea și conștientizarea populației privind abordarea tulburărilor neuro-degenerative (12 februarie); sprijinirea și îngrijirea adecvată a pacienților identificați cu demență și oferire de servicii suport pentru aparținători/îngrijitori informali (6 martie); educația formală, informală și non-formală în domeniul tulburărilor degenerative pentru profesioniști și îngrijitori la domiciliu, îmbunătățirea cadrului legislativ și a cooperării interinstituționale la nivelul autorităților care gestionează problematica persoanelor cu tulburări degenerative (15 iulie).

3.2.2. „Conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying”

Institutul a participat la dezbaterile de lucru ale Grupului pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying, sub coordonarea Secretariatului General al Guvernului, Serviciul pentru o Guvernare Deschisă. Demersul a fost inițiat din necesitatea luării unor măsuri urgente pentru diminuarea fenomenului de bullying în rândul copiilor, prin formularea unei politici publice care să vină în sprijinul prevenirii și combaterii acestui fenomen. Prin întâlnirile succesive s-au propus și au fost analizat teme precum: introducerea unor teme privind bullying-ul în curriculumul școlar, în cadrul orelor de consiliere și orientare, în cadrul orelor de dirigenție, extinderea monitorizării audio-video la nivelul unităților de învățământ și la nivelul grădinițelor, nu numai al școlilor, supravegherea audio-video în spațiile publice din perimetrul instituțiilor de învățământ școlar și preșcolar, încurajarea copiilor de a raporta cazurile de violență și de a-și dezvolta abilitățile de a solicita sprijin în situații de risc, responsabilizarea copiilor, părinților și cadrelor didactice (12 februarie);

În continuarea demersurilor instituționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului de bullying Institutul Român a participat la *Cea de-a doua reuniune a grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying* – eveniment online organizat de Secretariatul General al Guvernului - structură cu rol de coordonare interinstituțională în procesul de elaborare a politicii publice privind conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying.

Din punct de vedere organizatoric, cea de-a doua Reuniune a grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying, s-a desfășurat conform următoarei agende: prezentarea minutei primei reuniuni; prezentarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1¹), art. 56¹ și ale pct. 6¹ din Anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011, privind violența psihologică – bullying (de către reprezentantul MEC), dezbaterea problemelor identificate în cadrul primei reuniuni care au rămas neacoperite de cadrul legal actual, stabilirea datei următoarei întâlniri și a invitațiilor.

În cadrul dezbaterilor a fost subliniată importanța dezvoltării de acțiuni și mecanisme în vederea *prevenirii* fenomenului de bullying. Participanții au achiesat la faptul că elemente importante ale prevenției sunt reprezentate de: (1) *responsabilizarea principalilor actori implicați în procesul de elaborare a politicii publice* cât și (2) *consolidarea capacității de acțiune a persoanelor exercitând atribuții/funcții în mediul școlar precum cadrele didactice și consilierii școlari*.

În vederea realizării unei politici eficiente de prevenire și combatere a bullying-ului, au fost propuse diverse direcții de intervenție precum: (1) abilitarea cadrelor didactice și a psihologilor/conșilierilor școlari în vederea aplicării normelor metodologice adoptate în domeniul bullying-ului; (2) conceperea și organizarea de cursuri de formare destinate cadrelor didactice în domeniul bullying-ului; (3) extinderea colaborării inter-instituționale în vederea formulării unei abordări cuprinzătoare a fenomenului de bullying; (4) înțelegerea bullying-ului ca problemă de sănătate națională și consolidarea parteneriatului cu Ministerul Sănătății în procesul de formulare a politicilor anti-bullying.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a susținut în cadrul evenimentului necesitatea unei abordări speciale în materia *cyberbullying-ului*. Având în vedere că, în contextul pandemiei de COVID-19, cadrul relațiilor școlare s-a reconfigurat iar interacțiunea elev-elev și elev-cadru didactic se desfășoară preponderent în mediul virtual, este necesară acordarea unei atenții sporite protejării copiilor de orice formă de violență manifestată prin aplicațiile/platformele electronice.

De asemenea, Institutul a atras atenția asupra importanței formulării unei abordări complexe a fenomenului bullying-ului, în cadrul căreia să fie evidențiate atât *mijloacele de prevenție*, *mijloace de intervenție* în ipoteza manifestării efective a actelor de bullying, cât și a *mijloacelor de reabilitare a relațiilor sociale din cadrul comunității* în perioada ulterioară comiterii actelor de bullying.

Acțiunile proiectate pentru cea de-a treia Reuniune se referă la organizarea întâlnirii cu reprezentanți ai societății civile cu expertiză și experiență în domeniul combaterii bullying-ului și cyberbullying-ului (la data de 14 iulie 2020); organizarea întâlnirii online a grupului de lucru în varianta extinsă (autorități și societate civilă) (la data de 27 iulie 2020).

De asemenea, luând în considerare multiplele forme de manifestare ale bullying-ului, s-a propus extinderea activităților grupului de lucru inclusiv la aspecte referitoare la *mobbing*. (7 iulie)

Urmare a întrunirii Grupului de lucru privind problematica bullying-ului din data de 7 iulie 2020 și a studierii actelor normative prezentate în cadrul acesteia, IRDO a elaborat și a transmis către Secretariatul General al Guvernului un document de analiză și sinteză privind reformarea cadrului juridic corespunzător fenomenului de bullying. Redăm, în mod sintetic, cele mai importante propuneri de reglementare formulate de IRDO: - prin raportare la art. 3, alin. (1) din Ordinul nr. 4343/2020 din data de 27 mai 2020 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor art. 7 alin. (1¹), art. 56¹ din Anexa la Legea educației naționale nr. 1/2011 privind violența psihologică-bullying, *IRDO propune introducerea unui nivel distinct al intervenției pentru prevenirea și combaterea bullying-ului reprezentat printr-un corp al elevilor*; -IRDO propune *introducerea unei secțiuni distincte în Ordin al cărei obiect de reglementare să fie Evoluția relațiilor victimă-agresor în etapa post-bullying*; -IRDO propune completarea art.6 din Ordin prin inserarea, *expressis verbis*, a unor criterii concrete în funcție de care se poate face diferența între situațiile de *violență redusă și neintenționată* și *situațiile de violență repetitivă și intenționată* precum: *intensitatea actelor de violență, gravitatea efectelor produse asupra victimei, gradul de deteriorare al relațiilor dintre victimă și agresor urmare a actelor de violență*; IRDO propune reglementarea expresă a unei metodologii autonome, independente, de prevenire și combatere a actelor de cyberbullying, ș.a.

În continuarea întrunirilor desfășurate în domeniul bullyingului, în data de 30 iulie 2020, IRDO a participat la reuniunea Grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying - eveniment desfășurat sub coordonarea Secretariatului

General al Guvernului, în format online. Întâlnirea a debutat cu expunerea propunerilor formulate de societatea civilă, de unitățile școlare, de asociațiile profesionale cu privire la îmbunătățirea activităților referitoare la conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying.

În cadrul dezbaterilor, o etapă importantă a fost reprezentată de evidențierea, de către Secretariatul General al Guvernului, a obiectivelor generale, specifice și operaționale urmărite în domeniu.

Totodată, din discuții a rezultat nevoia sublinierii, la nivelul reglementărilor legale, a importanței prevenirii situațiilor de bullying/cyberbullying în familie, în mediul școlar și în societate; principalul mijloc identificat pentru realizarea acestui aspect constă în *formarea* cadrelor didactice și a elevilor în spiritul toleranței și empatiei.

În scopul asigurării unui proces de formare eficient și performant, s-a propus constituirea unui corp național de experți în domeniul fenomenului de bullying. De asemenea, a fost semnalată nevoia *responsabilizării* instituțiilor publice, a inspectoratelor școlare, a elevilor și a martorilor în vederea consolidării acțiunilor de prevenire și combatere a bullying-ului.

Un alt punct important al discuției a fost reprezentat de problematizări asupra *naturii juridice* a documentului care urmează să cuprindă aspectele importante referitoare la bullying. Ținând cont de complexitatea subiectului abordat și de necesitatea stabilirii unei perspective ample de analiză asupra subiectului, IRDO a susținut *oportunitatea elaborării unui document strategic în materie*.

Argumentul principal formulat de IRDO pentru susținerea elaborării unei Strategii privind conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying constă în faptul că doar un document juridic de complexitate Strategiei poate cuprinde toate elementele particulare conexe cu fenomenul de bullying: principii, cauzele fenomenului, obiective generale, specifice, operaționale, metode de investigare a fenomenului, mijloace specifice de acțiune, cuantificarea rezultatelor obținute și implementarea acestora în mod concret.

În vederea dezvoltării unui document cuprinzător în domeniul bullyingului, în cadrul reuniunii din data de 30 iulie 2020 s-a stabilit că reprezentanții autorităților și instituțiilor publice vor avansa, în perioada următoare, propuneri de dezvoltare a obiectivelor comunicate de Secretariatul General al Guvernului.

Urmare a întâlnirii Grupului de lucru privind problematica bullyingului din data de 30 iulie 2020 și a studierii formularului cuprinzând obiectivul general, obiectivele specifice și obiectivele operaționale în domeniul conștientizării, prevenirii, combaterii și gestionării situațiilor de bullying (cyberbullying) pus la dispoziție de Secretariatul General al Guvernului, IRDO a elaborat un document care avansează obiectivele specifice și operaționale de urmărit în domeniul prevenirii și combaterii bullyingului.

4. Demersuri de transpunere online a Cursului „Comunicare, Informare, Dezvoltare, Conștientizare. Educația pentru drepturile copilului”

În anul 2020, IRDO a acreditat prin Ministerul Educației cursul „Comunicare, Informare, Dezvoltare, Conștientizare. Educația pentru drepturile copilului”, adresat personalului didactic de predare și personalului didactic cu funcții de conducere, îndrumare și control de la nivel preuniversitar, conform Ordinului de Ministru nr. 3189/07.02.2020.

AcREDITAREA a fost obținută pentru 4 ani, iar ca parteneri în activitatea de organizare și desfășurare a cursului Institutul a propus Casa Corpului Didactic Ilfov, Casa Corpului Didactic Cluj, Casa Corpului Didactic Olt.

Criza sanitară declanșată începând cu luna martie și declararea stării de urgență, apoi a stărilor succesive de alertă, a împiedicat desfășurarea cursului conform dosarului de acreditare, în sistem față în față.

Pe parcursul anului 2020, Ministerul Educației a emis noi Ordine și precizări privind acreditarea, organizarea și desfășurarea programelor de formare continuă, care au vizat suspendarea cursurilor în sistem clasic și transferarea în mediul online a activităților, în sistem sincron și asincron. Pentru a se conforma acestora modificări necesare (datând din mai, iunie, octombrie și noiembrie 2020), Institutul a inițiat demersurile de schimbare a exigențelor menționate în dosarul de acreditare, în vederea îndeplinirii criteriilor necesare debutului programului de formare.

5. Aplicare de chestionare

În perioada 15 aprilie-6 mai, Institutul Român pentru Drepturile Omului a realizat un sondaj care a avut ca grup-țintă studenți de la nivel Licență, cu profiluri educaționale foarte diverse (facultăți de stat sau particulare, de la nivelul întregii țări – București, Brașov, Cluj, Galați, Iași, Ilfov, Oradea, Ploiești, Timișoara Oradea, Cluj, Iași, Timișoara – și de la filiere și programe de studii diverse – Jurnalism, Litere, Științe Politice, Medicină, Matematică, Sociologie, Psihologie, Științe Economice, Agronomie, Inginerie, Construcții, Academii de Poliție, Academii Militare).

Sondajul a vizat estimarea nivelului de cunoaștere a Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene în rândul tinerilor, precum și a disponibilității acestora de a afla mai multe informații despre documentul care a făcut obiectul studiului.

Din sintetizarea răspunsurilor la chestionarele aplicate (242), au rezultat următoarele concluzii:

- într-un procent majoritar, respondenții din grupul țintă au afirmat că nu cunosc deloc sau au cunoștințe vagi despre conținutul Cartei, o proporție redusă a grupului țintă declarând că ar fi la curent cu prevederile acesteia
- treime din întregul grup interviat a putut cita un drept pe care l-a asociat cu dispozițiile Cartei
- peste 90% din intervievați au apreciat că, din cunoștințele lor, aplicarea și respectarea drepturilor cuprinse în Cartă la nivelul țărilor membre ale Uniunii Europene este obligatorie și, de asemenea, că aceste drepturi și obligații îi privesc direct, ca cetățeni europeni
- 70% dintre respondenți s-au declarat interesați și foarte interesați să primească și să acceseze informații despre Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene; dintre aceștia, un procent de 70% exprimându-și atât disponibilitatea de a parcurge materiale scrise și documente de sinteză, cât și pe aceea de a consulta instrumente interactive (de exemplu, Charterpedia).

6. Cursuri

- Sesiune de formare intitulată „Prevenirea torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante”, adresată personalului MAI din Centrele de Rețineră și Arest Preventiv, în colaborare cu Institutul de Studii pentru Ordinea Publică;
- Sesiune de formare pentru elevi de gimnaziu privind drepturile și responsabilitățile, în colaborare cu Liceului Teoretic „Simion Stoilnicul” din Comarnic;
- Susținere curs „Instrumente și mecanisme regionale de drepturile omului”, având ca public țintă avocați din cadrul Baroului București;
- Sesiune de formare a cadrelor de poliție, care își desfășoară activitatea în Centrele de Rețineră și Arest Preventiv de la nivelul țării, în colaborare cu Institutul de Studii pentru Ordinea Publică;
- Susținere modul formare „Prevenirea torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante”, inclus în programa Institutului de Studii pentru Ordinea Publică, adresat reprezentanților Inspectoratelor Județene de Poliție și/sau ai Centrelor de Rețineră și Arestare Preventivă;
- Curs „O istorie a discriminării pe înțelesul copiilor” adresat elevilor din Școala Gimnazială „Prof. Ion Vișoiu” din Chitila;
- Curs „Învăț online despre dreptul la educație”, cu participarea elevilor de la nivelul claselor V-VII din cadrul Școlii Gimnaziale „George Poboran”, Slatina; Școlii Gimnaziale „Take Ionescu, Râmnicu Vâlcea; Școlii Gimnaziale „Mihai Viteazu, Pucioasa;
- Curs „Jocuri nocive și practici violente în mediul școlar”, adresat cadrelor didactice, cu participarea reprezentanților a mai multor instituții școlare de la nivelul Capitalei: Școala Gimnazială Federico Garcia Lorca, Școala Gimnazială Grigore Tocilescu, Școala Gimnazială nr. 88, Școala Gimnazială nr. 86, Liceul Teoretic Ștefan Odobleja, Liceul Teoretic Decebal, Liceul Tehnologic Dimitrie Gusti;
- Curs „Jocuri nocive și practici violente în mediul școlar”, adresat cadrelor didactice, cu participarea reprezentanților mai multor unități școlare de la nivelul județelor Mureș, Tulcea, Bacău, Covasna, Ilfov;
- Sesiune de formare „Drepturile copilului în lumea virtuală”, cu participarea profesorilor de la nivelul învățământului gimnazial și liceal din Bistrița, Călărași, Mureș, Onești, Ploiești, dar și a reprezentanților unor organizații neguvernamentale care acordă asistență copiilor din categorii vulnerabile (victime ale violenței sau a traficului);

7. Concursuri

7.1. Concursuri periodice

Concursul Național de Creativitate Didactică în Domeniul Materialelor Auxiliare Destinate Educației pentru Drepturile Omului, Democrație și o Cultură a Păcii, organizat în parteneriat de Ministerul Educației și Cercetării și Institutul Român pentru Drepturile Omului, și-a încheiat, pe 30 octombrie 2020, parcursul de transmitere de lucrărilor.

Structurat în mai multe etape de selecție derulate pe parcursul a doi ani, concursul vizează să motiveze și să răsplătească dedicația și eforturile pedagogice ale profesorilor în privința

suplimentării conținuturilor de învățare și creării de alternative la oferta informațională existentă, pentru disciplinele din aria curriculară „Om și societate” sau ca propuneri transdisciplinare.

Deși anul 2020 a fost unul al provocărilor pentru mediul educațional, lucrările primite au arătat că răspunsul corpului profesoral la obstacolele întâmpinate în transmiterea de cunoștințe și competențe a fost unul dinamic. Lucrările prezente în Concurs au fost concepute de cadre didactice de la nivelul întregii țări – Alba, Bacău, București, Cluj, Constanța, Dâmbovița, Hunedoara, Iași, Neamț – și au acoperit toate categoriile de concurs: materiale didactice auxiliare destinate activității cu elevii, inclusiv softuri educaționale, filme didactice, produse media; lucrări cu caracter metodic-științific și aplicabilitate practică; reviste și publicații periodice destinate școlii.

7.2. Concursuri fără periodicitate

- În colaborare cu Grădinița nr. 2 din Roata de Jos, județul Giurgiu, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat un concurs de creație plastică pentru preșcolari, pe tema dreptului la joc și la activități recreative al copilului. Desenele realizate de preșcolari în cadrul temei propuse au avut un subiect adaptat vârstei: „Jocul meu preferat”. Concursul s-a desfășurat în perioada cuprinsă între 23 septembrie și 7 octombrie, iar în etapele anterioare realizării creațiilor, copiii au fost inițiați în cunoașterea drepturilor pe care le au, acestea fiindu-le relatate pe înțelesul lor de către cadrele didactice implicate în proiect, pe baza materialelor informative furnizate de IRDO. În concurs au fost implicate toate grupele grădiniței (două grupe mari și o grupă mijlocie de preșcolari).
- În colaborare cu Școala Gimnazială „Toma Caragiu”, Ploiești, Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat un concurs de creație literară intitulat „Cvintetul drepturilor”, în care au fost implicați elevi de clasa a VI-a. Scopul concursului a fost acela de a permite elevilor să-și exprime opiniile și emoțiile cu privire la două teme foarte actuale, educația și sănătatea, în contextul desfășurării cursurilor într-o modalitate schimbată, care poate transforma percepția asupra actului educațional. Câteva citate din lucrările primite demonstrează nu numai originalitatea și creativitatea elevilor, ci și conștientizarea faptului că depășirea perioadei dificile actuale depinde de asumarea responsabilităților fiecăruia: „Luptând, învățând, ajutând/Copiii sunt adevărați eroi”; „Educația este în pandemic/Speranță”; „Dorim să avem parte/De carte”; „Purtați masca, păstrați distanța! Sănătatea... Importantă!”.
- În perioada 2-12 noiembrie, studenții ai Facultății de Litere din Universitatea București au participat, la invitația IRDO, la un concurs de afișe pentru promovarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, document care la data de 1 decembrie 2020, va împlini 11 ani de la intrarea în vigoare. Concursul a avut ca temă prezentarea pe înțelesul colegilor de generație, într-o manieră cât mai dinamică și mai aplicată, a istoricului, a conținutului și/sau a utilității Cartei în viața tinerilor. Studenții au lucrat în echipe de câte trei, fiecare membru având trasată câte o responsabilitate specifică: documentare, selectare a informațiilor, concept și realizare grafică. Au rezultat astfel 23 de afișe, fiecare propunând un design și o viziune proprii, pentru a evidenția cât mai eficient drepturile, libertățile, beneficiile și obligațiile din cuprinsul Cartei, adresate în mod direct tinerilor. Menționăm

câteva dintre subiectele de interes alese de tineri: viitorul educațional și profesional, comportamentele civice într-o societate democratică, predictibilitatea parcursului vieții socio-economice, responsabilitățile tinerilor.

- Pentru a celebra 21 de ani de la adoptarea la nivelul Adunării Generale a ONU a Convenției privind Drepturile Copilului și a 20 de ani de la ratificarea documentului de către România, Institutul Român pentru Drepturile Omului a lansat un concurs de creație plastică pentru copii cu o temă specială, intitulat „Ilustrează un proverb!”. Cum tema a fost una aniversară, subiectul a presupus o provocare suplimentară, pe care elevii au depășit-o cu talent și imaginație: proverbul românesc ales trebuia să reflecte un drept al copilului prevăzut în Convenție. Lucrările au îmbinat liniile de ghidaj ale normelor sociale, comportamentale și morale sintetizate în înțelepciunea străveche și, respectiv, drepturile copilului așa cum apar acestea structurate la nivel internațional în dispoziții obligatorii. Desenele participante la concurs în perioada 9-20 noiembrie și realizate de elevi ai Liceului Pedagogic „Anastasia Popescu” București, ai Liceului Tehnologic Special nr. 3 București și ai Liceului „Mircea Eliade” din Întorsura Buzăului s-au remarcat printr-un concept original, prin propunerea unor compoziții foarte plastice și prin selectarea unor proverbe adecvate subiectului. O atenție deosebită și un premiu de simpatie aparte merită elevii Liceului Tehnologic Special nr. 3 care au arătat că, prin talent, răbdare și creativitate, au transformat obstacolul dizabilității în oportunitate.
- Institutul Român pentru Drepturile Omului, în colaborare cu ONG-ul Ecomondia, cu sprijinul Inspectoratului Școlar al Municipiului București – învățământ particular și al Ministerului Educației și Cercetării, au organizat un concurs național de creație plastică pentru copiii preșcolari în cadrul proiectului educațional pe tema „dreptului la activități recreative și culturale”, cu titlul „Copiii și lumea poveștilor”. Concursul a fost structurat pe trei categorii de vârstă (3-4 ani; 5-6 ani; peste 6 ani) și a presupus realizarea unor creații care să ilustreze scene sau tema generală a unui basm cunoscut de preșcolari, utilizând orice tehnică și material de lucru (inclusiv colaje). La concurs au participat numeroase grădinițe din București și din țară (printre acestea numărându-se Grădinița „Happy Days” Corbeanca – Ilfov, Grădinița nr. 48 – Brăila, Grădinița „Strâmba-Jiu” – Gorj, Grădinița „Smiley Kindergarden” – București, Grădinița nr. 268 – București), iar creațiile plastice ale preșcolarilor au ilustrat o gamă variată de subiecte inspirate din poveștile copilăriei, din tradiția culturală autohtonă sau universală.

III. DOCUMENTARE ȘI INFORMARE

Institutul Român pentru Drepturile Omului are rolul de a aduce la cunoștința tuturor factorilor interesați cele mai noi studii și cercetări științifice în domeniul drepturilor omului, angajamentele internaționale asumate de România și modul în care ele sunt îndeplinite. Totodată, în cadrul Institutului sunt traduse și publicate documente internaționale care, prin actualitatea lor, se impun a fi cunoscute de către instituțiile guvernamentale și neguvernamentale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

1. Publicații

Revista „Drepturile Omului”

Publicație științifică a Institutului Român pentru Drepturile Omului (IRDO) apărută încă din decembrie 1991, revista „Drepturile Omului” are în vedere publicarea de studii, cercetări și articole din domeniul drepturilor omului sau cu impact asupra drepturilor și libertăților fundamentale; prezentarea și interpretarea reglementărilor naționale, regionale sau internaționale cu semnificații majore în domeniul drepturilor omului, precum și analiza jurisprudenței în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene. Revista contribuie la îndeplinirea mandatului IRDO de a asigura o mai bună cunoaștere de către organismele publice, asociațiile neguvernamentale și cetățenii români a problematicii drepturilor omului și a modului în care acestea sunt garantate la nivel național, european sau internațional.

Pe parcursul anului 2020 au fost continuate demersurile, începute în 2019, de dezvoltare a subdomeniului dedicat revistei cu versiuni în limba română și limba engleză, de constituire în format electronic a arhivei (anii 1991-2020), de dezvoltare și actualizare a procedurilor de selecție și recenzie a materialelor primite spre publicare, având în vedere și criteriile de selecție ale unor baze internaționale de indexare. A fost adoptat sistemul de publicare a revistei în format acces deschis (open access), fiind aplicată licența Creative Commons „Atribuire-Necomercial-Partajare în Condiții Identice” tuturor materialelor publicate.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a încheiat parteneriate (contracte) de colaborare cu William S. Hein & Co., Inc (platforma HeinOnline) și Central and Eastern European Online Library (CEEOL). De asemenea, din 2020 revista „Drepturile Omului” este indexată și în ERIH PLUS (European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences).

Primul număr al revistei conține articole referitoare la: sănătatea globală, din perspectiva diplomației multilaterale, cu accent pe rolul solidarității în înfăptuirea dreptului la sănătate; aspectele generale de cercetare în materia persoanelor strămutate; aspectele conceptuale privind violența domestică, violența în familie și necesitatea unei reglementări unitare în ceea ce privește principalele instituții din domeniul violenței domestice; analiza impactului social al ieșirii din îngrijire în ultimii 10 ani în România; drepturile omului în era inteligenței artificiale; hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Aftanache împotriva României; prezentarea unor lucrări și rapoarte de specialitate: Abordarea normelor sociale – schimbare de paradigmă privind inegalitatea de gen: perspective ale dezvoltării umane 2020 (PNUD, NEW YORK, 2020), Înțelegerea infracțiunilor motivate de ură antimusulmană – abordarea nevoilor de securitate ale

comunităților musulmane: ghid practic (Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului – ODIHR, VARȘOVIA, 2020).³⁶

Al doilea număr al revistei a adus în discuție teme privind: problematica respectării demnității umane în condiții de criză din perspectiva implicațiilor etico-juridice generate de pandemia de COVID-19; vârsta a treia și dizabilitatea în timpul pandemiei de COVID-19, în viziunea Organizației Națiunilor Unite; Instituția Comisarului pentru Copii și Tineri din Scoția; aspectele psihologice și legislative în problematica bolnavilor cu Alzheimer în România; hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza Napotnik împotriva României; prezentarea Raportului Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind „Mediul de afaceri și drepturile omului - Accesul la căi de atac”, (FRA, 2020) și al Raportului „Promovarea eficienței a Declarației ONU cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice” realizat de Raportorul Special al ONU privind problemele minorităților (ONU, 2020).³⁷

Volume și studii publicate în cadrul editurii IRDO

Curtea Europeană a Drepturilor Omului: repere teoretice și analiză jurisprudențială

Volumul este rezultatul unei cercetări care reflectă preocupările constante ale Institutului Român pentru Drepturile Omului de a oferi specialiștilor și oricărui cetățean interesat, o perspectivă nouă asupra activității instanței europene și jurisprudenței acesteia, o analiză asupra activității Curții Europene a Drepturilor Omului, evidențiind necesitatea respectării punerii în aplicare a hotărârilor/deciziilor acesteia. Obiectul cercetării este reprezentat de jurisprudența Curții –organizată pe ariile principale de interes din domeniul drepturilor omului, recunoscute și afirmate de Institutul Român pentru Drepturile Omului.³⁸

Schimbările climatice și impactul acestora asupra drepturilor omului

Studiul urmărește o analiză, din perspective diferite, a problematicii schimbărilor climatice, a cauzelor, a impactului asupra mediului și drepturilor fundamentale, dar și asupra evoluției societăților, precum și a posibilelor răspunsuri și soluții promovate la nivel global, regional și național. Autorii analizează modul concret în care schimbările climatice amenință exercitarea a numeroase drepturi ale omului, în special dreptul la viață, la apă, la hrană, dreptul la sănătate, la locuință și dezvoltare. Deși perturbările climatice afectează toate popoarele lumii, totuși consecințele acestora sunt mai grave pentru grupuri și colectivități vulnerabile (persoane cu dizabilități, copii, femei, persoane aparținând minorităților, populații indigene). Cercetarea a dezvoltat de asemenea o serie de teme specifice legate de aceasta problematică: prezentarea generală a tematicii schimbărilor climatice, pe baza celor mai recente și relevante analize și rapoarte realizate de experți, evidențiind cauzele, formele de manifestare, impactul și riscurile schimbărilor climatice, cu accent pe consecințele încălzirii globale atât asupra echilibrelor

³⁶ A se vedea Revista *Drepturile Omului*, nr. 1/2020, pe http://revista.irdo.ro/index-arhiva.php?anul=2020&nr_revista=1&semestrul=1

³⁷ A se vedea Revista *Drepturile Omului*, nr. 2/2020, pe http://revista.irdo.ro/index-arhiva.php?anul=2020&nr_revista=2&semestrul=2

³⁸ A se vedea volumul pe http://irdo.ro/pdf/volume/CEDO_Repere_teoretice_si_analiza_jurisprudentiala.pdf

ecologice, dar și asupra economiilor și societăților; prezentarea principalelor angajamente și acțiuni colective care au trasat direcțiile viziunii globale și cadrele de acțiune concrete în acest domeniu; analiza schimbărilor climatice din perspectiva realizării unei lumi durabile, insistând pe conexiunile dintre obiectivul acțiunii climatice și întregul sistem al celorlalte obiective de dezvoltare durabilă; rolul și importanța educației privind schimbările climatice, ca element cheie în ansamblul acțiunilor globale de combatere a acestui fenomen.

Pentru a sublinia interdependența dintre educația pentru drepturile omului și educația în domeniul acțiunii climatice, s-a evidențiat abordarea bazată pe drepturile omului în implementarea metodelor educative menite a sensibiliza indivizii în materia problematizărilor asociate acțiunilor climatice; acțiunile realizate la nivel național în domeniul schimbărilor climatice prin raportare la legislația adoptată de România, în scopul armonizării cu politicile și instrumentele adoptate la nivelul Uniunii Europene și al Consiliului Europei, vizând ameliorarea cadrului normativ intern în sensul unei protecții sporite a mediului, combaterii schimbărilor climatice și protecției drepturilor și libertăților cetățenilor.³⁹

Rapoarte și contribuții

- *Carta socială europeană și drepturile persoanelor în vârstă* (Consiliul Europei - Chestionar privind rolul/activitatea instituțiilor naționale)
- Contribuție la raportul ENNHRI către Comisia Europeană - *The rule of law in the European Union Reports from National Human Rights Institutions* (Raportări ale instituțiilor naționale pentru drepturile omului cu privire la statul de drept în Uniunea Europeană), pp. 179-191,⁴⁰
- Contribuție la solicitarea Raportorului special al ONU privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia, pentru raportul pe tema *COVID-19 and the increase of domestic violence against women* (COVID-19 și creșterea violenței domestice împotriva femeilor)⁴¹
- Contribuție IRDO la solicitarea Raportorului special al ONU privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia, pe tema incriminării și urmării penale a infracțiunilor de viol
- Chestionar privind drepturile copiilor migranți
- Raport de activitate

³⁹ A se vedea studiul IRDO pe http://irdo.ro/pdf/volume/Schimbarile_climatice_si_impactul_acestora_asupra_drepturilor_omului.pdf

⁴⁰ A se vedea raportul ENNHRI pe http://ennhri.org/wp-content/uploads/2020/06/The-rule-of-law-in-the-European-Union-Reports-from-NHRIs_11-May-2020.pdf

⁴¹ A se vedea chestionarul Raportorului special al ONU privind violența împotriva femeilor, cauzele și consecințele acesteia pe https://www.ohchr.org/EN/Issues/Women/SRWomen/Pages/call_covid19.aspx

2. Centru de documentare și informare

Traduceri și documentare

Pe parcursul anului 2020, Centrul de documentare și informare a realizat traducerea unor instrumente internaționale cu relevanță în materia drepturilor omului. Printre acestea putem enumera: Comentariul general al Comitetului pentru drepturile copilului nr. 24 (2019) privind drepturile copilului în sistemul de justiție pentru copii, Comentariul general al Comitetului pentru drepturi economice, sociale și culturale nr. 25 (2020) privind știința și drepturile economice, sociale și culturale, Comentariul general nr. 37 privind dreptul la întrunire pașnică (2020), Comentariul general nr. 1 al Comitetului pentru drepturile persoanelor cu dizabilități privind art. 12 - Recunoașterea egală în fața legii, Comentariul general nr. 13 al Comitetului pentru drepturile copilului cu privire la art. 19 al Convenției, Comentariul general nr. 8 al Comitetului pentru drepturile copilului privind dreptul copilului la protecție împotriva pedepselor corporale și a altor forme de pedepse inumane, crude sau degradante; Comentariul general nr. 20 (2016) privind punerea în aplicare a drepturilor copilului în perioada adolescenței. În plus, au fost reanalizate Comentariile generale nr. 4, 5, 6 și 7 ale Comitetului pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.

Centrul de documentare a sprijinit și contribuit la eforturile de modernizare a arhivei Revistei IRDO prin transpunerea și adaptarea în format digital a publicațiilor, pentru o accesare mai facilă, direct din interfața site-ului dedicat.

De asemenea, Centrul de documentare și informare s-a implicat activ în elaborarea, redactarea și prelucrarea publicațiilor științifice pe care Institutul Român pentru Drepturile Omului le-a realizat în anul 2020, precum volume, rapoarte sau edițiile bianuale ale Revistei IRDO.

Totodată, Sectorul de Formare a specialiștilor a fost susținut prin realizarea unor materiale documentare în vederea desfășurării unui curs pentru membri ai Baroului București, cu privire la Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Mai mult, au fost traduse materiale cu privire la drepturile copilului în mediul digital pentru a sprijini Sectorul Formare în activitățile destinate copiilor.

Informare

În decursul anului 2020, conținutul site-ului web al Institutului a fost actualizat în permanență, pentru a reflecta activitățile și evenimentele organizate de/ sau la care IRDO a participat. În acest sens, informațiile de interes pentru public au fost traduse și diseminate în limbile franceză și engleză, oferind posibilitatea cititorilor de a fi la curent cu activitatea instituției. De asemenea, au fost prezentate actualizări importante de la nivel european, dar și subiecte actuale de interes mondial din sfera sau cu impact asupra drepturilor omului. Mai mult, tot prin intermediul site-ului web, Institutul Român pentru Drepturile Omului a prezentat și promovat campania de informare, conștientizare și sensibilizare a publicului care a vizat un aspect important al societății actuale, și anume hărțuirea morală la locul de muncă, oferind atât victimelor, cât și organizațiilor un cadru de a face cunoscută situația în care se află.

Tot cu scop de informare, Institutul Român pentru Drepturile Omului a pus la dispoziția părților interesate o bibliotecă cuprinzătoare, în cadrul căreia se regăsesc numeroase titluri de literatură științifică aparținând materiei drepturilor omului și nu numai, printre selecții

numărându-se și volume de drept național și internațional, precum și titluri specifice altor domenii conexe.

În ceea ce privește publicațiile și materialele de informare realizate de IRDO, acestea au fost prezentate în cadrul campaniilor de informare, a diverselor activități pe care Institutul le-a coordonat sau la care a participat, precum și în contextul întrunirii grupurilor de lucru, a conferințelor sau a sesiunilor de formare desfășurate cu cadre didactice, consilieri școlari, avocați, reprezentanți ai Poliției, DGASPC, ONG-uri, ș.a. Pe lângă acestea, o serie de materiale-suport elaborate de IRDO și dedicate în mod special copiilor și tinerilor au fost diseminate acestora prin intermediul acțiunilor organizate de Institut împreună cu instituțiile partenere.

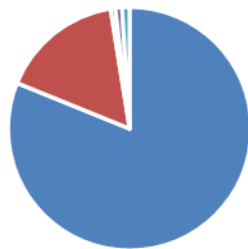
De asemenea, cu ocazia evenimentelor desfășurate atât fizic, cât și online – în contextul pandemiei de Covid-19, au fost distribuite edițiile recente ale Revistei „Drepturile Omului”, broșura „Drepturile femeilor. O viață fără violență este dreptul fiecărei femei” precum și alte materiale destinate informării publicului cu privire la aspecte de interes actual.

3. Activitatea privind relațiile cu publicul

Luând în considerare abordarea bazată pe drepturile omului care reprezintă cadrul conceptual de referință al activităților inițiate sau organizate în parteneriat de IRDO, activitatea privind relațiile cu publicul are în vedere obiectivul soluționării eficiente și precise a solicitărilor formulate de cetățeni, organizații, autorități sau instituții publice. În consecință, activitatea privind relațiile cu publicul desfășurată în cadrul Institutului se desfășoară pe următoarele dimensiuni: (1) soluționarea petițiilor adresate Institutului în conformitate cu rigorile legale; (2) acordarea de consultații/îndrumări telefonice privind probleme specifice domeniului drepturilor omului; (3) acordarea de consultații la sediul IRDO; (4) formularea de puncte de vedere la solicitarea cetățenilor, mass-mediei, autorităților/instituțiilor publice având ca obiect probleme specifice domeniului drepturilor omului; (5) soluționarea solicitărilor formulate în temeiul Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public⁴².

⁴² Legea nr. 544 din 12 octombrie 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în Monitorul Oficial nr. 663 din 23 octombrie 2001.

Principalele direcții de acțiune ale Institutului în domeniul activității de relații cu publicul

- Soluționarea petițiilor adresate Institutului în conformitate cu rigorile legale
- Acordarea de consultații telefonice privind probleme specifice domeniului drepturilor omului
- Acordarea de consultații la sediul IRDO privind probleme specifice domeniului drepturilor omului
- Formularea de puncte de vedere
- Soluționarea solicitărilor formulate în temeiul Legii nr. 544/2001

Criza sanitară generată de pandemia de COVID-19 a produs unele repercusiuni asupra activității privind relațiile cu publicul, fiind suspendată activitatea de consultanță la sediul IRDO pe toată durata stării de urgență/stării de alertă. În această perioadă, în vederea implementării măsurilor de siguranță privind prevenirea și combaterea infectării cu virusul SARS-CoV-2, relațiile cu publicul s-au desfășurat prin mijloace de comunicare specifice (e-mail, telefon, corespondență scrisă). Totodată, prin Decretele prezidențiale de instituire și de prelungire a stării de urgență⁴³ au fost dublate termenele de soluționare a petițiilor, impunându-se astfel derogări de la condițiile cuprinse în OG nr. 27/2002⁴⁴ privind activitatea de soluționare a petițiilor care constituie sediul materiei.

Reprezentând temeiul legal care permite cetățenilor/organizațiilor legal constituite să se adreseze autorităților publice în vederea soluționării, cu titlu gratuit, în termenii și condițiile stabilite de lege, a unor probleme individuale sau colective, ***dreptul de petiționare*** este reglementat de Constituția României în art. 51.

În teoria constituțională, dreptul de petiționare este interpretat ca fiind circumscris *drepturilor garanții* constituind fundamentul juridic în virtutea căruia cetățenii/organizațiile legal constituite pot iniția dialogul, pe probleme specifice, cu autoritățile/instituțiile publice având atribuții în soluționarea petiției formulate în acord cu principiile democratice care orientează interacțiunea dintre cetățeni/organizații și autorități/instituții publice: principiul responsabilității, principiul deschiderii și principiul transparenței.

Conform interpretării stabilită în doctrină, (...) *făcând parte din drepturile garanții, dreptul de petiționare consacrat de art. 51 din Constituție se referă la posibilitatea cetățenilor de a se adresa autorităților publice prin petiții formulate numai în numele semnatarilor, precum și la obligația corelativă a autorităților publice de a răspunde la petiții în termenele și în condițiile stabilite de lege. În acest mod, cetățenii intră în relație directă cu autoritățile statului la propria*

⁴³ Decretul nr. 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, publicat în Monitorul Oficial nr. 212 din 16 martie 2020; Decretul nr. 240 din 14 aprilie 2020 privind prelungirea stării de urgență pe teritoriul României publicat în Monitorul Oficial nr. 311 din 14 aprilie 2020.

⁴⁴ Ordonanța nr. 27 din 30 ianuarie 2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, publicată în Monitorul Oficial nr. 84 din 1 februarie 2002.

lor inițiativă și au posibilitatea de a soluționa atât probleme de interes personal, cât și de interes general.⁴⁵

Fiind liantul juridic dintre cetățeni și autoritățile/instituțiile publice, dreptul la petiționare comportă o *natură juridică suis generis*, diferențiindu-se prin aspecte de fond și formă de *liberul acces la justiție*. Astfel, coordonatele teoretice în virtutea cărora se impune înțelegerea conținutului dreptului de petiționare prin comparație cu liberul acces la justiție sunt următoarele : (...) *accesul liber la justiție presupune posibilitatea oricărei persoane de a se adresa instanțelor judecătorești pentru valorificarea unui drept subiectiv nesocotit ori încălcat sau pentru realizarea unui interes, în timp ce dreptul de petiționare se concretizează în cereri, reclamații, sesizări și propuneri în legătură cu rezolvarea unor probleme personale sau de grup ce nu presupun în mod necesar calea justiției. Pentru a asigura deplina realizare a acestui drept, textul constituțional de referință stabilește că exercitarea sa este scutită de taxă.*⁴⁶

La nivel european, dreptul de petiționare este reglementat în relația dintre cetățenii Uniunii Europene și Parlamentul European, fiind stabilit în articolul 44 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene cu următorul conținut : *Orice cetățean al Uniunii și orice persoană fizică sau juridică care are reședința sau sediul social într-un stat membru are dreptul de a adresa petiții Parlamentului European.*

În categoria petițiilor scrise înregistrate în cadrul Institutului, *accesul la justiție* a constituit unul dintre aspectele sesizate de petiționari; în acest sens, Institutul a acordat consultanță privind modul de accesare și completare a formularului de cerere la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și a ghidului corespunzător acestuia, precum și cu privire la modul de sesizare a instanțelor competente pe plan național. Totodată, o pondere semnificativă a petițiilor scrise adresate IRDO are ca obiect *drepturile cetățenilor în raporturile cu justiția*, în acest sens, fiind sesizate contestații privitoare la soluțiile pronunțate de instanțele de judecată, acestea fiind chestionate din punctul de vedere al calității necorespunzătoare a hotărârilor pronunțate ca urmare a îndeplinirii defectuoase, de către magistrați, a atribuțiilor aferente funcției lor. Luând în considerare că IRDO nu deține, potrivit Legii nr. 9/1991, atribuții specifice unui organ de investigație, anchetă și control, Institutul a informat petenții asupra autorității competente cu soluționarea petițiilor acestora, procedându-se la redirectionarea petițiilor. Conform art. 97, alin. (1), *Orice persoană poate sesiza Consiliul Superior al Magistraturii, direct sau prin conducătorii instanțelor ori ai parchetelor, în legătură cu activitatea sau conduita necorespunzătoare a judecătorilor sau procurorilor, încălcarea obligațiilor profesionale în raporturile cu justițiabilii ori săvârșirea de către aceștia a unor abateri disciplinare.*

Protecția persoanelor împotriva torturii, a tratamentelor și a pedepselor crude, inumane sau degradante este o garanție a demnității umane și reprezintă un aspect invocat de petenții deținuți în penitenciare. Condițiile precare de detenție- în special lipsa accesului la hrană și la servicii medicale - precum și conduita abuzivă a personalului reprezintă factori învederați de petenți în sesizările transmise către Institut, constituind temei pentru invocarea unui tratament contrar demnității umane. În cazul deținuților cu probleme de sănătate cronice, în conținutul petițiilor, se invocă transferul într-un loc de detenție apt pentru furnizarea de servicii medicale corespunzătoare afecțiunilor medicale de care suferă deținutul pacient. Institutul a redirectionat aceste petiții spre competență soluționare Avocatului Poporului și Administrației Naționale a

⁴⁵ Marieta Safta, *Drept constituțional și instituții politice, Volumul 1. : Teoria generală a dreptului constituțional : drepturi și libertăți*, Ediția a 4-a, revizuită, București, Editura Hamangiu, 2018, p. 295.

⁴⁶ Marieta Safta, *op.cit.*, p. 296.

Penitenciarelor în scopul monitorizării condițiilor de detenție și a adoptării de măsuri pertinente pentru ocrotirea drepturilor și libertăților deținuților.

Pe fondul manifestării pandemiei de COVID-19, creșterea nivelului activității infracționale și a numărului de disponibilizări a condus la atingeri aduse *dreptului la integritate fizică și psihică*, respectiv *dreptului la muncă*; în consecință, pentru soluționarea petițiilor având ca obiect comiterea de infracțiuni sau încetarea, din motive nelegale și netemeinice a contractului individual de muncă, a fost dispusă redirecționarea către Inspectoratele Generale Județene de Poliție, respectiv către Inspectoratele Teritoriale de Muncă cu scopul restabilirii drepturilor încălcate. De asemenea, *dreptul la sănătate și dreptul la educație* și condițiile de exercitare a acestora au constituit obiectul petițiilor recepționate de IRDO, iar în scopul soluționării acestora, Institutul a redirecționat petițiile către autoritățile competente precum inspectoratele școlare, direcțiile de sănătate publică, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății.

Discriminarea reprezintă un fenomen social care s-a acutizat în contextul actual al societății românești, Institutul fiind sesizat cu petiții având ca obiect tratamentul diferențiat aplicabil categoriilor sociale în temeiul unor criterii precum : etnia, rasa, pretinderea, de către salariat, a unor drepturi în relația cu angajatorul, etc. Dat fiind faptul că principiile egalității și nediscriminării constituie fundamentul exercitării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, protecția indivizilor împotriva discriminării constituie premisa esențială asigurării demnității umane. În vederea soluționării cazurilor de discriminare, Institutul a redirecționat către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării petițiile recepționate având acest obiect.

În *domeniul social*, petițiile înregistrate în cadrul IRDO au ca obiect aspecte privitoare la: acordarea de asistență socială, stabilirea și acordarea a dreptului la pensie, protecția drepturilor vârstnicilor, protecția drepturilor copiilor aparținând familiilor monoparentale, protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități etc. Efectele pandemiei COVID-19 sunt vizibile inclusiv prin raportare la problemele sociale privitoare la: dreptul la pensie, drepturile vârstnicilor, dreptul la sănătate, drepturile persoanelor cu dizabilități, drepturile copiilor, dreptul la asistență socială pentru familiile aflate în dificultate (familii monoparentale, familii având copii minori în întreținere cu părinți aflați în șomaj, familii care solicită accesul la locuință socială, etc.), dreptul persoanelor lipsite de resurse materiale de a beneficia de ajutor instituțiilor statului în vederea recuperării documentelor de identitate/documentelor de proprietate pierdute.

Având în vedere restricțiile asupra *libertății de circulație* instituite de autorități pe fondul manifestării pandemiei COVID-19, situația *refugiaților/migranților* este specială, aceștia reprezentând o categorie socială supusă unor vulnerabilități aparte. Institutul a fost sesizat cu petiții de persoanele migrante/refugiate pe teritoriul României, colaborând cu Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI) în vederea soluționării lor.

Protecția datelor cu caracter personal reprezintă o componentă importantă a *dreptului la viață privată și de familie*, IRDO fiind sesizat cu petiții având ca obiect analiza scopurilor în care pot fi utilizate datele cu caracter personal de către operatorii de date în ipoteza în care titularul datelor cu caracter personal este o persoană vulnerabilă (minor sau persoană cu dizabilități). Studiind sesizările primite, Institutul a acordat consultanță petenților, redirecționând petițiile primite către Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal. De asemenea, în categoria petițiilor privitoare la protecția dreptului la viață privată și de familie, reținem inclusiv sesizările referitoare la construcții care sunt amplasate, prin raportare la construcțiile învecinate, într-o manieră susceptibilă de a încălca distanța minimă stabilită prin

lege între construcții. Sunt edificatoare dispozițiile articolelor 612-616 din Codul Civil⁴⁷ care reglementează *distanța minimă necesară a fi respectată în construcții*.

În privința acordării de *consultații/îndrumări telefonice* privind probleme specifice domeniului drepturilor omului, majoritatea dintre acestea au avut ca obiect atingeri/încălări aduse drepturilor și libertăților indivizilor de autoritățile sau instituțiile publice având atribuții în gestionarea crizei sanitare pe durata manifestării pandemiei COVID-19. În esență, drepturile și libertățile cetățenilor pretinse a fi lezate în raporturile cu autoritățile competente în gestionarea crizei sanitare se referă la : dreptul la informare, libertatea de gândire, conștiință și religie exercitată în componenta exterioară (*forum externum*), dreptul de a avea acces la servicii medicale și sociale în cazul izolării voluntare/a instituirii carantinei instituționalizate în ipoteza în care situația medicală a impus astfel de măsuri. De asemenea, au fost solicitate consultații telefonice privitoare la: concedierile abuzive pe parcursul stării de urgență/stării de alertă; protecția dreptului de proprietate; protecția drepturilor cetățenilor în relație cu autoritățile publice etc.

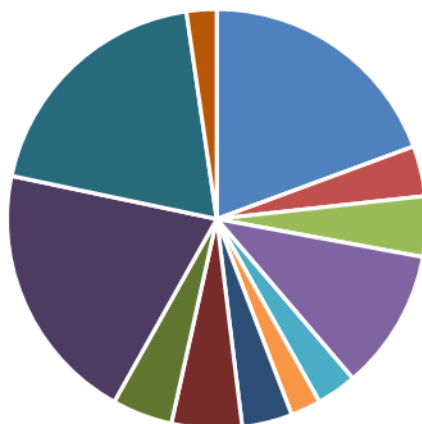
La sediul IRDO au fost oferite consultații pe probleme aferente domeniului drepturilor omului precum : atingeri aduse dreptului de proprietate, lezarea drepturilor justițiabililor în relație cu autoritățile judecătorești, încălcarea drepturilor și libertăților cetățenilor prin fapte din sfera ilicitului penal. Având în vedere circumstanțele excepționale determinate de pandemia COVID-19, activitatea de consultanță acordată la sediul Institutului în cursul anului 2020 deține o pondere minoră prin raportare la ansamblul activității de relații cu publicul, aceasta fiind suspendată urmare a decretării stării de urgență.

În sinteză, în rândurile de mai jos este evidențiată situația problematicilor aferente materiei drepturilor omului cuprinse în petițiile înregistrate și soluționate de Institut, defalcate pe principalele categorii de drepturi și libertăți vizate:

⁴⁷ Codul Civil din 17 iulie 2009 (Legea nr. 287/2009), publicat în Monitorul Oficial nr. 505 din 15 iulie 2011.

Art. 612 Distanța minimă în construcții; Orice construcții, lucrări sau plantații se pot face de către proprietarul fondului numai cu respectarea unei distanțe minime de 60 de cm față de linia de hotar, dacă nu se prevede altfel prin lege sau prin regulamentul de urbanism, astfel încât să nu se aducă atingere drepturilor proprietarului vecin. Orice derogare de la distanța minimă se poate face prin acordul părților exprimat printr-un înscris autentic. Art. 613 Distanța minimă pentru arbori; (1) În lipsa unor dispoziții cuprinse în lege, regulamentul de urbanism sau a obiceiului locului, arborii trebuie sădiți la o distanță de cel puțin 2 metri de linia de hotar, cu excepția acelor mai mici de 2 metri, a plantațiilor și a gardurilor vii. (2) În caz de nerespectare a distanței, proprietarul vecin este îndreptățit să ceară scoaterea ori, după caz, tăierea, la înălțimea convenită, a arborilor, plantațiilor ori a gardurilor vii, pe cheltuiala proprietarului fondului pe care acestea sunt ridicate. (3) Proprietarul fondului peste care se întind rădăcinile sau ramurile arborilor aparținând proprietarului vecin are dreptul de a le tăia, precum și dreptul de a păstra fructele căzute în mod natural pe fondul său. Subsecțiunea 5. Vederea asupra proprietății vecinului; Art. 614 Fereastra sau deschiderea în zidul comun; Nu este permis să se facă fereastră sau deschidere în zidul comun decât cu acordul proprietarilor. Art. 615 Distanța minimă pentru fereastra de vedere; (1) Este obligatorie păstrarea unei distanțe de cel puțin 2 metri între fondul, îngrădit sau neîngrădit, aparținând proprietarului vecin și fereastra pentru vedere, balconul ori alte asemenea lucrări ce ar fi orientate către acest fond. (2) Fereastra pentru vedere, balconul ori alte asemenea lucrări neparalele cu linia de hotar spre fondul învecinat sunt interzise la o distanță mai mică de un metru. (3) Distanța se calculează de la punctul cel mai apropiat de linia de hotar, existent pe fața zidului în care s-a deschis vederea sau, după caz, pe linia exterioară a balconului, până la linia de hotar. Distanța, și în cazul lucrărilor neparalele, se măsoară tot perpendicular, de la punctul cel mai apropiat al lucrării de linia de hotar și până la această linie. Art. 616 Fereastra de lumină; Dispozițiile art. 615 nu exclud dreptul proprietarului de a-și deschide, fără limită de distanță, ferestre de lumină dacă sunt astfel construite încât să împiedice vederea spre fondul învecinat.

Principalele categorii de drepturi și libertăți care au constituit obiectul petițiilor adresate Institutului

- Drepturi privind asistența socială
- Dreptul la viață privată și de familie
- Libertatea de circulație
- Drepturile cetățenilor în relație cu autoritățile administrative
- Dreptul de proprietate
- Dreptul la educație
- Dreptul la egalitate și nediscriminare
- Dreptul la sănătate
- Dreptul la muncă
- Accesul la justiție
- Respectul pentru demnitatea umană
- Alte categorii de drepturi

Referitor la *punctele de vedere* formulate de Institut, acestea au solicitate de senatori, profesioniști în domeniul juridic (avocați), reprezentanți ai ONG-urilor, mass-media, cetățeni și au ca obiect probleme specifice circumscrise domeniului drepturilor omului precum : libertatea de circulație a capitalurilor în contextul aplicării standardelor egalității și nediscriminării; libertatea religioasă și promovarea/protecția sa la nivel național și internațional în circumstanțele manifestării pandemiei de COVID-19; garantarea dreptului la educație la nivel național în contextul pandemiei de COVID-19; dreptul la sănătate și la muncă prin raportare la acțiunile și măsurile adoptate de autoritățile sanitare în vederea gestionării pandemiei de COVID-19/infectarea cu virusul SARS-CoV-2 și efectele acestora asupra relațiilor de muncă; drepturile vârstnicilor în condițiile măsurilor legislative și administrative adoptate ca urmare a efectelor produse de pandemia de COVID-19; dreptul la vot în cadrul asociațiilor de proprietari și analiza lipsei de corelații dintre dispozițiile Legii nr. 196/2018 și dispozițiile Ordinului nr. 1058/2019 în materia dreptului la vot al membrilor adunării generale ai asociației de proprietari; drepturile și garanțiile care decurg din calitatea de revoluționar și analiza cadrului juridic internațional, european și național relevant în materie; protecția datelor cu caracter personal și limitele de

manipulare a acestora de către autoritățile și instituțiile publice având calitatea de operatori de date cu caracter personal în conformitatea cu accepțiunea stabilită de Regulamentul UE 2016/679 al Parlamentului și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date.

Solicitările formulate în temeiul Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public au provenit de la deputați, studenți/elevi, ONG-uri, persoane deținute și au avut ca obiect următoarele aspecte: modul de organizare și funcționare a Institutului, resursele bugetare ale acestuia acțiunile/activitățile întreprinse în vederea îndeplinirii mandatului IRDO, activitățile/demersurile întreprinse de Institut în direcția ariei tematice a Drepturilor Femeii, cuantificarea impactului activității Institutului asupra societății românești; procedura legală de constituire a unei asociații/fundații potrivit OG nr. 26/2000; principalele ONG-uri înființate în domeniul prevenirii și combaterii actelor de încălcare a drepturilor omului; modul de reglementare a procedurii disciplinare aplicabilă în penitenciare conform Legii nr. 254 din 19 iulie 2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 514 din 14 august 2013; informații privind Codul deontologic al judecătorilor și al procurorilor adoptat de Consiliul Superior al Magistraturii la 24 august 2005 și publicat în Monitorul Oficial nr. 815 din 8 septembrie 2005; informații privitoare la principalele acte normative care reglementează activitatea instituțiilor/autorităților care exercită atribuții în domeniul forței, ordinii publice și al justiției; informații privind aspectele reglementate în Statutul Elevului aprobat prin Ordinul nr. 4742 din data de 10 august 2016. Pentru explicitarea acestei dimensiuni a activității de relații cu publicul, reținem explicațiile oferite de art. 2 din Legea nr. 544/2001 privind obiectul și sfera sa de activitate, conform art. 2, lit. a) și b) din Legea nr. 544/2001: a) prin autoritate sau instituție publică se înțelege orice autoritate ori instituție publică ce utilizează sau administrează resurse financiare publice, orice regie autonomă, societate reglementată de Legea societăților nr. 31/1990, republicată, cu modificările și completările ulterioare, aflată sub autoritatea sau, după caz, în coordonarea ori în subordinea unei autorități publice centrale sau locale și la care statul român sau, după caz, o unitate administrativ-teritorială este acționar unic ori majoritar, precum și orice operator sau operator regional, astfel cum aceștia sunt definiți în Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, se supun prevederilor prezentei legi partidele politice, federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază de finanțare din bani publici; b) *prin informație de interes public se înțelege orice informație care privește activitățile sau rezulta din activitățile unei autorități publice sau instituții publice, indiferent de suportul ori de forma sau de modul de exprimare a informației.*

IV. COOPERAREA CU ALTE INSTITUȚII ÎN PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Conform legii de înființare a Institutului Român pentru Drepturile Omului, mandatul Institutului prevede, de asemenea, asigurarea unei mai bune cunoașteri de către organismele publice a problematicii drepturilor omului, în special prin aducerea la cunoștința acestora a documentelor, practicilor și uzanțelor internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv prin traducerea lor, atunci când este necesar.

1. Relația cu Parlamentul României

Potrivit art. 3 din Legea nr. 9/1991, Institutul poate furniza documentații, la cererea comisiilor Parlamentului, asupra aspectelor care privesc drepturile omului din proiectele de legi și alte probleme examinate în Parlament.

În acest sens menționăm dezbaterile organizate de comisiile parlamentare de specialitate din cadrul Parlamentului la care Institutul a participat și în cadrul cărora reprezentanții IRDO au prezentat puncte de vedere:

Camera Deputaților:

- Solicitare privind studiu referitor la respectarea drepturilor omului în România pe perioada stării de urgență cauzată de pandemia de COVID-19.
- Solicitare punct de vedere privind *participarea politică a tinerilor care aparțin minorităților naționale în statele membre ale Consiliului European*.

Senat:

- Solicitare punct de vedere privind impactul organizării și susținerii, în contextul pandemiei de COVID-19, a examenelor de final de an (evaluări naționale și bacalaureat), asupra *dreptului la educație și la sănătate al copiilor și tinerilor*;
- Solicitare punct de vedere privind impactul măsurii triajului epidemiologic (cuprinzând inclusiv termometrizare, și evaluarea antecedentelor personale de simptomatologie respiratorie) al candidaților asupra *dreptului la educație și la sănătate al copiilor și tinerilor*.

2. Colaborarea cu alte instituții

Secretariatul General al Guvernului: Institutul a participat la toate reuniunile *Grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying*, eveniment organizat în format online.

În cadrul dezbaterilor a fost subliniată importanța dezvoltării de acțiuni și mecanisme în vederea prevenirii fenomenului de bullying și a fost susținută ideea că elemente importante ale prevenției sunt reprezentate de: responsabilizarea principalilor actori implicați în procesul de elaborare a politicii publice, cât și consolidarea capacității de acțiune a persoanelor exercitând atribuții/funcții în mediul școlar precum cadrele didactice și consilierii școlari. În vederea realizării unei politici eficiente de prevenire și combatere a bullying-ului, au fost propuse diverse direcții de intervenție precum: abilitarea cadrelor didactice și a psihologilor/consilierilor școlari în vederea aplicării normelor metodologice adoptate în domeniul bullying-ului; conceperea și organizarea de cursuri de formare destinate cadrelor didactice, în domeniul bullying-ului; extinderea colaborării interinstituționale în vederea formulării unei abordări cuprinzătoare a fenomenului de bullying; înțelegerea bullying-ului ca problemă de sănătate națională și consolidarea parteneriatului cu Ministerul Sănătății în procesul de elaborare a politicilor anti-bullying. Institutul Român pentru Drepturile Omului a susținut, în cadrul dezbaterilor, necesitatea unei abordări speciale în materia cyberbullying-ului și oportunitatea elaborării unui document strategic privind conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying.

Ministerul Afacerilor Externe: solicitare punct de vedere transmisă de Agenția pentru Drepturi Fundamentale pentru finalizarea portalului e-Justice privind aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale la nivelul instituțiilor din România.

Ministerul Afacerilor Interne - Institutul de Studii pentru Ordine Publică. În cadrul parteneriatului dintre cele două instituții, IRDO a susținut în perioada ianuarie – martie 2020 trei sesiuni de formare privind: *Prevenirea torturii și a tratamentelor și pedepselor inumane sau degradante* cu participarea cadrelor din poliție din cadrul a 18 Inspectorate de Poliție Județene, Direcția Generală de Poliție a Municipiului București (pentru cursul susținut în 21-22 ianuarie) și a personalului din cadrul Centrelor de Rețineră și Arest Preventiv (pentru cursul susținut în 18-19 februarie și 2-3 martie). Din păcate, după izbucnirea pandemiei de COVID-19, când s-au luat mai multe măsuri de restricție pentru limitarea efectelor acesteia, următoarele sesiuni de formare pentru anul 2020 destinate personalului Ministerului Afacerilor Interne au fost anulate.

Ministerul Educației: organizarea unor cursuri de formare de formatori, în format online, prin intermediul caselor corpului didactic/inspectoratelor școlare pentru inspectori, profesori metodiști, cadre didactice care realizează educația pentru drepturile omului în învățământul preuniversitar; continuarea organizării, cu sprijinul inspectoratelor școlare și al caselor corpului didactic, a concursului național de creativitate didactică menit să stimuleze realizarea de materiale didactice auxiliare pentru predarea-învățarea elementelor referitoare la problematica drepturilor omului în învățământul preuniversitar; participarea reprezentanților IRDO la desfășurarea și jurizarea unor concursuri naționale/olimpiade din domeniul disciplinelor socio-umane, acordând premii celor mai valoroase lucrări cu tematica din domeniul drepturilor omului.

Autoritatea Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați: este partenerul alături de care Institutul a inițiat Campania pentru conștientizarea hărțuirii morale la locul de muncă sub deviza *Hărțuirea morală este ilegală! Pune stop relațiilor de muncă disfuncționale!*, a organizat webinarul în cadrul Grupului de lucru pentru combaterea violenței domestice *Siguranța femeilor în spațiul public și în spațiu privat* și Conferința Anuală a Drepturilor Omului privind *Respectarea demnității umane și a egalității de șanse și de tratament în condiții de criză*, acțiuni ce au avut ca scop conștientizarea și combaterea fenomenului violenței împotriva femeilor.

Casa Corpului Didactic Ilfov, Casa Corpului Didactic Cluj, Casa Corpului Didactic Olt sunt partenerii alături de care IRDO trebuia să susțină cursul de formare continuă *Comunicare*,

Informare, Dezvoltare, Conștientizare. Educația pentru drepturile copilului, acreditat de Ministerul Educației și adresat cadrelor didactice și consilierilor școlari. După declanșarea pandemiei și impunerea restricțiilor impuse pentru gestionarea acestei crize Ministerul Educației a suspendat cursurile programelor de formare continuă în sistem clasic, acestea fiind transferate în mediul online. Deoarece, acreditarea cursului este pentru sistemul față în față, Institutul Român pentru Drepturile Omului a inițiat demersuri pentru a obține o nouă acreditare a acestui curs și pentru format online.

Facultatea de Drept și Facultatea de Litere din cadrul Universității București; Facultatea de Drept a Universității Titu Maiorescu și Facultatea de Administrație Publică din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative: realizarea, în format online, a stagiului de practică a studenților programului de licență și master, în baza acordurilor de practică încheiate cu Institutul

3. Cooperarea cu instituții internaționale și regionale

Institutul Român pentru Drepturile Omului are, totodată, și mandatul de a informa opinia publică de peste hotare, organismele internaționale, în legătură cu modalitățile practice prin care drepturile omului sunt asigurate și respectate în România. În acest sens, potrivit art. 6 din Legea nr. 9/1991, Institutul poate stabili relații de colaborare cu instituții pentru drepturile omului sau organisme similare din alte țări, precum și cu organizații internaționale și regionale care desfășoară activități în domeniul drepturilor omului.

Principalii parteneri internaționali cu care IRDO colaborează sunt: Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Consiliul European, OSCE - Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene.

Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului

Institutul a dat curs invitației Biroului Înalțului Comisariat pentru Drepturile Omului de a oferi informații referitoare la prevederile legale naționale privind incriminarea și urmărirea penală în cazul violului și alte acte de agresiune și violență sexuală, dar și cu privire la agravarea fenomenului de violență domestică asupra femeilor în pandemia generată de COVID-19.

În data de 26 februarie 2020, Institutul Român pentru Drepturile Omului a participat la reuniunea cu delegația Grupului de lucru privind discriminarea împotriva femeilor și fetelor, din cadrul Oficiului Înalțului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului desfășurată la Palatul Parlamentului. În cadrul discuțiilor cu experții Grupului de lucru ONU, a fost prezentată activitatea Institutului în domeniul protecției și promovării drepturilor femeii. De asemenea, în cadrul prezentării, a fost evidențiată și activitatea Grupului de lucru pentru drepturile femeilor. Grupul înființat de IRDO, în noiembrie 2017, reunește reprezentanți a unor instituții naționale care promovează egalitatea de șanse, a unor organizații neguvernamentale, cadre din poliție, consilieri, specialiști, având ca scop analiza aspectelor juridice, sociale și psihologice ale fenomenului violenței asupra femeilor.

La solicitarea raportorului special pentru drepturile omului al migranților, IRDO a oferit informații privind încetarea detenției imigrante a copiilor și căutarea unei primiri și îngrijiri adecvate pentru aceștia. Astfel, datele oferite au privit cadrul juridic național pentru protejarea drepturilor copiilor migranți, în special în ceea ce privește dreptul la libertate; prezentarea de

alternative neprivative de libertate la detenția copiilor migranți, măsurile naționale de îngrijire și primire și nu în ultimul rând prezentarea de bune practici la nivel național în scopul asigurării protecției copiilor migranți și familiilor acestora până la soluționarea statutului lor juridic. Toate contribuțiile din partea statelor membre, a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, agențiilor ONU, societății civile, mediului academic și altor părți interesate au fost prezentate în *Raportul privind încetarea detenției imigrante a copiilor și căutarea unei primiri și îngrijiri adecvate pentru ei*, prezentat de către raportorul special ONU la cea de-a 75-a sesiune a Adunării Generale cu privire la încetarea detenției imigrante a copiilor și căutarea unei primiri și îngrijiri adecvate pentru aceștia.

Institutul a participat la cea de-a treisprezecea sesiune a Conferinței Statelor Părți la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, eveniment ce a prilejuit dezbateri privind: dreptul la muncă în medii de lucru accesibile, incluzive pentru persoanele cu dizabilități; persoanele în vârstă cu dizabilități; promovarea mediilor incluzive pentru implementarea Convenției.

De asemenea, IRDO a participat la webinarul privind modul în care inteligența artificială afectează dreptul la viață privată și măsurile de protecție necesare pentru a promova și proteja dreptul la viață privată în era digitală, reuniune care a oferit posibilitatea de a analiza măsurile și procesele de protecție necesare pe care statele, *întreprinderile* și organizațiile internaționale trebuie să le stabilească pentru promovarea și protejarea dreptului la viață privată.

Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului

IRDO a participat la întâlnirea anuală a Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GAHNRI) și la conferința anuală a GANHRI „Schimbările climatice și rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului”, prilej cu care reprezentanții Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului din diferite state au prezentat experiențele și provocările privind impactul schimbărilor climatice asupra drepturilor omului. Conferința s-a încheiat cu adoptarea de către reprezentanții Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului a „Declarației privind schimbările climatice și rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului” - document de referință pentru acțiunile individuale și colective ale instituțiilor naționale în materie de schimbări climatice.

La webinarul dedicat Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului privind *Persoanele cu dizabilități și pandemia generată de COVID-19* și organizat de GAHNRI a participat și Institutul. Dezbaterile s-au axat pe aspecte privind identificarea și analiza provocărilor privind protejarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, la nivel global și național.

Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului (ENNHRI)

Institutul este membru fondator al Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului. Scopul ENNHRI este de a întări promovarea și protecția drepturilor omului pe întreg cuprinsul Europei, reunind toate instituțiile naționale de drepturile omului în vederea colaborării pe un larg spectru al problematicii drepturilor omului și pentru a le sprijini să se dezvolte.

IRDO participă activ în cadrul rețelei atât prin intermediul grupurilor de lucru în care este membru, cât și prin intermediul diferitelor proiecte coordonate de ENNHRI.

Grupurile de lucru în care este membru IRDO sunt:

- *Grupul de lucru juridic* - monitorizează activitatea Curții Europene a Drepturilor Omului pentru a identifica cazuri în domenii prioritare și pentru a lua în considerare intervenții ca parte terță. Activitatea curentă a grupului de lucru include și contribuția continuă în procesul de examinare a reformei și consolidării sistemului Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Institutul a participat la seminarul online *Cum pot participa Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului la procesul de implementare a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului?*, din 17 septembrie, reuniune în cadrul căreia tema centrală a vizat aspecte privind Regula nr.9.2 din Regulamentul Comitetului de Miniștri care permite părților vătămate, organizațiilor neguvernamentale, dar și instituțiilor naționale pentru drepturile omului să depună comunicări, Comitetului de Miniștri, privind executarea hotărârilor Curții. Un alt subiect abordat în cadrul dezbaterilor s-a referit la implementarea la nivel național a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

- *Grupul de lucru pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD)*. În cadrul Grupului sunt dezbătute și analizate aspecte privind implementarea diferitelor articole din CDPD, dezvoltarea de indicatori privind monitorizarea implementării Convenției, dialogul cu Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, jurisprudența recentă a CEDO în domeniu ș.a.

În cursul acestui an, IRDO a participat la mai multe întâlniri ale acestui Grup de lucru, prilej cu care au fost analizate principalele provocări generate de pandemia de COVID-19, în contextul măsurilor de restricție impuse pentru gestionarea acesteia, impactul asupra calității vieții a persoanelor cu dizabilități, găsirea unor soluții pentru depășirea situației existente, dar și modalități de conlucrare interinstituțională privind implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

De asemenea, Institutul a participat la Reuniunea anuală comună dintre Structura Uniunii Europene privind monitorizarea implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități la nivelul Uniunii și Grupul de lucru privind drepturile persoanelor cu dizabilități din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, ocazie în care au fost analizate atât problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități precum și găsirea unor noi modalități de cooperare pentru implementarea Convenției.

- *Grupul de lucru privind drepturile economice și sociale* – monitorizarea efectelor politicilor economice asupra drepturilor omului; consolidarea capacității instituțiilor naționale pentru drepturile omului prin schimbul de informații și practici, dezvoltarea instrumentelor, formare.

În calitate de membru în acest Grup de lucru al ENHHRI, IRDO a participat la întâlnirea Platformei Consiliul Europei - Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale (FRA) - Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI) - Rețeaua Europeană a Organismelor de Egalitate (EQUINET) privind drepturile economice și sociale, având ca temă *Relansarea economică și socială din perspectiva unei abordări bazate pe egalitate și drepturile omului – Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului și al organismelor de promovare a egalității*. Dezbaterile s-au axat pe aspecte privind consecințele pandemiei de COVID-19 la nivelul statelor, dar și de capacitatea acestora de a gestiona efectele negative ale crizei prin măsurile adoptate.

De asemenea, Institutul a participat la webinarul „Pilonul European al drepturilor sociale”, eveniment în cadrul căruia discuțiile s-au axat pe teme precum egalitate de șanse, condiții de muncă echitabile, protecție socială și incluziune.

- *Subgrupul privind schimbările climatice din cadrul Grupului de lucru privind drepturile economice și sociale*
- *Grupul de lucru privind azilul și migrația* – permite schimbul de cunoștințe și experiență pentru a consolida cooperarea regională și internațională în domeniul azilului și migrației; facilitează angajamentul față de mecanismele regionale privind problemele legate de azil și migrație.

Pe parcursul anului 2020, an marcat de efectele negative ale pandemiei de COVID-19, majoritatea întâlnirilor acestui grup de lucru s-au axat pe provocările și impactul acestei crize sanitare asupra acestui grup vulnerabil. Institutul a participat la întâlnirile online privind *Impactul pandemiei de COVID-19 asupra fenomenului migrației și nu numai și Migrația, monitorizarea vizitelor și COVID-19*, reuniuni ce au facilitat analiza efectelor generate de pandemia COVID-19 pe termen scurt, mediu și lung asupra migranților; provocările privind monitorizarea prin utilizarea echipamentului de protecție utilizat la monitorizarea vizitelor, dar și schimb de abordări și bune practici în materie.

La solicitarea Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului, IRDO a oferit informații privind contribuția Institutului la problematica migrației, și anume: modul în care IRDO a exercitat atribuții potrivit mandatului său privind protecția migranților și gradul în care Institutul exercită atribuții în domeniul drepturilor copiilor migranți.

În data de 27 octombrie, Institutul a participat la webinarul privind analiza provocărilor legate de *Noul Pact al Uniunii Europene în materia migrației și azilului*, eveniment ce a reunit atât Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului de la nivel european, cât și parteneri instituționali interesați de această problemă, cum ar fi: Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei. Noul Pact include, printre altele, propuneri legislative referitoare la procedurile de azil și returnare, evaluări prealabile la granițe și stabilirea, la nivelul statelor membre, a unui mecanism de monitorizare a drepturilor fundamentale ale persoanelor implicate în fenomenul migrației.

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA)

Institutul a participat la evenimentul online *Drepturile omului în noua normalitate - opiniile și experiențele oamenilor în societățile UE afectate de epidemia de COVID-19*, în cadrul căruia FRA a lansat raportul *Ce înseamnă drepturile pentru populația Uniunii Europene*, document în care sunt prezentate experiențele și opiniile cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene privind drepturile lor fundamentale. În cadrul dezbaterilor publice au fost analizate actualele provocări privind protecția și promovarea drepturilor omului în contextul pandemiei COVID-19. Tot în cadrul acestui eveniment, IRDO a participat și la secțiunea destinată României privind analiza din perspectivă națională acestui raport al Agenției, evidențiind în luările de cuvânt importanța educației pentru drepturile omului în rândul categoriilor sociale vulnerabile și nevoia creșterii gradului de transparență decizională în scopul realizării unei mai bune conștientizări a importanței drepturilor fundamentale în societatea românească.

De asemenea, IRDO a participat la webinarul organizat de Agenția Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene sub auspiciile Academiei Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, cu tema *Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și relevanța acesteia în domeniul legislației migrației și azilului*. Reuniunea a facilitat dezbateri privind dispozițiile Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, cu referire la articolul 4 - interzicerea torturii și relor tratamente, art.18 - dreptul la azil, art.19 - protecția în caz de returnare sau extrădare, art. 24 - drepturile copilului și luarea în considerare a interesului superior al copilului, art.47 - dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil și art.51 - domeniile de aplicare ale Cartei potrivit mandatelor instituțiilor naționale pentru drepturile omului, dar și evidențierea gradului de promovare al aplicării principiilor Cartei de către Instituțiile Naționale de Drepturile Omului în problematica migrației, și nu în ultimul rând prezentarea bunelor practici ale instituțiilor naționale în materia migrației și azilului.

Asociația Francofonă a Comisiilor Naționale de Drepturile Omului (AFCNDH)

Institutul Român pentru Drepturile Omului a oferit informații Asociației Francofone a Comisiilor Naționale de Drepturile Omului privind Institutele Naționale pentru Drepturile Omului și procesele electorale

Totodată, IRDO a participat la webinarul cu tema *Întocmirea rapoartelor alternative de către Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului. Coordonate generale și bune practici, adresat instituțiilor naționale pentru drepturile omului*. În cadrul evenimentului, a fost analizată necesitatea de a întocmi și implementa un parcurs rațional și cronologic al etapelor de realizare a rapoartelor alternative adresate comitetelor de evaluare, subliniindu-se importanța fundamentală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului pentru rolul pe care îl au în acțiunile de sensibilizare a publicului și creșterea nivelului de conștientizare și mobilizare a autorităților. Totodată, au fost prezentate exemple de bune practici, s-au semnalat potențiale obstacole cu care se pot confrunta Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului în redactarea rapoartelor alternative și s-a reiterat necesitatea responsabilizării și implicării instituțiilor în procesul de raportare, evaluare și analiză, precum și în întocmirea, publicarea și difuzarea raportului alternativ propriu pe cât mai multe canale posibile.

Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)

Institutul a participat la cea de-a treia Reuniune suplimentară asupra dimensiunii umane, organizată de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), eveniment având ca temă principală Libertatea religioasă sau de credință: rolul tehnologiilor digitale și al actorilor societății civile în promovarea acestui drept pentru toți, o analiză asupra modului în care dreptul la libertatea de manifestare a religiei sau a credinței este respectat la nivelul regiunii OSCE, a oportunităților existente pentru a dezvolta acest drept, astfel încât toate persoanele să beneficieze de acesta, precum și a provocărilor care îngreunează realizarea acestui obiectiv, inclusiv consecințele pandemiei de COVID-19.

De asemenea, Institutul Român pentru Drepturile Omului a participat și la webinarul *Abordarea infracțiunilor motivate de ură antimusulmană și a nevoilor de securitate ale comunităților musulmane*, reuniunea având ca scop principal lansarea oficială a publicației *Înțelegerea infracțiunilor motivate de ură antimusulmană – Abordarea nevoilor de securitate ale comunităților musulmane: Un ghid practic*, conceput pentru a ajuta guvernele în acțiunile lor de prevenire și combatere a infracțiunilor motivate de ură, inclusiv printr-o analiză a riscurilor de

securitate și a acțiunilor necesare, cu scopul de a îmbunătăți capacitatea poliției și a altor instituții de a satisface nevoile de securitate ale comunităților musulmane. Prezentarea acestui ghid poate fi găsită în revista „Drepturile Omului”. Tot cu această ocazie, au fost dezbătute și aspecte precum intoleranța antimusulmană, infracțiunile motivate de ură și repercusiunile asupra vieții celor vizați, grupurile vulnerabile și nevoile de securitate ale comunităților musulmane, explorând în același timp soluții și răspunsuri pentru abordarea acestor probleme.

V. RESURSE UMANE

Institutul Român pentru Drepturile Omului funcționează în baza Legii 9 din 1991, având structura de personal prevăzută în anexa la Lege, cu funcțiile de conducere și de execuție asimilate în baza Legii 153/2017, privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice. Statul de funcții al IRDO cuprinde un număr de 24 posturi, având din 2010 finanțate doar 22 de posturi. Personalul institutului este repartizat în patru sectoare: respectiv Sectorul Cercetare, Sectorul Documentare și Informare, Sectorul Formare și pregătirea specialiștilor și un Sector Administrativ. Institutul Român pentru Drepturile Omului este condus de un Consiliu General cuprinzând reprezentanți ai grupurilor parlamentare, membri ai Comisiei pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale ale Camerei Deputaților și Senatului, precum și oameni de știință, din mediul academic, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale din domeniul drepturilor omului. Consiliul General va desemna dintre membrii săi un Comitet Director format din 7 persoane, care va asigura conducerea activității curente a institutului. Directorul executiv reprezintă institutul ca persoană juridică.

Salariații institutului își desfășoară activitatea în baza unui contract individual de muncă (personal contractual) iar posturile sunt ocupate prin concurs conform legislației în vigoare. Funcțiile din statul de funcții al IRDO sunt asimilate în baza Legii 153 /2017 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, respectiv conform Anexei I(Unități de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și proiectare), anexei III (cultură și unități de cultură) și anexei VIII (Alte funcții bugetare). Conform statului de funcții pe 2020 din cele 22 de posturi finanțate, sunt ocupate 14 posturi la finele anului 2020, 1 post de cercetător științific I are contractul de muncă suspendat din 5 octombrie 2019 pe o perioadă de 4 ani, iar 7 posturi sunt vacante. Din data de 5 martie 2019, postul de director adjunct a devenit vacant ca urmare a pensionării titularului de post, prin îndeplinirea cumulativă a condițiilor de vârstă și stagiul de cotizare.

Pentru a asigura buna funcționare a activității institutului și a completa numărul de angajați cu personal de specialitate, este necesară ocuparea prin concurs a posturilor vacante, dar acest lucru nu s-a putut efectua în cursul anului 2020, ca urmare a instituirii pe teritoriul României, în baza Decretului nr. 195/16 martie 2020 și a Decretului nr. 240/14 aprilie 2020 a stării de urgență, care s-a prelungit prin Hotărârile Comitetului național pentru situații de urgență cu starea de alertă până la finele anului 2020.

Astfel la finele anului 2020, rămân vacante 7 posturi, respectiv 1 post director adjunct, 2 posturi cercetător științific I, 1 post cercetător științific II, 1 post administrator, 1 post secretar-dactilograf și 1 post portar.

Conform prevederilor legale în vigoare, IRDO oferă studenților, masteranzilor și doctoranzilor de la universitățile din țară/străinătate, precum și altor persoane interesate, posibilitatea de a efectua stagii de practică și/sau voluntariat în cadrul sectoarelor de specialitate din institut.

Stagiile de practică desfășurate pe parcursul anului 2020 au avut loc în sistem online, și au vizat, realizarea în relaționarea cu studenții, a următoarelor obiective: informarea asupra cadrului principal, metodelor de acțiune, atribuțiilor, structurii și organizării instituțiilor naționale de drepturile omului; aprofundarea principalelor teme de interes aferente ariilor de acțiune ale

Institutului; familiarizarea cu instrumentele juridice internaționale și regionale de protecție a drepturilor omului; inițierea în metodologia de lucru specifică analizei jurisprudenței CEDO, etc. Stagiile de practică nu sunt remunerate, iar perioada stagiului este stabilită cu respectarea normelor cerute de instituțiile de învățământ superior de la care provin și cu prevederile Codului Muncii în ceea ce privește programul de lucru. Fiecare stagiar/voluntar beneficiază de un mentor pe durata stagiului de practică/voluntariat. La sfârșitul stagiului, absolventul primește o adeverință de stagiul de practică în care se descriu, pe scurt, activitățile efectuate și competențele dobândite, iar voluntarul beneficiază de un certificat de voluntariat.

VI. SISTEMUL DE CONTROL INTERN MANAGERIAL

În activitatea desfășurată, Institutul Român pentru Drepturile Omului a urmărit în permanență, și în cursul acestui an, perfecționarea sistemului de control intern prin consolidarea eficienței și eficacității activității instituționale, respectarea normelor și politicilor adoptate în domeniul controlului intern în scopul asigurării calității serviciilor publice.

În ceea ce privește activitatea de audit intern, potrivit structurii organizatorice Institutul nu are un compartiment distinct de audit public intern, această activitate fiind îndeplinită de către Compartimentul de audit public intern din cadrul Camerei Deputaților. În anul 2020 au fost efectuate în cadrul Institutului două misiuni de audit, și anume o misiune de audit financiar pentru anul 2019 realizată de Curtea de Conturi și cea de-a doua de Compartimentul de audit public intern al ordonatorului principal de credite având ca temă: *Evaluarea activității desfășurate în anul 2019 de către Institutul Român pentru Drepturile Omului.*

Constatările misiunii de audit intern, în ceea ce privește controlul intern/managerial, au privit existența unor activități realizate efectiv, care nu au fost procedurate, informații netranspuse în cadrul procedural în concordanță cu reglementările specifice aplicabile activităților, neformalizarea unor documente și neinventarierea acestora în fluxurile de informații și documente centralizate la nivelul Institutului, neidentificarea unor riscuri inerente pentru activitățile curente.

În urma recomandărilor auditului public intern, în timpul misiunii au fost elaborate proceduri operaționale noi și au fost revizuite proceduri operaționale existente, au fost identificate și evaluate riscuri, care nu erau evidențiate în Registrul de risc întocmit la data de 31.12.2019, au fost prevăzute fluxurile de informații și documente utilizate în activități curente. Pe parcursul derulării misiunii, au fost adoptate măsurile corective și au fost luate măsuri pentru eliminarea neconformităților semnalate, astfel până la finalizarea acestora toate recomandările au fost implementate.

Structura de specialitate instituită în cadrul IRDO în vederea consolidării sistemului de control intern managerial este Comisia de monitorizare, coordonare și îndrumare metodologică a implementării și dezvoltării sistemului de control intern/managerial constituită la nivelul Institutului conform Ordinului Secretariatului General al Guvernului nr. 600/2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice, care asigură atingerea obiectivelor într-un mod eficient, eficace și economic, cu respectarea legii, a reglementărilor în vigoare și a deciziilor conducerii.

Competențele Comisiei de monitorizare privesc: coordonarea procesului de actualizare a obiectivelor generale și specifice a activităților procedurale, a procesului de gestionare a riscurilor, a sistemului de monitorizare a performanțelor, analiza și avizarea procedurilor formalizate și a sistemului de monitorizare, raportare și informare către conducătorul entității publice.

În anul 2020, a fost îndeplinită obligația de raportare anuală a situației sistemului de control intern/managerial la nivelul Institutului, raportându-se Comisiei de monitorizare din cadrul Camerei Deputaților, ordonatorul principal de credite, situațiile centralizatoare privind stadiul implementării sistemului de control intern/managerial și efectuarea auto-evaluării stadiului implementării standardelor de control intern managerial în cadrul IRDO, informații care stau la baza întocmirii Raportului anual asupra sistemului de control intern/managerial.

Documentele de raportare anuală a situației sistemului de control intern managerial au fost încărcate și pe Platforma SCIM-SGG, destinată raportării stadiului implementării și dezvoltării sistemelor de control intern managerial la nivelul entităților publice.

În cursul anului 2020 au fost elaborate 3 proceduri de sistem, și anume: Procedura de sistem privind inventarierea funcțiilor sensibile; Procedura de sistem privind elaborarea procedurilor de sistem și operaționale.

În cursul anului 2020 au fost elaborate cinci proceduri operaționale, și anume: Procedura operațională privind acordarea voucherelor de vacanță; Procedura operațională privind angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor; Procedura operațională privind acordarea indemnizației de hrană; Procedura operațională privind formarea profesională și Procedura operațională privind promovarea și avansarea personalului IRDO.

Procedurile operaționale actualizate, în anul 2020, au fost următoarele: Procedura operațională privind inventarul anual (Revizia a 3-a din 02.07.2020); Procedura operațională privind completarea registrului inventar (Revizia a 3-a din 09.07.2020); Procedura operațională privind organizarea și conducerea contabilității (Revizia a 3-a din 02.07.2020), Procedura operațională privind acordarea voucherelor de vacanță (Revizia 1 din 09.06.2020) și actualizarea Registrului riscurilor.

Managementul riscului în anul 2020 s-a bazat pe activități de control și monitorizare, ce a presupus: identificarea riscurilor care pot afecta realizarea obiectivelor, respectarea regulamentelor și regulilor, protejarea bunurilor, prevenirea și descoperirea fraudelor, definirea categoriilor de riscuri (externe, operaționale, privind schimbarea), a riscului inerent și riscului rezidual, evaluarea probabilității de materializare a riscului și a mărimii impactului acestuia, monitorizarea și evaluarea riscurilor. Strategia de atenuare a riscului a fost prevenția, în vederea atingerii obiectivelor fără evenimente negative.

În scopul identificării și analizării riscurilor care pot afecta realizarea obiectivelor Institutului, membrii Comisiei de Monitorizare s-au întrunit periodic și au elaborat planuri de acțiune privind limitarea posibilității de apariție a riscurilor și a consecințelor acestora.

Perfecționarea sistemului de control intern/managerial urmărește asigurarea îndeplinirii obiectivelor generale și specifice ale Institutului asumate în conformitate cu mandatul legal care este realizat prin activități de cercetare-documentare, formare, informare și educație în domeniul drepturilor omului.

VII. EXECUȚIA BUGETULUI DE VENITURI ȘI CHELTUIELI LA DATA DE 31.12.2020

În perioada 01.01.2020 – 31.12.2020 Institutul Român pentru Drepturile Omului și-a desfășurat activitatea respectând normele prevăzute în Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 616/2006 privind activele fixe, stocurile, creanțele, datoriile, capitalurile proprii, execuția bugetelor de venituri și cheltuieli, precum și de notele explicative prevăzute de Ordinul Ministrului Finanțelor Publice nr. 2941/2009.

Una dintre principalele activități ale Sectorului Administrativ a fost analiza economico-financiară pe domenii de activitate în funcție de bugetul alocat anului 2020, în vederea acoperirii cu resurse financiare a cererii de materiale și servicii formulate, și derularea contractelor cu furnizorii.

Organizarea și conducerea contabilității în cadrul I.R.D.O. au fost realizate conform prevederilor Legii contabilității nr. 82/1991, republicată cu modificările și completările ulterioare, Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 1917/2005 pentru aprobarea Normelor Metodologice privind organizarea și conducerea contabilității instituțiilor publice, planul de conturi pentru instituțiile publice și instrucțiunile de aplicare, precum și Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 556/2006 de modificare și de completare a acestuia.

Activitatea economico-financiară a I.R.D.O. a avut în vedere utilizarea creditelor bugetare aprobate în limita prevederilor și destinațiilor din bugetul de venituri și cheltuieli aprobat, cu respectarea prevederilor legale privind angajarea, lichidarea și ordonanțarea la plată a cheltuielilor.

Plățile efectuate până la data de 31.12.2020 față de creditele bugetare acordate sunt în procent de 94%, din care:

- Cheltuieli materiale – 93%
- Cheltuieli de personal – 94 %

În vederea realizării unei bune execuții a cheltuielilor prevăzute în bugetul aprobat, Institutul Român pentru Drepturile Omului a analizat lunar și trimestrial gradul de realizare al plăților față de prevederile aprobate cât și față de creditele deschise pe fiecare capitol de cheltuieli și domenii de activitate.

În privința creditelor bugetare, situația este următoarea:

EXPLICAȚII	Buget Inițial 2020 Legea 5/06.01.2020	Virare cnf. Art. 47 din Legea 500/2002	Rectificare credite bugetare 2020 OUG 201/23.11.2020	Buget disponibil in urma rectificării	Execuție bugetară la 31.12.2020
CHELTUIELI TOTALE	2.363.000		-833.000	1.530.000	1.435.737
CHELTUIELI PERSONAL	1.903.000		-718.000	1.185.000	1.116.598
CHELTUIELI MATERIALE	350.000	-5.000	-15.000	330.000	305.870
ALTE TRANSFERURI	10.000	+5.000		15.000	13.269
CHELTUIELI DE CAPITAL	100.000		-100.000	0	0

În fundamentarea cererilor lunare de deschidere de credite bugetare s-a avut în vedere consumul mediu lunar realizat pe fiecare subcapitol din perioada anterioară lunii pentru care se solicită finanțarea precum și valorile lunare și trimestriale prevăzute în contractele încheiate cu furnizorii, astfel încât fondurile solicitate să fie utilizate în totalitate.

La **Titlul I Cheltuieli de personal**, Institutul Român pentru Drepturile Omului s-a încadrat în creditele bugetare alocate inițial prin Legea bugetului de stat nr. 5/2020, respectând totodată prevederile Legii nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fondurile publice, conform căreia angajații I.R.D.O. au fost încadrați.

Prin Ordonanța de Urgență nr. 201/23.11.2020 cu privire la rectificarea bugetului de stat pe anul 2020, având în vedere analiza execuției bugetare derulată pe parcursul anului 2020, s-a propus și realizat diminuarea creditelor bugetare și de angajament aprobate în bugetul pe 2020 la Titlul I Cheltuieli de personal cu suma de 718.000 lei.

La sfârșitul anului 2020, cheltuielile aferente Titlului I Cheltuieli de personal au fost în valoare de 1.116.598 lei, reprezentând un procent de 94% din totalul bugetului rectificat. Cheltuielile de personal reprezintă salariile, indemnizația de hrană, contribuțiile sociale și impozitele aferente drepturilor salariale ale personalului I.R.D.O.

În decursul anului au fost efectuate 3 virări de credite bugetare, aprobate la nivel de ordonator principal de credite – Camera Deputaților, conform prevederilor art. 47, alin. (8) din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, în cadrul **Titlului II Bunuri și servicii**. S-a efectuat și o virare între capitole, din Titlul II Bunuri și Servicii, către Titlul VII – Alte Transferuri, deoarece bugetul alocat cotizațiilor anuale, aferent anului 2020, nu a fost suficient.

Referitor la achizițiile aferente anului 2020, acestea au fost efectuate prin platforma SICAP, prin achiziție directă, respectând Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice.

În cadrul **Titlului VII Alte transferuri** se regăesc cotizațiile anuale pe care Institutul Român pentru Drepturile Omului le plătește, conform Hotărârii Guvernului nr. 97/2015. Organizațiile Internaționale sunt următoarele:

- Institutul European de Drept (ELI);
- Institutul Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză (IDEF);
- Asociația Comisiilor Francofone de Drepturile Omului;
- Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI).

Suma alocată acestor cotizații este în valoare de 13.269 lei, incluzând comisioane bancare, sumă ce se încadrează în creditele bugetare aprobate pentru anul 2020, prin Legea bugetului de stat nr. 5/06.01.2020.

Pentru **Titlul XIII Active nefinanciare** a fost alocată suma de 100.000 lei, suma prevăzută pentru achiziția unui autoturism. Dar această achiziție nu a mai avut loc în anul 2020, fondurile fiind returnate în contextul rectificării bugetare prevăzute prin OUG nr. 201/23.11.2020.

Începând cu 01.01.2006 organizarea contabilității instituțiilor publice se realizează în sistem unitar, în conformitate cu prevederile Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 1917/2005 elaborat ca urmare a procesului de armonizare a legislației în domeniul financiar, cu standardele internaționale de contabilitate pentru sectorul public.

Bilanțul contabil și situațiile financiare ale Institutului Român pentru Drepturile Omului au fost întocmite cu respectarea principiilor de bază ale contabilității aplicate în anii anteriori: principiul continuității, permanenței metodelor, prudenței, contabilității pe baza de angajamente, evaluării separate a elementelor de activ și datorii, intangibilității, comparabilității informațiilor,

pragul de semnificație, prevalenței economicului asupra juridicului, independenței exercițiului, necompensării elementelor de activ și pasiv.

Principiul continuității activității – IRDO continuă în mod normal funcționarea fără a intra în stare de lichidare sau a reduce semnificativ activitatea.

Principiul permanenței metodelor – metodele de evaluare au fost aplicate în mod consecvent de la un exercițiu financiar la altul.

Principiul prudenței – evaluarea a fost făcută pe o bază prudentă, ținându-se cont de toate angajamentele apărute.

Principiul independenței exercițiului – s-a ținut cont de cheltuielile aferente exercițiului financiar, indiferent de data plății acestor cheltuieli.

Principiul evaluării separate a elementelor de activ și de datorii – conform acestui principiu componentele elementelor de activ sau pasiv au fost evaluate separat.

Principiul intangibilității – bilanțul de deschidere pentru exercițiul financiar curent corespunde cu bilanțul de închidere al exercițiului financiar al anului 2019.

Principiul necompensării – nu s-au efectuat compensări între elementele de activ și de datorii sau între elementele de venituri și cheltuieli.

Principiul prevalenței economicului asupra juridicului – prezentarea valorilor din cadrul elementelor de bilanț s-a făcut ținând seama de fondul economic al tranzacției sau al operațiunii raportate, nu numai de forma juridică a acestora.

Amortizarea activelor fixe din instituție se face prin metoda liniară.

Toate operațiunile financiare au fost înregistrate în contabilitate în ordine cronologică, după obținerea tuturor autorizațiilor necesare.

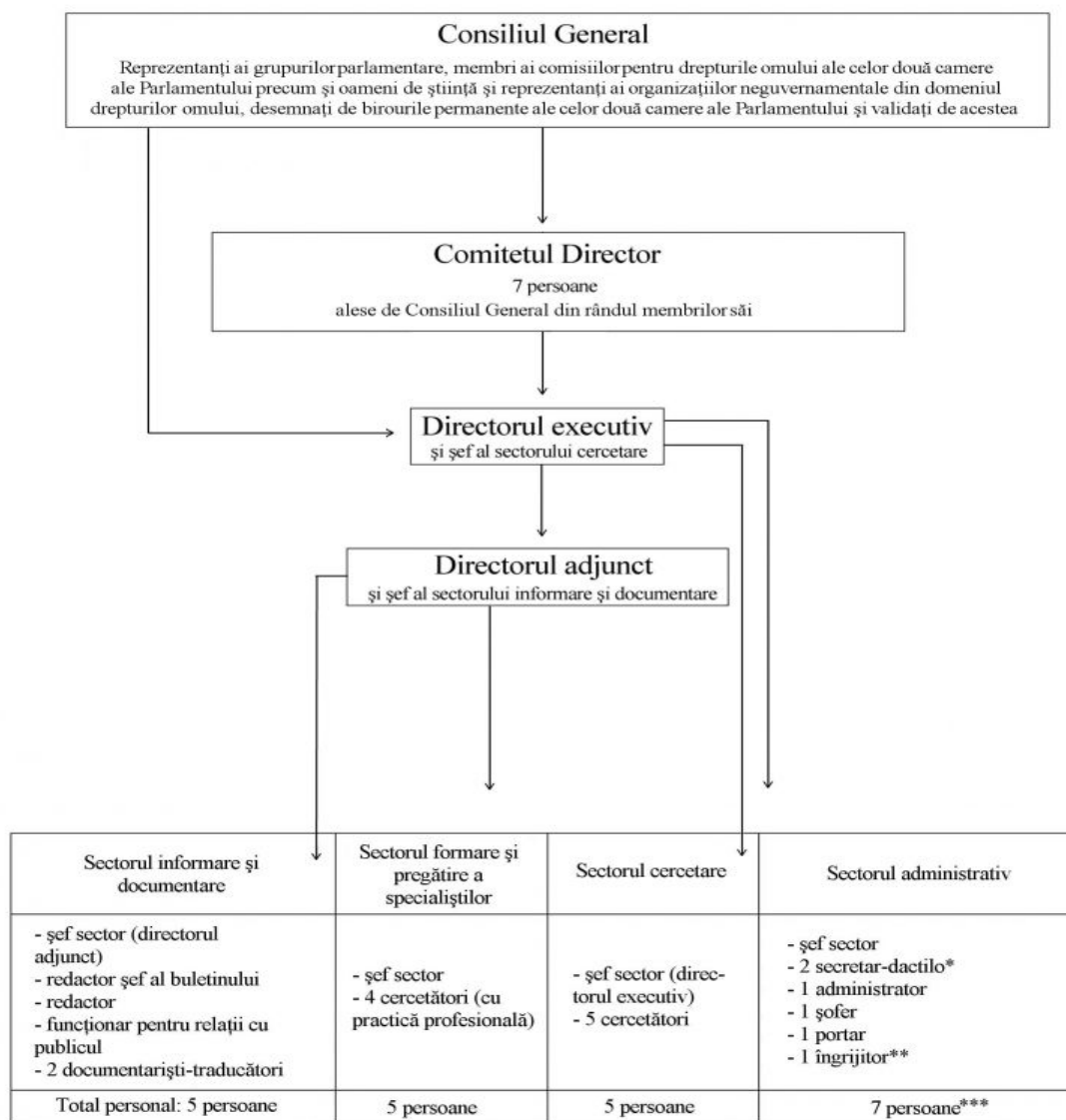
Evidența analitică a conturilor este organizată în concordanță cu prevederile Legii Contabilității nr. 82/1991 republicată.

Registrul de casă se întocmește în conformitate cu prevederile Decretului 209/1976 și Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 3512/2008.

Controlul financiar preventiv este organizat conform prevederilor O.G. nr. 119/1999, Legea nr. 301/2002 pentru aprobarea OG nr. 119/1999 privind auditul intern și controlul financiar propriu, Legea nr. 84/2003 pentru modificarea și completarea OG nr. 119/1999, Ordinul 522/2003 pentru aprobarea Normelor metodologice generale referitoare la exercitarea controlului financiar propriu, OMF nr. 1792/2002 și în baza dispoziției 36/2001. Menționăm faptul că în cursul anului 2020 nu au existat cazuri de refuz de viză de control financiar preventiv.

ANEXA I.

Structura Institutului Român pentru Drepturile Omului

* Unul din cele 2 posturi este în prezent nebugetat.

** Post în prezent nebugetat.

*** În prezent 5 persoane.

ANEXA II.

PRINCIPII REFERITOARE LA STATUTUL INSTITUȚIILOR NAȚIONALE (PRINCIPIILE DE LA PARIS)

Adoptate prin Rezoluția Adunării Generale nr. 48/134 din 20 decembrie 1993

Competențe și responsabilități

1. O instituție națională trebuie să aibă competența de a promova și proteja drepturile omului.
2. O instituție națională trebuie să aibă un mandat cât mai larg posibil, care să fie clar prevăzut într-un text constituțional sau legislativ, precizând componența și sfera sa de competență.
3. O instituție națională trebuie să aibă, inter alia, următoarele responsabilități:
 - (a) Să prezinte Guvernului, Parlamentului și oricărui alt organ competent, la solicitarea autorităților în cauză, sau prin exercitarea competențelor sale de a se autosesiza cu privire la o anumită problemă, puncte de vedere, recomandări, propuneri și rapoarte cu privire la orice aspect legat de promovarea și protecția drepturilor omului; instituția națională poate decide să le publice; aceste puncte de vedere, recomandări, propuneri și rapoarte, precum și orice prerogativă a instituției naționale trebuie să se refere la următoarele domenii:
 - (i) Orice prevederi legislative sau administrative, precum și prevederi referitoare la organizațiile judiciare, menite să mențină și să extindă protecția drepturilor omului; în acest sens, instituția națională examinează legislația și dispozițiile administrative în vigoare, precum și proiectele și propunerile și formulează recomandările pe care le consideră adecvate pentru a asigura că aceste dispoziții sunt conforme cu principiile fundamentale ale drepturilor omului; recomandă, dacă este necesar, adoptarea unei noi legislații, modificarea legislației în vigoare și adoptarea sau modificarea măsurilor administrative;
 - (ii) Orice situație de încălcare a drepturilor omului pe care decide să o investigheze;
 - (iii) Pregătirea rapoartelor privind situația națională a drepturilor omului în general, precum și aspecte mai specifice;
 - (iv) Atragerea atenției Guvernului asupra situațiilor din orice parte a țării în care drepturile omului sunt încălcate și propunerea de inițiative pentru a pune capăt unor astfel de situații și, dacă este necesar, exprimarea unui punct de vedere cu privire la pozițiile și reacțiile Guvernului;

** Traducere IRDO.

(b) Să promoveze și să asigure armonizarea legislației, reglementărilor și practicilor naționale cu instrumentele internaționale privind drepturile omului la care Statul este parte și punerea acestora în aplicare efectivă;

(c) Să încurajeze ratificarea instrumentelor menționate anterior sau aderarea la aceste instrumente și să asigure punerea lor în aplicare;

(d) Să contribuie la rapoartele pe care Statele trebuie să le transmită organelor și comisiilor Organizației Națiunilor Unite și instituțiilor regionale, în conformitate cu obligațiile care le revin în temeiul tratatelor și, dacă este necesar, să își exprime opinia cu privire la subiectul în cauză, cu respectarea independenței lor;

(e) Să coopereze cu Organizația Națiunilor Unite și cu orice altă organizație din sistemul Organizației Națiunilor Unite, cu instituțiile regionale și instituțiile naționale ale altor țări, care au competențe în domeniul protecției și promovării drepturilor omului;

(f) Să contribuie la formularea programelor de educație și de cercetare în domeniul drepturilor omului și să participe la punerea acestora în practică, în școli, universități și cercuri profesionale;

(g) Să informeze cu privire la drepturile omului și eforturile de combatere a tuturor formelor de discriminare, în special a discriminării rasiale, prin creșterea gradului de conștientizare a opiniei publice, în special prin informare și educație și prin utilizarea tuturor organelor de presă.

Componenta și garanțiile independenței și pluralismului

1. Componenta instituției naționale și numirea membrilor săi, fie prin alegeri, fie prin alte mijloace, se stabilesc în conformitate cu o procedură care oferă toate garanțiile necesare pentru a asigura reprezentarea pluralistă a forțelor sociale (a societății civile) implicate în protecția și promovarea drepturilor omului, în special prin prevederi care să permită prezența sau stabilirea unei cooperări eficiente cu reprezentanții:

(a) Organizațiile neguvernamentale responsabile de drepturile omului și de combaterea discriminării rasiale, sindicate, organizații sociale și profesionale relevante, de exemplu, asociații de avocați, medici, jurnaliști și oameni de știință eminenti;

(b) Tendințe în gândirea filosofică sau religioasă;

(c) Universități și experți calificați;

(d) Parlamentul;

(e) Departamente guvernamentale (dacă acestea sunt incluse, reprezentanții lor ar trebui să participe la deliberări numai în calitate de consultanți).

2. Instituția națională trebuie să dispună de o infrastructură care să permită buna desfășurare a activităților sale, și în special de finanțare adecvată. Scopul acestei finanțări ar trebui să fie acela

de a asigura personal și sediu propriu instituției naționale, pentru a fi independentă de Guvern și a nu fi supusă controlului financiar care ar putea afecta independența acesteia.

3. Pentru a asigura un mandat stabil pentru membrii instituției naționale, fără de care nu poate exista o independență reală, numirea acestora se efectuează printr-un act oficial care stabilește durata specifică a mandatului. Acest mandat poate fi reînnoit, cu condiția să fie asigurat pluralismul în rândul membrilor instituției.

Metode de funcționare:

În cadrul activității sale, instituția națională poate să:

(a) Să ia în considerare orice aspecte care țin de competența sa, fie la sesizarea Guvernului, fie la propunerea unui membru al său sau a oricărui petiționar, fără a se adresa unei autorități superioare;

(b) Poate audia orice persoană și obține informațiile sau documentele necesare pentru soluționarea situațiilor care intră în sfera de competență a acesteia;

(c) Se poate adresa opiniei publice direct sau prin intermediul oricărui organ de presă, în special în vederea publicării punctelor de vedere și recomandărilor sale;

(d) Se poate întruni în mod regulat și ori de câte ori este necesar cu toți membrii săi, după ce aceștia au fost înștiințați în mod corespunzător;

(e) Să stabilească grupuri de lucru din rândul membrilor săi, în funcție de necesități, și să înființeze secții locale sau regionale care să contribuie la îndeplinirea funcțiilor instituției;

(f) Să mențină consultări cu celelalte organe, fie jurisdicționale sau de altă natură, responsabile pentru promovarea și protecția drepturilor omului (în special, ombudsmanii, mediatorii și instituțiile similare);

(g) Având în vedere rolul fundamental pe care îl au organizațiile neguvernamentale în extinderea activității instituțiilor naționale, să dezvolte relațiile cu organizațiile neguvernamentale dedicate promovării și protejării drepturilor omului, dezvoltării economice și sociale, combaterii rasismului, protejării grupurilor vulnerabile (în special copiii, lucrătorii migranți, refugiații, persoanele cu handicap fizic și mental) sau domeniilor specializate.

Principii suplimentare privind statutul comisiilor cu competență cvasi-jurisdicțională

O instituție națională poate fi autorizată să audieze și să examineze plângerile și petițiile referitoare la situații individuale. Petițiile pot fi făcute de către persoane fizice, reprezentanții acestora, terți, organizații neguvernamentale, asociații ale sindicatelor sau orice alte organizații reprezentative. În astfel de circumstanțe și fără a aduce atingere principiilor enunțate mai sus cu privire la celelalte competențe ale comisiilor, funcțiile care le-au fost încredințate se pot fundamenta pe următoarele principii:

(a) Să încerce o soluționare amiabilă prin conciliere sau, în limitele prevăzute de lege, prin decizii obligatorii sau, dacă este necesar, pe baza confidențialității;

(b) Informarea părții care a depus petiția cu privire la drepturile sale, în special la căile de atac pe care le are la dispoziție, precum și promovarea accesului la acestea;

(c) Primirea oricăror plângeri sau petiții sau transmiterea acestora oricărei alte autorități competente în limitele prevăzute de lege;

(d) Emiterea de recomandări autorităților competente, în special prin propunerea de amendamente sau reforme ale legilor, reglementărilor și practicilor administrative, mai ales dacă acestea au creat dificultățile întâmpinate de persoanele care depun petiții pentru a-și putea exercita drepturile.

ANEXA III. A

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Sesiune de formare cu tema „Prevenirea torturii și a tratamentelor inumane”, destinat personalului din cadrul a 18 Inspectorate Județene și de la nivelul Direcției Generale a Poliției Municipiului București (21-22 ianuarie 2020)

Atelier educativ cu tema „75 de ani de la Auschwitz – Educația în comemorarea Holocaustului pentru justiția mondială” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, în parteneriat cu Fundația „Adolescența, la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești, cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului (27 ianuarie 2020)

Acreditarea cursului de formare continuă „Comunicare, Informare, Dezvoltare, Conștientizare. Educația pentru drepturile copilului”, de către Ministerului Educației și Cercetării, curs adresat personalului didactic de predare și personalului didactic cu funcții de conducere, de îndrumare și de control din învățământul preuniversitar și se va desfășura în județele: Olt, Cluj, Ilfov în parteneriat cu Casele Corpului Didactic respective, precum și în București (7 februarie 2020)

Program educativ dedicat Zilei Internaționale de Combateră a Violenței în Școli cu tema „Spune stop violenței” organizat în cadrul Campaniei de combateră a violenței, promovată de Institutul Român pentru Drepturile Omului la Școala Gimnazială „Toma Caragiu” din Ploiești (3 februarie 2020)

Dezbateră cu tema „Drepturile copilului”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului la Casa de Cultură din Comarnic cu participarea elevilor claselor a VIII-a ai Liceului Teoretic „Simion Stoilnicul” din localitate (9 februarie 2020)

Stagiul de practică pentru studenții anului IV de la Facultatea de Drept din cadrul Universității „Titu Maiorescu”, realizat în baza parteneriatului cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (10-14 februarie 2020)

Curs cu tema „Instrumente și mecanisme regionale de drepturile omului” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului și destinat avocaților din Baroul București (14 și 21 februarie 2020)

Curs de formare pentru cadrele de poliție, care își desfășoară activitatea în Centrele de Reținere și Arest Preventiv de la nivelul țării, susținut de Institutul Român pentru Drepturile Omului în cadrul parteneriatului cu Institutul de Studii pentru Ordine Publică (18-19 februarie 2020)

Prezentarea rezultatelor Proiectului „Mother Tongue – What is your Moto?”, conceput și desfășurat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, pe o perioadă de trei luni, alături de partenerii de la „Mark Twain” International School și organizată cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne, la Biblioteca Metropolitană București – Filiala „Ion Creangă” (24 februarie 2020)

Stagiu de practică pentru studenții anului I și al celor din anul II de la Programul de master „Managementul serviciilor publice”, secția engleză de la Facultatea de Administrație Publică din

cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative din București, desfășurat în baza parteneriatului cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (24 februarie -31 mai 2020)

Activități de educație privind dreptul la un mediu sănătos, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului, împreună cu Asociația Ecomondia și mai multe unități de învățământ din București: „Olga Gudynn International School” Floreasca, Grădinița „Garmy Kids”, Grădinița „Prichindel” și Centrul pentru Seniori al sectorului 2 „Clubul Înteleptilor” și consacrate celebrării Anului Internațional al Sănătății Plantelor/Semințelor 2020 (4 martie 2020)

Curs de formare pentru cadrele de poliție din cadrul Centrelor de Reținere și Arestare Preventivă având ca temă „Prevenirea torturii și a tratamentelor inumane”, susținut de Institutul Român pentru Drepturile Omului în cadrul parteneriatului cu Institutul de Studii pentru Ordine Publică (4 și 9 martie 2020)

Curs „O istorie a discriminării pe înțelesul copiilor” susținut de Institutul Român pentru Drepturile Omului, cu participarea elevilor de clasa a VII-a ai Școlii Gimnaziale „Prof. Ion Vișoiu” din Chitila și desfășurat în cadrul programului „Școala altfel” (5 martie 2020)

Dezbateri cu tema „Emanciparea femeilor – participare și reprezentativitate” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația Femeilor din România – Împreună, Asociația Femeilor Creștine și Asociația Femeilor Universitare cu ocazia Zilei Internaționale a Femeii (8 martie 2020)

Curs online cu tema „Învăț online despre dreptul la educație”, cu participarea elevilor claselor V-VII și cu implicarea cadrelor didactice de coordonare (profesori diriginți, consilieri școlari sau profesori din cadrul specializării „educație socială”) din Școala Gimnazială „George Poboran” din Slatina, Școala Gimnazială „Take Ionescu” din Râmnicu Vâlcea și Școala Gimnazială „Mihai Viteazu” din Pucioasa (19 martie -2 aprilie 2020)

Lansarea ediției din 2020 a Olimpiadei de Altruism, concurs pentru promovarea atitudinilor proactive și prosoziale în rândul tinerilor, organizat în parteneriat de Universitatea de Vest, Facultatea de Psihologie și Sociologie – Departamentul de Asistență Socială și Institutul Român pentru Drepturile Omului (20 martie 2020)

Lansarea Campaniei online „Solidari împotriva rasismului și discriminării” organizată cu prilejul Săptămânii europene de combatere a rasismului și discriminării și a Zilei Internaționale de Eliminare a Discriminării Rasiale, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu partenerii săi Colegiul „Regina Maria” din Ploiești și Școala Gimnazială nr. 113 din București (23 martie 2020)

Inițierea colaborării instituționale privind realizarea și susținerea unui curs adresat personalului medical cu tema „Drepturile copilului în cadrul serviciilor de sănătate” realizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Școala Națională de Sănătate Publică, Management și Perfecționare în Domeniul Sanitar (30 martie 2020)

Efectuarea stagiului de pregătire practică online, în cadrul Institutului, a trei grupe de studenți de anul II, de la Facultatea de Litere a Universității București – Programul de Studii Europene, Departamentul de Studii Culturale (2 aprilie -30 mai 2020)

Consultări cu președintele Consiliului Național al Dizabilității din România privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități în perioada de pandemie COVID - 19 (3 aprilie 2020)

Sondaj privind gradul de cunoaștere a Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene în rândul tinerilor, realizat pe un grup țintă format din studenți de nivel Licență cu profiluri

personale și educaționale foarte diverse: din cadrul unor facultăți de stat sau particulare, de la nivelul întregii țări: București, Brașov, Cluj, Galați, Iași, Ilfov, Oradea, Ploiești, Timișoara și de diverse programe de studiu (Jurnalism, Litere, Științe politice, Medicină, Matematică, Sociologie, Psihologie, Științe economice, Agronomie, Inginerie, Construcții, Academii de Poliție, Academii Militare) (15 aprilie – 6 mai 2020)

Curs online cu tema „Învăț online despre dreptul la educație”, organizat de IRDO cu participarea elevilor și cadrelor didactice de la Școala Gimnazială „Mihai Viteazul” din Pucioasa, Școala Gimnazială „Take Ionescu” din Râmnicu-Vâlcea și Școala Gimnazială „George Poboran” din Slatina (6 aprilie 2020)

Lansarea competiției de creație plastică cu tema „Tablou de familie”, organizată cu prilejul sărbătoririi din acest an a Zilei Internaționale a Familiei, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Ecomondia (28 aprilie 2020)

Curs online „Jocuri nocive și practici violente în mediul școlar”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu participarea cadrelor didactice din următoarele instituții școlare din București: Școala Gimnazială „Federico Garcia Lorca”, Școala Gimnazială „Grigore Tocilescu”, Școala Gimnazială nr.88, Școala Gimnazială nr.86, Liceul Teoretic „Decebal”, Liceul Teoretic „Ștefan Odobleja” și Liceul Tehnologic „Dimitrie Gusti” (4-18 mai 2020)

A noua ediție a Conferinței internaționale „Eficiența normelor juridice” organizată de Facultatea de Drept din cadrul Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (20-22 mai 2020)

Consultare privind drepturile persoanelor cu dizabilități cu Direcția drepturi persoane cu dizabilități, Autoritatea Națională privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (29 mai 2020)

Participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului în baza parteneriatului cu Asociația de Educație Prenatală la dezvoltarea unei platforme de e-learning pentru viitorii părinți și familiile tinere, privind dreptul la condiții de viață decente, sănătatea emoțională și mentală, violența conjugală, obiectiv al proiectului Erasmus+ nr.2019-1-RO01-KA204-063719 (28 iunie-15 iulie 2020)

Stagiu de practică pentru studenții din anii I și II de la Facultatea de Drept a Universității București, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în baza acordului de practică (1-15 iulie 2020)

Stagiu de practică adresat studenților anului III ai Facultății de Drept din cadrul Universității Titu Maiorescu din București, desfășurat, în format online, în baza parteneriatului încheiat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (27 iulie-21 august și 24 august -18 septembrie 2020)

Lansarea campaniei pentru conștientizarea hărțuirii morale la locul de muncă sub deviza „Hărțuirea morală este ilegală! Pune stop relațiilor de muncă disfuncționale!” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în perioada 15 septembrie-15 octombrie 2020 (15 septembrie 2020)

Concurs de creație plastică „Jocul meu preferat” organizat în parteneriat cu Grădinița din Roata de Jos, județul Giurgiu (23 septembrie – 7 octombrie 2020)

Curs cu tema „Jocuri nocive și practici violente în mediul școlar”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu participarea cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial din județele: Mureș, Tulcea, Bacău, Covasna și Ilfov (5-19 octombrie 2020)

Cu prilejul Zilei Internaționale a Adolescentelor, Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Colegiul Național „Spiru Haret” și cu Asociația Femeilor din România – Împreună s-a alăturat Campaniei globale având ca temă în acest an „Vocea mea, viitorul nostru egal” (11 octombrie 2020)

Concurs de creație literară „Cvintetul drepturilor”, organizat în parteneriat cu Școala Gimnazială „Toma Caragiu” din Ploiești cu participarea elevilor clasei a VI-a (12-26 octombrie 2020)

Dezbatere organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului privind prevenirea și combaterea violenței în școală, având ca punct de plecare Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr.4343 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor articolelor de modificare a Legii Educației Naționale nr.1/2011 privind violența psihologică – bullying, cu participarea cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial din județele Mureș, Tulcea, Bacău, Covasna, Ilfov (16 octombrie 2020)

Etapa finală, de jurizare a lucrărilor selectate la nivel de județ, a celei de a X-a ediție a Concursului național de creativitate didactică în domeniul materialelor educaționale pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar, realizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării și Casa Corpului Didactic Cluj (30 octombrie 2020)

Lansarea Concursului de afișe pentru promovarea Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, eveniment organizat cu participarea studenților Facultății de Litere din București (2-12 noiembrie 2020)

Lansarea Concursului de creație plastică pentru copii, cu o temă specială „Ilustrează un Proverb!” cu participarea elevilor Liceului Pedagogic „Anastasia Popescu” din București; ai Liceului Tehnologic Special nr.3 din București și cei ai Liceului „Mircea Eliade” din Întorsura Buzăului (9-20 noiembrie 2020)

Efectuarea stagiului de practică a studenților anului I de la Facultatea de Drept a Universității București, în baza acordului de parteneriat cu Institutului Român pentru Drepturile Omului (16-27 noiembrie 2020)

Stagiu de practică în format online desfășurat de studenții de la Universitatea București, Facultatea de Drept, programul de licență anii I și II în perioada 16 -27 noiembrie, anii III și IV în perioada 16 noiembrie-4 decembrie și studenții programelor Master în perioada 16 noiembrie-4 decembrie 2020

Campania pentru conștientizarea fenomenului violenței împotriva femeilor, organizată de Institut în parteneriat cu Colegiul Național „Spiru Haret” și cu Asociația Femeilor din România - Împreună cu prilejul Zilei internaționale pentru combaterea violenței împotriva femeilor și a campaniei celor 16 zile portocalii de activism care debutează în data de 25 noiembrie și se încheie în data de 10 decembrie, de Ziua Internațională a Drepturilor Omului (25 noiembrie – 10 decembrie 2020)

Webinarul Grupului de lucru pentru combaterea violenței domestice cu tema „Siguranța femeilor în spațiul public și în spațiul privat”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați și cu Asociația Femeilor din România – Împreună cu ocazia Zilei internaționale pentru combaterea violenței

împotriva femeilor, alăturându-se campaniei internaționale inițiată de către Organizația Națiunilor Unite sub denumirea de „zilele portocalii” – zile ale combaterii violenței împotriva femeilor (26 noiembrie 2020)

Sesiune de formare cu tema „Drepturile copilului în lumea virtuală”, cu participarea cadrelor didactice din: Bistrița, Călărași, Mureș, Onești și Ploiești (7-21 decembrie 2020)

Conferința Anuală a Drepturilor Omului „Respectarea demnității umane și a egalității de șanse și de tratament în condiții de criză”, organizată cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Bărbați și Femei, Universitatea Titu Maiorescu – Facultatea de Drept, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir – Facultatea de Limbi și Literaturi Străine și Institute for Social Studies of Gender (9 decembrie 2020)

Concurs național de creație plastică „Copiii și lumea poveștilor”, organizat în cadrul proiectului „Dreptul copilului la activități recreative și culturale”, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu organizația neguvernamentală Ecomondia și Ministerul Educației și Cercetării, Inspectoratul Școlar al Municipiului București- învățământ particular (11-28 decembrie 2020)

ANEXA III. B

PARTICIPĂRI LA ALTE ACȚIUNI

Participare la Convenția Românilor de Pretutindeni, organizată la Palatul Parlamentului la inițiativa domnului Eugen Tomac, deputat în Parlamentul European, membru al Comisiei pentru ocuparea forței de muncă și afaceri sociale și al Subcomisiei pentru drepturile omului și a domnului Constantin Codreanu, deputat de diaspora, președintele Comisiei pentru comunitățile de români din afara granițelor țării (24 ianuarie 2020)

Reuniunea Grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying organizată de Secretariatul General al Guvernului, sub coordonarea Serviciului pentru o Guvernare Deschisă, demers inițiat din necesitatea luării unor măsuri urgente pentru diminuarea fenomenului de bullying în rândul copiilor, prin formularea unei politici publice care să vină în sprijinul prevenirii și combaterii acestui fenomen (12 februarie 2020)

Întâlnire de lucru inițiată de Societatea Română de Sprijin a Vârstnicilor și Suferinzilor cu afecțiuni de tip Alzheimer și Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională, în vederea formulării unei propuneri de politică publică în domeniul sănătății mintale, în cadrul proiectului susținut prin Programul Operațional Capacitate Administrativă, „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică” (12 februarie 2020)

Simpozion privind „Înțelegerea abordării bazate pe drepturile omului cu privire la sărăcie”, organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (12 februarie 2020)

Seminar cu tema “Instrumente pentru sprijinirea victimelor infracțiunilor, cu privire la direcționare, informare și evaluare individuală”, organizat de Centrul de Resurse Juridice (17 februarie 2020)

Reuniunea de lucru a delegației Grupului de lucru privind discriminarea împotriva femeilor și fetelor din cadrul Oficiului Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului, desfășurată la Palatul Parlamentului (26 februarie 2020)

Întâlnire de lucru din cadrul proiectului „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică” fiind dezbătute două teme din cele șapte axe prioritare identificate în procesul anterior de consultare publică: Sprijin și îngrijire pentru pacienții identificați cu demență și Servicii suport pentru aparținători/îngrijitori informali (6 martie 2020)

Participarea la sesiunea de prezentare a concluziilor preliminare, ce vor fi integrate în Raportul final de țară, ca urmare a vizitei Grupului de lucru privind discriminarea împotriva femeilor și fetelor, din cadrul Oficiului Înaltului Comisar al ONU pentru Drepturile Omului, desfășurată la Casa ONU (6 martie 2020)

Întâlnire online a subgrupului Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului pentru schimbări climatice (13 martie 2020)

Dezbatere online pe tema „Tendințe globale privind statul de drept - Provocări interne și externe pentru Uniunea Europeană”, organizată în cadrul proiectului de cercetare multidisciplinară

RECONNECT (Reconcilierea Europei cu Cetățenii săi prin Democrație și Statul de Drept) (16 martie 2020)

Cursul online în domeniul drepturilor omului cu tema „Prezentarea Convenției Europene a Drepturilor Omului” organizat de Consiliul Europei (31 martie 2020)

Conferința online privind „Impactul virusului SARS-CoV 2 asupra fenomenului migrației la nivel global” organizată de Rețeaua pentru migrație din cadrul Organizației Națiunilor Unite (1 aprilie 2020)

Întâlnire online privind „Impactul pe care pandemia de Covid-19 îl are asupra fenomenului migrației și nu numai”, organizată de Grupul de lucru pe azil și migrație din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (8 aprilie 2020)

Întâlnirea online a Grupului de lucru pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) privind „Dizabilitatea și pandemia COVID – 19”, organizată de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (9 aprilie 2020)

Întâlnirea online a Grupului de lucru privind drepturile economice și sociale din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului privind activitatea Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului și provocările generate de pandemia de COVID-19 (22 aprilie 2020)

Întâlnirea Grupului de lucru a Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului privind drepturile economice și sociale, având ca temă centrală „Drepturile persoanelor vârstnice și facilitarea participării acestora” (28 aprilie 2020)

Participarea la cea de a treia sesiune de cursuri online privind „Educația pentru drepturile omului”, lansată de Organizația Internațională a Francofoniei (6 mai 2020)

Întâlnire online a Grupului de lucru juridic din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului având ca temă „Pandemia COVID – 19” (6 mai 2020)

Webinar cu tema „De la intervenție la soluție” organizat în cadrul proiectului BRIDGE- „Construirea relațiilor prin dezvoltarea inovativă a conștientizării violenței bazate pe gen în Europa îndreptate împotriva copiilor și tinerilor migranți”, de Fundația Terre des Hommes România (11 mai 2020)

Seminar online „Drepturile persoanelor vârstnice în perioada crizei COVID-19 și după aceasta”, organizat de Organizația Neguvernamentală Comitetul privind Îmbătrânirea - Geneva (NGO Committee on Aging Geneva) (12 mai 2020)

Webinar cu tema „Diferențele culturale – cum schimbă ele intervenția socială” organizat de Fundația Terre des Hommes România (14 mai 2020)

Întâlnirea online a Subgrupului Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului pentru schimbări climatice (14 mai 2020)

Întâlnire anuală online a Grupului de lucru pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (20 mai 2020)

Seminarul online „Îngrijire paliativă și COVID-19: Îngrijirea paliativă a persoanelor vârstnice în contextul COVID-19”, organizat de Worldwide Hospice Palliative Care Alliance (Alianța Mondială pentru Îngrijiri Paliative) (21 mai 2020)

Seminarul online privind „Inteligența artificială și dreptul la viață privată”, organizat de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (27-28 mai 2020)

Conferința online „Statul de drept după pandemie? Consecințe pe termen lung al măsurilor de urgență adoptate privind COVID-19”, organizator proiect RECONNECT (Reconciling Europe with its Citizens through Democracy and the Rule of Law), coordonator Centrul pentru Studii de Guvernare Globală, Universitatea Lueven (9 iunie 2020)

Participare la Grupul de lucru al Ministerului Educației și Cercetării pentru elaborarea normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 221/2019, de modificare a Legii educației naționale nr. 1/2011, prin care sunt prevenite și combătute comportamentele de tip violență psihologică - bullying în spațiile destinate învățământului (17 iunie 2020)

Dezbatere pe tema „Starea de urgență generată de pandemia de COVID-19: răspuns, reformă și reconstrucție”, organizată în cadrul proiectului RECONNECT (18 iunie 2020)

Întâlnire online cu tema „Protejarea și promovarea drepturilor persoanelor vârstnice în răspunsurile și remediile COVID-19: rolul și experiențele instituțiilor naționale pentru drepturile omului”, organizată de Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale de Drepturile Omului (22 iunie 2020)

Reuniunea comună online a Structurii Uniunii Europene privind monitorizarea implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD) la nivelul Uniunii Europene și Grupul de lucru privind CDPD din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (22 iunie 2020)

Seminar online „Reclădim mai bine: Consolidarea protecției sociale în Uniunea Europeană”, organizat de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului și Organizația Internațională pentru Migrație (23 iunie 2020)

Dezbatere pe tema „Dreptul Uniunii Europene în vremurile populiste: crize și perspective”, organizată în cadrul proiectului RECONNECT (25 iunie 2020)

Întâlnire online cu tema „Drepturile omului în actualul normal - opiniile și experiențele specialiștilor din țările Uniunii Europene afectate de focarul COVID-19”, organizată de Agenția Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (24-25 iunie 2020)

Seminarul online privind „Rolul formatorului în dezvoltarea personală și profesională a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar”, organizat de Casa Corpului Didactic Cluj (26 iunie 2020)

Webinarul cu tema „10 ani de drepturi la apă și salubritate” organizat de organizația internațională neguvernamentală Human Right 2 Water pentru a marca 10 ani de la recunoașterea dreptului la apă și la salubritate ca drepturi fundamentale, de către Adunarea Generală a ONU, cu participarea Raportorului special privind drepturile la apă și salubritate, a reprezentanților Comisiei Naționale pentru Apă din Mexic (CONAGUA), a reprezentantului Institutului Național pentru Drepturile Omului din Kenya, precum și al reprezentanților Băncii de Dezvoltare Inter-Americane (1 iulie 2020)

Conferința online „Care este viitorul Uniunii Europene? Discuții privind statul de drept și democrația în UE după COVID - 19”, organizator proiectul RECONNECT (Reconciling Europe with its Citizens through Democracy and the Rule of Law), coordonator Centrul pentru Studii de Guvernare Globală, Universitatea Lueven (3 iulie 2020)

A doua reuniune a Grupului de lucru pentru conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying – eveniment online organizat de Secretariatul General al Guvernului - structură cu rol de coordonare interinstituțională în procesul de elaborare a politicii publice privind conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying (7 iulie 2020)

Webinar privind „Migrația - Monitorizarea vizitelor și COVID-19”, organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (8 iulie 2020)

Dezbateri online cu tema „Relansarea economică și socială din perspectiva unei abordări bazate pe egalitate și drepturile omului – Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului și al organismelor de promovare a egalității”, eveniment organizat în cadrul platformei privind drepturile economice și sociale formată din Consiliul Europei, Agenția Europeană pentru Drepturi Fundamentale (FRA), Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI) și Rețeaua Europeană a Organismelor de Egalitate (EQUINET) (9 iulie 2020)

Întâlnirea pentru dialog social în cadrul proiectului „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică!” organizată de Societatea Română de Sprijin a Vârstnicilor și a Suferinzilor cu Afecțiuni de tip Alzheimer și Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională, fiind abordate două teme importante ale axelor prioritare ale proiectului: „Educația formală și informală în domeniul tulburărilor neuro-degenerative - cu accent pe demențe” și „Îmbunătățirea cadrului legislativ, inclusiv cu acte normative care reglementează drepturile pacienților afectați de demență și ale îngrijitorilor acestora” (15 iulie 2020)

Întâlnirea pentru dialog social în cadrul proiectului „Sănătatea mintală – o prioritate pe agenda publică!” organizată de Societatea Română de Sprijin a Vârstnicilor și a Suferinzilor cu Afecțiuni de tip Alzheimer și Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională (29 iulie 2020)

Reuniunea Grupului de lucru privind conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying, organizată în format videoconferință, sub coordonarea Secretariatului General al Guvernului cu participarea și a reprezentanților elevilor și tinerilor, ai societății civile, ai asociațiilor profesionale cu privire la îmbunătățirea activităților referitoare la conștientizarea, prevenirea, combaterea și gestionarea situațiilor de bullying (30 iulie 2020)

Dezbateri dedicate instituțiilor naționale pentru drepturile omului cu tema „Persoanele cu dizabilități și pandemia generată de COVID-19”, organizată de Comitetul ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități și Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (19 august 2020)

Webinar cu tema „Strategii de drepturile omului în litigiile privind clima în Europa”, organizat de Rețeaua Globală pentru Drepturile Omului și Mediu (1 septembrie 2020)

Conferința anuală a Institutului de Drept European, eveniment organizat online (8-11 septembrie 2020)

Cea de-a treia Reuniune suplimentară asupra dimensiunii umane (SHDM) cu tema „Libertatea religioasă sau de credință: rolul tehnologiilor digitale și al actorilor societății civile în promovarea acestui drept pentru toți”, organizată de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) (9-10 septembrie 2020)

Prezentarea online a Anchetei naționale cu privire la schimbările climatice efectuată de Comisia pentru drepturile omului din Filipine (11 septembrie 2020)

Seminar online „Cum pot participa Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului la procesul de implementare a hotărârilor CEDO?”, organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ENNHRI), Rețeaua Europeană de Implementare (EIN) și Departamentul pentru Executarea Hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului din cadrul Consiliului Europei (17 septembrie 2020)

Webinar cu tema „Cum discutăm despre drepturile omului în timpul pandemiei de COVID-19”, organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (22 septembrie 2020)

Eveniment online organizat de „Asociația Habilitas – Centrul de Resurse și Formare Profesională” pentru prezentarea proiectului Erasmus+ „Two Moons” și a rezultatelor acestuia, urmat de o dezbatere (22 septembrie 2020)

Conferința online „Accesul la educație și la educația pentru drepturile omului în contextul pandemiei COVID-19”, organizată de The Asia-Europe Foundation și moderată de laureatul premiului UNESCO Human Rights Education Prize, domnul Vitit Muntarhorn (23 septembrie 2020)

Sesiune online „Împreună împotriva discriminării” în cadrul evenimentului „Dialog Civic: migrație, azil și integrare” organizat de Consiliul Național Român pentru Refugiați (24 septembrie 2020)

Întâlnirea anuală a Grupului de lucru juridic din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (24-25 septembrie 2020)

Webinar cu tema „Pilonul European al drepturilor sociale”, organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (28 septembrie 2020)

Webinar „Dimensiunea COVID-19 din perspectiva drepturilor omului – rolul și experiențele Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului”, organizat de Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) (28 septembrie 2020)

Conferința internațională online privind „Consolidarea drepturilor persoanelor vârstnice în era digitalizării – lecții învățate în timpul pandemiei de COVID - 19” organizată sub egida Președinției Germane a Consiliului European, de Ministerul pentru Familie, Vârstnici, Femei și Tineri din Germania (29 septembrie 2020)

Întâlnire online a Grupului de lucru privind drepturile economice, sociale și culturale din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (30 septembrie 2020)

Conferința online cu tema „Pandemiile: Cum se modifică modul de abordare al vârstei și îmbătrânirii” dedicată Zilei internaționale a persoanelor vârstnice (1 octombrie 2020)

Conferința online privind „Prevenirea fenomenului persoanelor fără adăpost prin prevenirea evacuărilor”, organizată de European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) (5 octombrie 2020)

Webinar cu tema „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și relevanța acesteia în domeniul legislației migrației și azilului”, organizat de Agenția Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene sub auspiciile Academiei Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului 2020 (7 octombrie 2020)

Conferința online „COVID-19 și fenomenul persoanelor fără adăpost” organizată de European Federation of National Organisations Working with the Homeless (FEANTSA) (8 octombrie 2020)

Webinar organizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene privind prezentarea instrumentului Sistemul de informații privind drepturile fundamentale ale Uniunii Europene - EFRIS (15 octombrie 2020)

Webinar „Analiza Noului Pact al Uniunii Europene în domeniul migrației și azilului” organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului (27 octombrie 2020)

Conferința online cu tema „Impactul schimbărilor climatice, de mediu și sănătate asupra locuințelor la preț accesibil”, organizată de organizația neguvernamentală Housing 2030 (10 noiembrie 2020)

Webinar „Includerea dreptului la apă și salubritate în procesele și standardele de afaceri”, organizat de organizația neguvernamentală Human Rights 2 Water (10 noiembrie 2020)

Sesiune virtuală „Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului ca entități de prevenire”, organizată de Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (16 noiembrie 2020)

A 9-a sesiune a Forumului privind mediul de afaceri și drepturile omului, organizată de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) și Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) (16-18 noiembrie 2020)

Summitul privind incluziunea europeană, eveniment organizat de Comisarul Guvernului Federal pentru probleme legate de persoanele cu dizabilități, în cadrul Președinției germane a Consiliului Uniunii Europene (17 noiembrie 2020)

Adunarea generală a Rețelei Europene de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului (18 noiembrie 2020)

Participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului, ca observator din perspectiva protecției drepturilor omului, la Conferința „Energy Now” în format online, organizată de publicația Gândul.ro în parteneriat cu Romgaz, Transgaz, Nuclearelectrica și Electrica Furnizare (23 noiembrie 2020)

Întâlnire online a Grupului de lucru privind drepturile economice, sociale și culturale din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (24 noiembrie 2020)

Conferința online „Integrarea îngrijirii paliative în planurile naționale de răspuns la COVID-19 potrivit celei de-a șaptezeci și patra Adunări Mondiale a Sănătății”, organizată de International Association for Hospice and Palliative Care, Worldwide Hospice Palliative Care Alliance și International Federation on Ageing, cu participarea directorului general al Organizației Mondiale a Sănătății (25 noiembrie 2020)

Webinar cu tema „Întocmirea rapoartelor alternative de către Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului. Coordonate generale și bune practici”, organizat de Organizația Internațională a Francofoniei (OIF), alături de partenerii de la Agenția Franceză pentru Dezvoltare (AFD) și Asociația Francofonă a Comisiilor Naționale de Drepturile Omului (AFCNDH) (25 noiembrie 2020)

Webinar al Grupului de lucru privind mediul de afaceri și drepturile omului din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului cu tema „Finanțare durabilă” (27 noiembrie 2020)

A treisprezecea sesiune a Conferinței statelor părți la Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP) (30 noiembrie – 3 decembrie 2020)

Webinar al Grupului de lucru privind mediul de afaceri și drepturile omului din cadrul Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului cu tema „Diligența obligatorie în materie de drepturi ale omului”(2 decembrie 2020)

Conferința online a Rețelei Europene a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (2 decembrie 2020)

Dezbatere online privind „Schimb de bune practice - Aplicarea mandatului și funcțiilor Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului în contextul COVID-19”, eveniment organizat în cadrul Adunării anuale a Alianței Globale pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (3-4 decembrie 2020)

Dezbatere pe tema „Mecanismele independente de monitorizare (CDPD), cum pot fi ele organizate într-un mod incluziv”, organizată de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP), Parteneriatul Națiunilor Unite pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (UNPRPD) și Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) (3 decembrie 2020)

Seminar online „Dizabilitatea în contextul pandemiei de COVID-19”, organizat de Consiliul Național al Dizabilității din România (CNDR), eveniment dedicat Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități (3 decembrie 2020)

Conferința anuală a Alianței Globale pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului cu tema „Schimbările climatice: rolul Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului” (4 decembrie 2020)

Dezbatere privind nevoia unui răspuns incluziv la Pandemia de COVID-19 organizată de Validity Foundation, European Network on Independent Living, Disability Rights International (4 decembrie 2020)

Participare la evenimentul internațional în format online cu tema „Dialoguri globale pentru climă 2020”, organizat de UN Climate Change în pregătirea Conferinței Părților privind schimbările climatice care se va desfășura în 2021 (4 decembrie 2020)

Dezbatere online privind drepturile femeilor și fetelor cu dizabilități - violența de gen în timpul pandemiei de COVID-19, organizată de Disability Rights Advocacy Fund și Disability Rights Fund (4 decembrie 2020)

Webinar „Carta Uniunii Europene și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene: prezentarea instrumentelor practice, rapoartelor, opiniilor și a altor surse de informații”, organizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) (7 decembrie 2020)

Conferința cu tema „Consolidarea Cartei Uniunii Europene în următoarea decadă”, organizată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (7 decembrie 2020)

Conferința Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului cu privire la drepturile persoanelor vârstnice, organizată de Comisia Națională pentru Drepturile Omului din Coreea, Organizația Națiunilor Unite, Alianța Globală pentru Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI) și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) (7 decembrie 2020)

Webinar cu tema „Abordarea infracțiunilor motivate de ură antimusulmană și a nevoilor de securitate ale comunităților musulmane”, organizat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) (8 decembrie 2020)

Webinar cu tema „Cum pot drepturile la apă și salubritate să creeze reziliență în caz de pandemii, precum COVID-19?” organizat cu ocazia Zilei internaționale a drepturilor omului de organizația neguvernamentală Human Right 2 Water (10 decembrie 2020)

Seminar tehnic online cu tema „Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului în situații de urgență publică”, organizat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR) din cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (11 decembrie 2020)

Conferința online cu tema „Aplicarea inteligenței artificiale în manieră europeană: Protecția drepturilor fundamentale în era inteligenței artificiale”, organizată de Ministerul German pentru Justiție și Protecția Consumatorilor și Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (14 decembrie 2020)

Seminar online cu tema „Comunități și instituții prietenoase cu demența”, organizat de Asociația Habilitas - Centrul de Resurse și Formare Profesională (14 decembrie 2020)

Webinar cu tema „Instituțiile naționale pentru drepturile omului și schimbările climatice. Bune practici și viitoare oportunități de cooperare cu societatea civilă” organizat de Rețeaua Europeană a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului și Centrul pentru Dreptul Internațional al Mediului de la Geneva (15 decembrie 2020)

ANEXA IV.

PARTENERIATE ÎNCHEIATE ÎN ANUL 2020

Acord de parteneriat cu Agenția Națională pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați

Acord cadru de parteneriat cu Casa Corpului Didactic Cluj

Protocol de colaborare cu Avocatul Poporului, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Consiliul de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanele cu dizabilități

Protocol de parteneriat cu Muzeul Câmpiei Boianului – „Traian Zorzoliu”

Protocol de parteneriat cu Facultatea de Științe Juridice și Administrative din Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”

Acord cadru privind efectuarea stagiului de practică cu Facultatea de Drept din Universitatea „Titu Maiorescu”

Acord cadru privind efectuarea stagiului de practică în cadrul programelor de studii universitare Facultatea de Drept din Universitatea din București

Convenție cadru privind efectuarea stagiului de practică în cadrul programelor de studii universitare Facultatea de Administrație Publică din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative

Convenție cadru privind efectuarea stagiului de practică în cadrul programelor de studii universitare Facultatea de Litere din Universitatea din București

Protocol de parteneriat Liceul Teoretic „Simion Stolnicu” din Comarnic, jud. Prahova

Școala Gimnazială „Toma Caragiu” din Ploiești